

**LOOPBAANSMOTIVERING, HOUDINGS EN
POLITIEKE DENKPATRONE BY LEDE VAN
DIE SUID-AFRIKAANSE KAAPSE KORPS**

DEUR

WILHELM PETER JULIUS SCHMIDT

**SKRIPSIE INGELEWER VIR DIE GRAAD
VAN MAGISTER IN DIE LETTERE EN WYS=
BEGEERTE (VOLKEKUNDE) AAN DIE UNIVER=
SITEIT VAN STELLENBOSCH**

NOVEMBER 1980

V O O R W O O R D

Allereers wil ek God, uit Wie, deur Wie en tot Wie alle dinge is, eer vir gesondheid, verstand en krag. Sonder Hom sou hierdie skripsie nie moontlik ge-wees het nie.

Aan my studieleier, prof. G.M.K. Schüler, onder wie se bekwame toesig hierdie studie plaasgevind het, wil ek graag my opregte dankbaarheid uitspreek. Sy insiggewende en opbouende kritiek, simpatieke leiding en besielende aanmoediging het dit voorwaar 'n voorreg gemaak om onder hom te kan studeer. In dieselfde verband ook my opregte dank aan prof. C. Hanekom vir gewaardeerde hulpvaardigheid as mede-studieleier.

Ook wil ek graag aan die voormalige bevelvoerder van die Suid-Afrikaanse Kaapse Korps te Eersterivier, wat toestemming aan my verleen het om ter plaotse navorsing aldaar te kon doen, alle Kleurlingoffisiere, onder-offisiere en manskappe (in die besonder majoor J.S.C. Cupido) wat bereidwillig was om as respondente op te tree, my hartlike dank uitspreek vir hulle samewerking om hierdie studie moontlik te maak.

Ek is in die besonder dankbaarheid verskuldig teenoor my vrou, Hiletje en ons twee dogters, vir hulle bron van inspirasie, begrip en opoffering gedurende die studietyd. Ook aan my vader, wat ongelukkig oorlede is voordat die skripsie voltooi is, en moeder, my innige dankbaarheid dat hulle dit vir my moontlik gemaak het om ook student te kon wees.

Ten slotte my opregte dank aan mev. J. Nieuwoudt wat die skripsie getik het, familieleden en vriende wat gereeld lewendige belangstelling getoon het en die biblioteekpersoneel van die Universiteit vir hulle samewerking en hulpvaardigheid.

HOUDINGS, SOSIALE AFSTAND EN STEREOTIPES BY SAKK-LEDE	74.
ALGEMENE POLITIEKE HOUDINGS	74.
BEDREIGING TEEN DIE RSA	76.
POLITIEKE PARTYE	81.
DIE VERTEENWOORDIGENDE KLEURLINGRAAD.. . . .	84.
DIE REGERINGSBELEID.	86.
STATUSBEWUSTHEID EN IDENTITEIT	89.
GRIEWE	94.
INDIVIDUELE HOUDINGS- (SOSIALE AFSTANDS-) TOETS.. . . .	98.
STEREOTIPE TOETS	103.
ALGEMENE INDIVIDUELE STEREOTIPE TOETS	104.
INDIVIDUELE STEREOTIPE TOETS MET BETREKKING TOT DIE SAW.	107.
6. <u>SAMEVATTING EN SLOTBESKOUIING</u>	109.
7. <u>BIBLIOGRAFIE</u>	112.

H O O F S T U K 1

DOEL VAN DIE STUDIE

INLEIDING

Suid-Afrika beweeg tans in 'n nuwe rigting sover dit sy binnelandse volkereverhoudings betref en 'n nuwe dimensie word aan die kweek van positiewe gesindhede jeens anderskleuriges in die Republiek verleen. Die druk wat op die Suid-Afrikaanse Regering uitgeoefen word, selfs deur die Westerse Wêreld, asook die bedreiging op ons landsgrense, maak dit van kardinale belang dat alle bevolkingsgroepe in die land op verhoudingsvlak saamwerk om teen die sielkundige-, propaganda- en beperkte militêre-aanslag (terrorisme), wat teen die Republiek geloods word, staande te kan bly.

Die Kleurlinge in Suid-Afrika staan vandag, in die lig van 'n veranderende politieke bestel, te midde van talle omstrede aspekte wat betref hulle toekoms binne die land se staatkundige raamwerk. Heelwat is hieroor geskryf en besin en die volgende is 'n aantal van die vernaamste ondersoeke wat in resente jare gedoen is:-

Die Kommissie van Ondersoek na Aangeleenthede rakende die Kleurlingbevolkingsgroep (Erica Theron-verslag*), wat op 23 Maart 1973 deur die Staatspresident benoem is, het 'n diepte ondersoek oor baie fasette van die Kleurlinge se lewensomstandighede gedoen.

Edelstein (1973) se sosiologiese doktorske proefskrif het gehandel oor die konsep "houdings" onder die Kleurlinge in Johannesburg. Van Eeden (1974) het 'n bedryfsielkundige ondersoek gedoen oor die konsep "motivering" onder sekere Kleurlingarbeiders by Upington, terwyl Rabie (1977) 'n antropologiese ondersoek gedoen het oor die konsepte "verwantskap", "besluitneming" en "netwerke"

---

*Die bevindings van die Kommissie, waarby meerderheids- en minderheidsaanbevelings inbegrepe is, is op 18 Junie 1976 in die Volksraad ter tafel gelê.

2.

onder die inwoners van 'n Kleurlingwoongebied naby Bellville.

Verder bied Brindley (1976) en Venter (1974) se werke nuttige agtergrondsmateriaal vir studies oor hierdie bevolkingsgroep. Beide werke is goed toegelig met ter saaklike gebeurlikheidsbeskrywings.

DOEL VAN DIE STUDIE

In 1963 het die destydse Minister van Verdediging in die Volksraad aangekondig dat die Kaapse Korps, wat in April 1949 ontbind is, heringestel gaan word. Sedertdien vorm Kleurlinge 'n integrale deel van die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW).

Bruin soldate is gedurende die eerste jare opgeneem in die Suid-Afrikaanse Leër (SA Leër) en Vloot (SA Vloot), en sedert Januarie 1977 het die Suid-Afrikaanse Lugmag (SA Lugmag) ook Kleurlinge in die staandemag in diens geneem. Bruin weermagslede word in gevegs- of onderhoudshoedanighede gebruik afhangende in watter weermagsdeel en/of bepaalde afdeling (bv. infanterie in die geval van die SA Leër) hulle ingedeel is.

Hoewel navorsers in die verlede verskillende fasette van die Kleurlinggemeenskap ontleed en bestudeer het, is daar tot op hede nog geen studie oor die lede van die Kaapse Korps (SAKK) gedoen nie.

In die lig hiervan het hierdie skripsie primêr ten doel om hierdie leemte aan te vul deur onder andere ondersoek na die volgende in te stel.

- (a) watter faktore/oorwegings jong Kleurlingmans motiveer om by die SAW aan te sluit;
- (b) wat hulle houdings teenoor ander etniese groepe en in die besonder blanke weermagslede is;
- (c) wat hulle politieke denkpatroon(e) in die algemeen is.

DIE HIPOTESE(S)

Alvorens enige wetenskaplike ondersoek gedoen kan word, is dit belangrik om vooraf bepaalde, gedefinieerde veronderstellings (hipoteses) te postuleer. Riggs (1964 : 106) verwys na sodanige hipoteses as synde die, "..... relationship between concepts of variables which are subject to logical inference from given premises ..... subject to the testing in the empirical world." Brim and Spain (1974 : 6-7) omskryf dit as, "..... a tentative statement of what conditions will produce the phenomenon of interest." Laasgenoemde skrywers het 'n omvattende werk gelewer oor die metodiek verbonde aan die formulering en toetsing van antropologiese hipoteses.

In die lig van die doel met hierdie studie word van die volgende veronderstellings uitgegaan:-

(a) Motivering:

slegs faktore wat in die algemeen status en prestige aan persone verleen, het aanleiding tot die respondente se beroepskeuses gegee.

(b) Politieke Houdings:

Kleurlingsoldate openbaar 'n negatiewe houding jeens die politieke opset in die RSA en is gekant teen die Regeringsbeleid. Aan die ander kant is hulle ten gunste van militêre- en grensdiens.

(c) Houdings teenoor ander etniese groepe:

die respondente koester 'n bevooroordeelde houding teenoor ander groepe, veral blankes, en het 'n hoë dunk van hulleself.

NAVORSINGSPROSEDURE EN TEGNIEKDIE TEIKENSGROEP

Die teikensgroep van enige navorsingsprojek bestaan uit 'n spesifieke groep respondente, gekies uit 'n bepaalde milieu, om inligting aan die navorser te verskaf in die lig van die doel van die studie.

Verskeie metodes kan aangewend word om geskikte respondente te vind, deur bv. name uit 'n telefoongids of van 'n kiesersrol te verkry en elke navorser maak van sy eie metode gebruik na gelang van sy bepaalde omstandighede en behoeftes. 'n Belangrike beginsel wat egter in gedagte gehou moet word by die keuse van teikensgroepe is dat hulle gekies moet word met die oog op die studie se doel.

In hierdie studie bestaan die teikensgroep uit persone binne dieselfde werksmilieu ('n konsep omskryf deur Campbell en Katona in Festinger en Katz 1953 : 39) en respondente is dienooreenkomstig lukraak uit alle ranggroepe, weermagsdele, ouderdomsgroepe, werks- en vakindelings verkry. Die staandemagdele is die primêre teikensgroep, maar daar is ook, in sekere gevalle, gebruik gemaak van kwekelingrespondente. Laasgenoemde is Kleurlingmans wat op 'n vrywillige grondslag, slegs in die SA Leër, militêre opleiding van 12 maande ondergaan.

Die grootte van 'n teikensgroep kan deur verskeie faktore beïnvloed word. Yates (1949 : 9) is van mening dat, "the principal object of any sampling procedure is to ensure a sample which, subject to limitations of size, will reproduce the characteristics of the population, especially those of immediate interest, as closely as possible." Wat die spesifieke grootte van 'n teikensgroep betref, verklaar Kish (in Edelstein 1973 : 155), "A sample is too small if its results are not precise enough to make appreciable contributions to decisions ..... on the other hand a sample is too large if its results are more

5.

precise than is warranted by their likely uses .....

Die SAKK-lede is 'n homogene werksgroep. Met verwysing na hierdie konsep in die algemeen, sê Parten (1950 : 294) dat dit 'n bydraende faktor is by die bepaling van teikengroepgroottes. Hy is verder van mening dat hoe meer homogeen die (n) bevolking is hoe kleiner hoef die teikengroep te wees.

Die skrywer het hom laat lei deur hierdie uitgangspunt van Parten en gevolglik is die volgende verdeling gemaak:-

(a) Staandemaglede:

S.A. Leër	:	122 (33% van die aantal lede by die SAKK se opleidingseenheid te Eersterivier)
S.A. Vloot	:	42 (33% van die aantal lede by die Scalabarakke te Simonstad)
S.A. Lugmag	:	17 (71% van die aantal lede te D.F. Malan- en Ysterplaatlughawens by Kaapstad)

(b) Kwekelinge:

S.A. Leër	:	112 (33% van die aantal kwekelinge wat opleiding te Eersterivier ondergaan het).
-----------	---	--

DIE VRAELYSTE

Verskeie metodes kan aangewend word om inligting oor bepaalde bevolkingsgroepe vir navorsingsdoeleindes in te win en dit berus by die navorser om te bepaal welke metode(s) die effektiëfste ten opsigte van sy studie is.

Volgens Parten (1950 : 71) is die vernaamstes die volgende:-

- (a) persoonlike onderhoude
- (b) persoonlike waarneming

6.

- (c) vraelyste
- (d) paneelbesprekings
- (e) telefoniese onderhoude

Wanneer van vraelyste gebruik gemaak word moet sekere basiese beginsels in gedagte gehou word. Seker een van die vernaamstes is dat indien dit vooraf bekend is wie die teikengroep is, die vrae só geformuleer moet wees dat die respondente dit duidelik sal verstaan en begryp (Cannell en Kahn in Festinger en Katz 1953 : 342). Yates (1949 : 58) vereenselwig hom met hierdie uitgangspunt en wat die inhoud van vraelyste betref is hy van mening dat indien die vrae misleidend is, dit aanleiding kan gee tot antwoorde wat van geen waarde vir die navorser sal wees nie. In hierdie verband moet daarop gewys word dat meer as 96% van die staandemagrespondente se opvoedkundige kwalifikasies tussen standaard 6 en 10 wissel (Tabel 7). 'n Loodsstudie het getoon dat die vrae oor die algemeen goed begryp is en die mening word gevolglik gehuldig dat hierdie vraelyste voldoen aan die vereistes soos neergelê deur Cannell, Kahn en Yates.

Die vraelys-metode soos in hierdie studie gebruik, is 'n relatief nuwe tegniek in volkekundige navorsing (Brim en Spain 1974 : 88) en oorvleuel met dié van ander dissiplines, waar veral die sosiologie genoem kan word.

Onderstaande is kortliks 'n uiteensetting van die verskillende vraelyste wat gebruik is vir beide die staandemag- en kwekelingrespondente. Met die opstel en formulering van die vrae in elke afdeling is die drieledige doel van die studie pertinent as uitgangspunt voor oë gehou. Sekere vrae wat spesifiek van toepassing is op die staandemaglede, is uit dié van die kwekelingvraelyste weggelaat, aangesien hulle nie van toepassing was nie.

Verder het die skrywer hom grootliks laat lei deur Edelstein (1973) se vraelys-uiteensetting en benadering ten opsigte van die politieke vrae, asook ten

opsigte van daardie aspekte wat oor die respondente se houdings teenoor ander etniese groepe handel. Politieke vrae is uit die kwekelinge se vraelyste weggelaat aangesien 'n loodsstudie getoon het dat hulle nog nie volwasse kon redeneer en geen politieke insig gehad het nie. Vrae wat oor die SAW handel (Stuit 1947 : 421-429, gee 'n waardevolle uiteensetting van 'n studie wat gedoen is oor die amfibiese-afdeling van die Amerikaanse Vloot en hoewel hierdie bron geraadpleeg is, is dit nie by die opstel van hierdie vraelyste gebruik nie) en die persoonlike besonderhede van die respondente is deur die skrywer geformuleer.

(a) Persoonlike aangeleenthede:

Besonderhede van die respondente is oor hulle groep (d.w.s. of hulle Kleurlinge, Maleiers, ens. is), geboorteplek, ouderdom, huistaal, huwelikstaat, Kerkverband, opvoedkundige kwalifikasies, inkomste, vryetydsbesteding en sekere aspekte oor die SAW ingewin, ten einde 'n globale agtergrondsbeeld van Kleurlingsoldate te vorm.

(b) Die SAW:

Ten einde te bepaal welke faktore of oorwegings jong Kleurlingmans motiveer om by die SAW aan te sluit, is vrae oor die volgende aspekte geformuleer:- rang, bevordering, opleiding, medaljes, uniforms, skietkuns, dissipline, grensdiens, werksomstandighede en oor die Korps self.

(c) Toekomsblik:

Respondente se houdings oor hulle toekoms in Suid-Afrika is met 'n aantal vrae bepaal.

(d) Politiek:

In hierdie verband is die vrae só geformuleer dat dit die skrywer in staat sou stel om die algemene politieke houding van Kleurlingsoldate te kan peil. Hierdie vrae het gehandel oor algemene politieke aspekte, sosio-politieke aangeleenthede, statusbewustheid en identiteit. Hulle menings is ook getoets ten opsigte van die Ontugwet (Wet Nr 23 van 1957), die Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike (Wet Nr 55 van 1949),

emigrasie en algemene griewe.

(e) Houdings:

Die sienings/houdings van die respondente ten opsigte van ander kleur-groepe is ook bepaal en wel deur middel van sosiale afstand- en stereotipe toetse. Hierdie konsepte word meer volledig omskryf in die hoofstuk wat oor houdings handel.

Die veldnavorsing vir hierdie studie het ongeveer 11 maande geduur en is tussen 1976 - 7 gedoen.

Naas gebruikmaking van vraelyste is heelwat paneelbesprekings en persoonlike onderhoude gevoer om die benodigde inligting in te win. Tydens hierdie gesprekke is onder andere aspekte bespreek wat uit die vraelyste gekristalliseer het. Vrywillige respondente is met die toestemming en samewerking van die onderskeie bevelvoerders verkry om aan die projek deel te neem.

Elke respondentegroep van die verskillende weermagseenhede het die vraelyste op dieselfde tydstip voltooi, waarna die inligting vir die komper verwerk is.

VERWERKING VAN DIE GEGEWENS

Verwerking van volkekundige gegewens deur middel van kompers het sedert die vyftigerjare ontwikkel, maar relatief min volkekundiges het tot dusver van hierdie tegniek gebruik gemaak (Hymes 1965 : 7, 507 - 528; Beals, Hoijer, Beals 1977 : 669). Dit is grootliks daaraan te wyte dat daar meningsverkilte onder volkekundiges bestaan oor die bruikbaarheid van hierdie tegniek ten opsigte van die verwerking van volkekundige data (Cohen in Hymes 1965 : 198). Daar is egter ook andere wat wél hierdie metode as nuttig beskou veral omdat, ".....statistical techniques, though likely to remain of secondary importance, have acquired significance in the refinement of research and in reducing the risks of unwarranted conclusions and hypotheses whose applicability is severely

limited," (Gulliver in Lystad 1965 : 72).

Ook Fried (1968 : 667) spreek hom ten gunste van hierdie ontwikkeling uit omdat hierdie metode van verwerking van antropologiese gegewens bydra om nuwe probleme te identifiseer, "..... and to direct attention to new kinds of data which have been slighted in the past."

Die voordele wat opgesluit lê in die aanwending van kompers (ook ten opsigte van volkekundige gegewens) word myns insiens goed saamgevat deur Hymes (1965 : 198 - 9) waar hy onder andere op die volgende wys, "The amount of time spared by the use of high-speed computers may be used, not for an exuberant increase of statistical studies, but on behalf of:

- (a) better documentation and better analysis of raw data;
- (b) more deliberate choice of the statistical procedure best suited to data and problem, a choice guided by a deepened understanding of the logic of statistical inference;
- (c) less narrow and un-biased evaluation of the numerical results the computer will have produced."

Skrywer is derhalwe van mening dat, afhangende van die aard en omvang van 'n bepaalde studie, 'n komper met vrug aangewend kan word, veral met die evaluering en verwerking van statistiese besonderhede van 'n teikengroep, soos in die geval met hierdie navorsingsprojek.

UITEENSETTING VAN DIE VRAELYSTE

Die formulering van die vraelyste is 'n belangrike faset van die navorsingstechniek en -prosedure en die skrywer het dit in samewerking met 'n programmeerder gedoen. In sy finale vorm was die vraelyste van so 'n aard dat die gegewens vinnig en maklik verwerk kon word.

10.

Op elke vraag kon 'n aantal moontlike antwoorde gegee word wat elk afsonderlik genommer is. Die respondente moes eenvoudig 'n kruis trek oor dié nommer wat hy as antwoord gekies het, bv:-

VRAAG
Sou u graag 'n bevelvoerder
wou wees ?

ANTWOORD	
Ja	1
Nee	2
Weet nie	3

Wanneer 'n vraelys verwerk is, is die gegewens oorgedra na blokkies onderaan die bladsy. Daar is op hierdie kodifiseringsmetode besluit ten einde die taak van verwerking te vergemaklik. Elke ponskaart bestaan uit 80 karakters en dié is ook onderaan elke bladsy genommer. Die gegewens onderaan elke bladsy is as volg opgesom:-

Vraelysnummer

Ponskaartnummer

i ii VRAAGNOMMERS

KARAKTERNOMMERS

Nadat die gegewens van al die vraelyste op die ponskaarte aangebring is, is die program deur die programmeerder vir die komper geskryf. 'n Menigte tabelle oor al die vrae is met behulp van die komper verkry en die gegewens is daarna ontleed en verwerk.

---0000000---

H O O F S T U K 2DIE GESKIEDENIS VAN DIE KLEURLING IN MILITêRE VERBAND

Ter inleiding moet daarop gewys word dat die SAKK een van die oudste regimente in die SAW is en 'n kleurvolle geskiedenis het. In die onderstaande word 'n kort uiteensetting van die vernaamste historiese aspekte gegee.

1. VOORGESKIEDENIS

S.A. Leër *

Die Tydperk 1652-1787

Vanaf die begin van die volksplanting aan die Kaap die Goeie Hoop is gebruik gemaak van die hulp van Kleurlinge (slawe) om die kolonie te verdedig. Reeds in die tyd van Jan van Riebeeck is besef dat die swaar, onpraktiese uniforms van die Hollandse soldate ondienlik was in die agtervolging van die vlugvoetige vyand en is gevolglik van slawe gebruik gemaak. So het die Kaapmans (Goringhainas) in 1661 in die stryd teen die Gonnema-Hottentotte hulp aan die Blankes verleen en gedurende 1674 het 'n groepie Hottentotte 'n regeringskommando vergesel sonder om enige vergoeding daarvoor te ontvang.

Die veldtog teen die Sonkwas (1675-1676) is gekenmerk deur die feit dat Hottentotsoldate, as deel van die kommando, met gewere toegerus is. Vanaf 1700 is daar geen onderskeid tussen die dienspligtigheid van burgers

---

*Hierdie afdeling is 'n samevatting van Ploeger en Jacobs (1974 : 39-44, en 1976 : Sept. 30-31; Okt. 22-33), maar daar is ook aanvullend van die volgende bronne gebruik gemaak: Bisset (1976 : 55-61, asook heelwat onderhoude met hom sowel as Maj. Cupido van die SAKK); Buchan (1920 : 337-340); De Villiers (1975 : 77-78); Difford (1920); Tylden (1954 : 49-50); Van der Walt, Wiid en Geyer (1966 : 163); Venter (1974 : 257-272); 'n publikasie wat uitgegee is tydens 'n Vlagseremonie te Kaapstad in 1949.

en Hottentotte gemaak nie. Sedert 1774 is ook Hottentotte vir kommando-diens opgekommandeer indien hulle knap skuts was. Verder is vrygestelde slawe by brandpunte en as ratelwagte ingespan. Hulle is ook as 'n korps van Pandoere* georganiseer sodat daar in die jare 1791 en 1795 'n sterk regiment Pandoere aan die Kaap gestasioneer was. Hierdie regiment is deur die Verenigde Oos-Indiese Kompanjie (VOC) as 'n deel van die "staan-demag" gereken.

In 1787 word, op versoek van die Krygsraad, 'n "Korps der Vrijen" (d.w.s. 'n Kleurling Korps) in die lewe geroep wat deur Blankeoffisiere aangevoer is.

Die Tydperk 1795 - 1896

Die eerste Britse besetting van die Kaap het in 1795 plaasgevind en kort daarna, in 1797, is 'n korps, bekend as die "Cape Corps", onder bevel van Lt. J. Cambell saamgestel. 'n Groot aantal van hierdie korpslede is in 1799 deur brig-genl. Vandeleur in sy veldtog teen opperhoof Ndhambi gebruik.

Toe die Hollanders in 1803 weer beheer oor die Kaap verkry het, is die korps se benaming na "Hottentot Light Infantry" verander. Dit het 'n sterktetotaal van 500 tot 600 man gehad wat in 1806 met 'n verdere 130 man versterk is. Kort hierna is die kortstondige Bataafse (Hollandse) bewind beeindig en is die Korps deur die Britte tot die "Cape Regiment" herdoop. Hierdie regiment is in 1817 ontbind en as plaasvervanger word die "Cape Corps" as 'n infanterie- en ligte kavallarie-eenheid gestig.

---

*Die kleurryke uniform van die Pandoere het uit 'n kort, skarlakenrooi baadjie, met 'n geel kraag en mansjette afgewerk met 'n wit koord, bestaan. By die baadjie is 'n blou broek met 'n swart en rooi streep sowel as 'n ronde vilthoed gedra.

Tydens die Slagtersnek-rebellie gedurende Oktober 1815, is vir die eerste keer van Hottentotsoldate gebruik gemaak om 'n Blanke in hegtenis te neem.

In die jaar 1819 is die Korps by 'n oorlog betrek toe hoofman Makanna met 9000 krygers na Grahamstad opgetrek en met die Britse troepe slaags gegaak het. Dit was dan ook dié Korps wat op 'n baie kritieke oomblik die swart oormag op 'n strategiese punt gestuit en daarna die terugvallende vyand saam met die berede element van die Korps agtervolg het.

Tot 1827 is die "Cape Corps" gereeld op die Oosgrens vir die afweer van plundertogte van die Swartes gebruik. Die groot afstande en geaardheid van die landskap waar die Korps opgetree het, was egter verantwoordelik vir die ontbinding van die infanterie-afdeling in 1827 en die berede afdeling is tot die "Cape Mounted Rifles (CMR)" herdoop.*

Die Kleurlinge het aktief aan die "Oorlog van die Byl", (1846-1847), die Slag van Boomplaats (1848) en die Kafferoorloë vanaf 1851-1854 deelgeneem. Verder het hulle hul ook gedurende die Matabele oorlog in 1896 onderskei en eer weggedra vir die dappere wyse waarop hulle hul van hul taak gekwyt het.

Die Tydperk 1899 - 1914

Gedurende die Anglo-Boere-oorlog (1899-1902) is lede van die Korps deur die Britse soldate as kokke, "drywers" (vrag- en motorbestuurders) en vir allerlei ander take gebruik. Dit dien vermeld te word dat Kleurlinge ook deur die Boere-magte in dieselfde hoedanigheid aangewend is terwyl hulle ook 'n beperkte rol in die Duits-Suidwes-velddtog in 1914-1915 gespeel het.

---

*Die benaming "Cape Corps" en "Cape Mounted Rifle Regiment" is dikwels verkeerdelik gebruik in verwysings na die "CMR".

Wêreldoorlog I (1914 - 1918)

Met die uitbreek van Wêreldoorlog I in 1914 het 'n nuwe tydperk in oorlogvoering aangebreek. Dit was nie meer 'n oorlog slegs te perd nie, maar 'n stryd waarin gebruik gemaak is van moderner wapentuig en meganiese voer-middele.

Op 20 September 1915* het die Britse Oorlogkabinet 'n aanbod van die Unieregering aanvaar om 'n Kleurling infanterie bataljon op die been te bring. Lt-kol G.A. Morris, CMG, DSO, van die "Natal Carbineers" is op 5 Oktober 1915 as bevelvoerder van die nuwe Kleurling Korps aangestel en op 25 Oktober is die eerste manskappe ingesweer. Hierdie geleentheid het die Kleurlinge aangegryp en ongeveer 25 000 het by eenhede wat vir hulle toeganklik was, aangesluit.

Die Korps het op 9 Februarie vanaf Kaapstad na Oos-Afrika vertrek waar hulle tot die 2de Brigade van die Iste Oos-Afrikaanse Divisie toegevoeg is.

Magtiging vir die stigting van die 2de Bataljon, onder bevel van Lt.-kol R.C. Flint, is op 15 Maart 1917 verleen. Teen die einde van Julie 1917 vertrek hierdie bataljon na Njassaland (Malawi). Hulle het egter weer op Kersdag dieselfde jaar na Durban teruggekeer.

Die Iste Bataljon word op 3 April 1918 vanaf Oos-Afrika na Egipte oorgeplaas vanwaar hulle op 15 Julie na die gevegsfront te Rham Alla in Palestina gestuur word as deel van die 160ste Brigade. Versterkings is vanuit die Unie na die Iste Bataljon gestuur toe lede van die 2de Bataljon op 20 Julie na die Midde-Ooste vertrek het.

---

*Gedurende die tydperk direk vóór hierdie datum het baie van die Kleurlinge wat aan die Suidwes-veldtog deelgeneem het, na Engeland vertrek om by die Britse leër aan te sluit.

Die oorlog in die Midde-Ooste word op 31 Oktober 1918 beëindig en die 2de Bataljon word in November/Desember van daardie jaar te Kimberley ontbind. Die Iste Bataljon keer op 6 Augustus 1919 na Kaapstad terug en op 5 November word dit ook ontbind.

Die twee bataljons het die volgende gevegsonderskeidings gedurende genoemde tydperke verwerf:-

- (a) Iste Bataljon - Megiddo; Nablus; Palestina; Kilimandjaro; Behobeho; Nyangao en Oos-Afrika
- (b) 2de Bataljon - Oos-Afrika

Benewens die gevegsonderskeidings van die bataljons het talle Korpslede ook erkenning vir onderskeidende diens ontvang en die volgende toekennings is gemaak:-

- (a) "Distinguished Conduct Medal" - 16
- (b) "Military Medal" - 8
- (c) "French Military Medal" - 1
- (d) "Italian Military Medal" - 2
- (e) "Belgian Military Medal" - 2
- (f) "Mentioned in Despatches" - 35

Afgesien van bogenoemde twee bataljons het Kleurlinge gedurende Wêreldoorlog I ook nog in die volgende korpse gedien: S.A. Veldartillerie; "Cape Auxilliary Horse Transport Corps" en die "Cape Coloured Labour Corps". Hierdie lede het almal by die Iste Brigade in Frankryk ingesakeel.

Baie regimente het na die oorlog in vergetelheid geraak, maar die lede van die Kleurlingkorps het sy tradisies en herinneringe wakker gehou met die stigting van die "Cape Corps Band".

Wêreldoorlog II (1939 - 1945)

Kort na die uitbreek van Wêreldoorlog II is besluit om weer Kleurlingmannekrag in die Unie Verdedigingsmag op te neem. Na 'n reeks konferensies oor hierdie saak, is dit op 8 Mei 1940 aan Lt.-kol C.N. Hoy, DSO, opgedra om vyf motor-transport kompanies te vorm. As standplaas is op Kimberley besluit en magtiging vir die oprigting van werwingskantore te Kaapstad, Port Elizabeth, Kimberley en Johannesburg is verleen. Die grootste probleem van die nuut gestigte Korps was die aanstelling van geskikte instruktors. 'n Aantal sersante van die eertydse Iste Bataljon is gewerf en hulle is, nadat hulle eers 'n opknappingskursus deurloop het, tot stafsersant bevorder.

Die A en B motor-transport kompanies van die Korps het op 3 en 9 September 1940 na Kenia vertrek en is spoedig gevolg deur die oorblywende kompanies. Hulle eerste taak, ná hulle aankoms te Nairobi, was om voorrade na die troepe op die gevegslyn te vervoer. Hierdie Kleurlinge is later ook ingespan om vliegvelde te bewaak waardeur die "Cape Corps Aerodrome Defence Unit" in 1943 tot stand gekom het.

Die oorlog in Afrika het tot die einde van 1943 geduur waarna die S.A. Lugmageskaders na Europa verskuif is. Die Kleurlinggrondverskuiwingspersoneel het egter agtergebly om, kragtens 'n ooreenkoms met die Britse Lugmag hulle vliegvelde aldaar te help verdedig.

Tydens die voorbereidings vir die Slag van El Alemein het die Kleurling Korps die belangrike taak gehad om die roetes vir die pantservoertuie voor te berei. Ander Korpse wat baat by die toevoeging van Kleurlinge gevind het, was die S.A. Genie- en Sein-afdelings van die verdedigingsmag.

Soos tydens Wêreldoorlog I, het verskeie Kleurlinge toekennings vir voortreflike diens ontvang, nl:

(a)	"Military Medal"	-	9
(b)	"British Empire Medal"	-	4
(c)	"Mentioned in Despatches"	-	51
(d)	"King's Commendation"	-	2
(e)	"Commander-in-Chief's Commendation"	-	8

Tydperk ná Wêreldoorlog II

Ná die beëindiging van die oorlog in 1945, is die sterkte van die Unie-Verdedigingsmag stelselmatig weer na vredestrydse standarde verminder en in die proses is die Iste Bataljon op 30 November 1946 ontbind. Op 4 Julie 1947 is die Korps as 'n eenheid van die staandemag heringestel, maar dit was slegs van korte duur aangesien dit weer op 14 April 1949 ontbind is. Later, in dieselfde jaar, is die "Standing Down"-vlagseremonie te Kaapstad gehou.

'n Nuwe verwikkeling volg egter op 11 Augustus 1950 toe, kragtens die bepalinge van Artikel 116 van die Zuid-Afrika Verdedigingswet van 1912, soos gewysig, die Goewerneur-Generaal van Suid-Afrika die "Kaapse Korps Hulpdienst" in die lewe geroep het. Die funksie van hierdie afdeling is onder andere omskryf as wagdiens(ste), motorvoertuigbestuurders, brandpikette, ens. Die bevel van die Kaapse Korps Hulpdienst was gevestig in die Hoof van die Generale Staf. Dit het egter spoedig geblyk dat die Hulpdienst nie die gewenste oplossing bied nie. Terselfdertyd het die staandemag vinnig uitgebrei en op talle terreine het daar tekorte aan mannekrag ontstaan. Noodsaaklike dienste soos dié wat deur bv. stoormanne, klerke en baardraers verrig word, het as gevolg van die mannekragtekorte kort mank gegaan.

As 'n hulpsdiens kon die Korps nie in krisistye opgeroep word nie en hulle status in sulke tye kon slegs deur die goedkeuring van albei Huise van die Parlement, by wyse van 'n proklamasie deur die Goewerneur-Generaal, verander word.

S.A. Vloot

Die Kleurlinge binne die vlootverband het 'n kleiner rol gespeel as dié in 'n leërhoedanigheid.

Die huidige Kleurling Korps (Vloot) het sy oorsprong gedurende die middel van 1941 gehad toe 'n kaptein Dalgleish opdrag gekry het om, weens die mannekragtekort, Kleurlinge vir die oorlogtydse vloot te werf. Aanvanklik is 173 rekrute gewerf en hulle het dieselfde uniform as die Blankes gedra. Die soldy en toelaes was ook dieselfde. Die Kleurlinge is aan die begin hoofsaaklik onder die plaaslike vissers gewerf en opgelei as nie-gespesialiseerde seelui, stokers, kokke en kelners. In hierdie hoedanighede is hulle gekommandeer na die plaaslike mynveërs (sowat 13 per skip) en ook na ander hulpvaartuie en walinrigtings. Hierdie manne het goeie dienste gelewer en sommige is opgelei vir meer gespesialiseerde take soos voorraadklerke en ander kantoorpersoneel. Toe die bergingskip HMSAS Gamtoos aan die einde van 1942 na die Middellandse See vertrek het, was 'n groot deel van die bemanning Kleurlinge (Goosen 1973 : 41-42). Toe die rekrutering gestaak is, het 837 Kleurlinge op 23 skepe diens gedoen (S.A. Vlootnuus : Vol. 2, nr. 6, 1968 : 18).

Gordon-Cumming (in Burger 1967 : 48) wys daarop dat, "..... these men ..... many of them fishermen ..... gave excellent service under good leadership and in many respects were preferable to the junior white ratings whom they replaced .....".

Aan die einde van die oorlog was daar ongeveer 1 000 Kleurlinge in diens van die vloot (S.A. Vlootnuus : Vol. 2, nr. 6, 1968 : 18; The Argus 1 Mei 1967).

2. RESENTE GEBEURE

In die vroeë sestiger jare het die gedagte om die Kaapse Korps weer te laat herleef posgevat en 'n Kommissie, onder voorsitterskap van mnr. Z.A. Cloete van die Staatsdienskommissie, is in Junie 1962 aangestel om die aanwending van Kleurlinge op 'n vaste grondslag in die SAW te ondersoek. Hierdie Kommissie het aanbeveel dat die Suid-Afrikaanse Kleurling Korps (SAKK) gestig word, 'n aanbeveling wat deur die Kabinet aanvaar is. Op 1 April 1963 het die Minister van Verdediging die stigting van die Korps goedgekeur en op 3 September 1963 word die SAKK-opleidingsentrum vir die S.A. Leër te Eersterivier gestig.

S.A. Leër

Vanaf die stigting van die Korps in 1963 tot aan die einde van dié dekade, het die SAKK 'n relatief lae profiel gehandhaaf, maar sedert die begin van die sewentigerjare het die aktiwiteite daarvan in omvang en intensiteit toegeneem.

Op 19 November 1971 word die eerste lede van die Korps vereer toe sers-majoor D.G. Liebrandt, stafsersant J.S.C. Cupido en onder-korporaal J.J. van As toekennings tydens 'n medaljeparade te Eersterivier ontvang het.

Die Korps se naam word in Augustus 1972 verander na die Suid-Afrikaanse Kaapse Korps Diensbataljon (SAKK) wat die huidige Kleurlingsoldaat ten nouste verbind met die lang militêre geskiedenis van die "Cape Corps" van weleer. Gedurende dieselfde maand word ook begin met die opleiding van

die eerste (sewe) Kleurlingoffisiere.

In Januarie 1973 meld die eerste groep kwekelinge hulle vir twaalf (12) maande vrywillige militêre diens aan.

Een van die hoogtepunte in die resente geskiedenis van SAKK is die toekening van die Vryheid van die stad Kaapstad op 11 Mei 1974 aan die Korps (Die Burger : 12 Mei 1974). Hierdie eer verleen onder andere aan die Korps die reg om met gevelde bajonette deur dié stad se strate te marsjeer.

Op 15 Mei 1975 word 'n verdere mylpaal in die Korps sowel as in die SAW se geskiedenis bereik toe die voorgemelde Kleurlingkandidaatoffisiere hulle kommissies ontvang het.

Gedurende die 1975 Verdedigingsbegrotingsdebat het die Minister van Verdediging die stigting van SAKK se infanteriebataljon aangekondig, en in Januarie 1976 is begin met die opleiding van kwekelinge in hierdie verband (Die Transvaler : 16 Januarie 1976; The Friend : 17 Januarie 1976). 'n Historiese oomblik breek op 30 Julie 1976 vir die Korps aan toe Blanke-, Kleurling- en Swartsoldate vir die eerste maal gesamentlik opgetree het tydens 'n brigade-revueparade in Pretoria ter ere van die uittredende Hoof van die SAW (Indaba : September 1976).

'n Verdere historiese oomblik breek vir die Korps aan toe die eerste groep Kleurlingsoldate op 26 Augustus 1976 na die operasionele gebied vertrek het en na drie maande grensdiens na die Kaap teruggekeer het vir 'n helderontvangs (Die Burger : 30 November 1976). Op 1 Oktober 1976 sluit die eerste Kleurlingkapelaan, ds. P.J.J. Williams, by die Korps aan.

Pro Patria-medaljes, wat onder andere toegeken word aan soldate wat vir 'n sekere tydperk grensdiens verrig het, is op 29 November 1977 tydens 'n

parade by die opleidingsentrum by die SAKK aan 377 lede toegeken (Cape Times : 30 November 1977).

'n Besondere eer het die Korps te beurt geval toe 4 offisiere en 44 manskappe tydens die opening van die Parlement vir die 1978-sitting die be-lyning voor die Senaatsaal gevorm het (Die Burger : 20 Januarie 1978). Dit is 'n groot eer vir enige militêre eenheid.

Die volgende vyf Kleurlingoffisiere is op 1 April 1978 tot die rang van kaptein bevorder: lte. J.S.C. Cupido, B. Links, J. Dick, W. Ohlsen en G. Jacobs (Die Burger : 6 April 1978).

'n Verdere hoogtepunt het op 8 April 1978 aangebreek toe 'n vorige Staatspresident, wyle Dr. N. Diederichs, die Korps se vaandel tydens 'n indrukwekkende seremonie op die parade in Kaapstad aan hom oorhandig het. Op 17 April kondig die Minister van Verdediging tydens sy begrotingsdebat in die Volksraad aan dat goedkeuring verleen is om Kleurlingsoldate, ná die goeie diens wat die Korps in die operasionele gebied gelewer het, as valskermsoldate op te lei. 'n Kompanie het kort hierna na Bloemfontein vertrek om hulle opleiding by I Valskermbataljon te begin, maar van hierdie groep kon egter slegs twee lede die kursus suksesvol voltooi.

S.A. Vloot

Hoewel die SAKK reeds in 1963 heringestel is, is eers in 1965 begin met die amptelike opleiding van Kleurlinge vir diens in die S.A. Vloot. Na 'n aanvanklike strawwe opleiding by die SAKK-opleidingsentrum te Eerste-rivier, het die eerste lede in Junie van daardie jaar in Simonstad aangekom waarna hulle verder deur vlootpersoneel opgelei is. 'n Kaserne aan Seaforth se kant van Simonstad is spesiaal hiervoor ingerig (S.A. Vlootnuus : Vol. 2, nr. 6, 1968 : 18).

Aan die begin van 1966 het die eerste SAKK (Vloot)-lede "see toe" gegaan as deel van die bemanning op die SAS NATAL (S.A. Vlootnuus : Vol. 1, nr. 1, 1966 : 13) en gedurende Desember daardie jaar het hulle vir die eerste keer deelgeneem aan die Kaptein se Divisies (n Godsdienstparade op dek) aanboord dieselfde skip (S.A. Vlootnuus : Vol. 1, nr. 1, 1967 : 4).

Die SAKK-lede, wat aanvanklik diens gedoen het in leeruniforms, het op 2 Mei 1967 vir die eerste keer die gewone vlootuniforms tydens n parade in Simonstad gedra (S.A. Vlootnuus : Vol. 1, nr. 6, 1967 : 3).

Vroeg in 1968 het die SAKK-lede die Scala-kaserne as verblyfplek betrek (S.A. Vlootnuus : Vol. 2, nr. 7, 1968 : 15) wat sedertdien hulle "hoofkwartier" is.

In Januarie 1978 maak die Vloot ook geskiedenis deur die eerste anderskleuriges in sý geledere op n offisiërskursus te stuur. Hierdie groep het twee Kleurlinge onder hulle geledere getel.

Hoewel die Vlootlede van die SAKK n relatief lae profiel gehandhaaf het en miskien nie so n kleurvolle geskiedenis as die Leërvertakking het nie, verrig hulle nogtans n vername taak binne die Vlootstruktuur wat nie as minder belangrik afgemaak kan word nie.

S.A. Lugmag

Sewentien Kleurlingmans het op 28 Januarie 1977 by die Lugmagbasis Ysterplaat, Kaapstad, geskiedenis gemaak deurdat hulle die eerste anderskleuriges is wat in die S.A. Lugmag opgeneem is (Die Beeld : 29 Januarie 1977).

Hierdie Kleurlingmans het die vorige jaar almal opleiding as kwekelinge te Eersterivier ontvang en het gevolglik ook grensdienst verrig. In die Lugmag word hulle tans slegs as grondpersoneel aangewend.

H O O F S T U K 3DIE TEIKENGROEP : ALGEMENE LEWENS- EN AGTERGRONDSKETS

Alvorens in die volgende hoofstukke oorgegaan word om motiverings- en houdingstendense te bepaal, is dit nodig om eers 'n karakteristieke geheelbeeld van die respondente te verkry. 'n Breë agtergrond van Kleurlingsoldate is van belang, aangesien sommige tendense wat later bespreek word hierdeur beïnvloed is. Die algemene agtergrondgegevens wat hierna volg het betrekking op beide die staandemagiede (SM) en die kwekelinge (KW).

ALGEMEEN:Etniese Groepering:TABEL 1

	SM		KW	
	Getaal	%	Getaal	%
Kaapse Kleurling	176	97,2	112	100,0
Maleier	5	2,8	-	-
Griekwa	-	-	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING

Alle persone wat ingevolge die Bevolkingsregistrasiewet van 1950 (Wet Nr. 30 van 1950, soos gewysig) nie 'n Blanke of 'n Swarte is nie, behoort tot die bevolkingskategorie "gekleurde", wat verder onderverdeel word in etniese groepe soos die Kaapse Kleurlinge, Maleiers, Griekwas, Indiërs en Chinese.

Die oorgrote meerderheid staandemagrespondente is Kaapse Kleurlinge (97%) terwyl al die kwekelinge ook in hierdie kategorie val. Slegs 3% van die

staandemagrespondente is Maleiers en dit is veral opvallend dat daar geen Griekwas is nie, hoewel daar tog Kleurlingsoldate van Noord-Kaapland, soos later sal blyk, afkomstig is.

Hoewel hierdie studie uitsluitlik oor Kleurlingsoldate handel dien dit tog vermeld te word dat 'n aparte Indiërkorps, wat in Durban gestasioneer en aan die S.A. Vloot verbonde is, bestaan, terwyl geen Chinese in die SAW toegelaat word nie.

GEBOORTEPLEK:

TABEL 2

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Skiereiland	47	26,0	16	14,3
Boland	24	13,3	14	12,5
Weskus-gebied	13	7,1	2	1,8
Noord-Kaapland	22	12,2	20	17,9
Karoo	35	19,3	21	18,7
Oos-Kaapland	12	6,6	9	8,0
Suidwestelike-Distrikte	21	11,6	12	10,7
Die Vrystaat	2	1,1	4	3,6
Transvaal	4	2,2	14	12,5
Natal	1	0,6	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Volgens projeksies wat op die vorige amptelike sensus in 1970 gebaseer word, was die totale Kleurlingbevolking van Suid-Afrika in 1975 2 432 000. Meer as die helfte (52%) van hulle woon tans in Suidwes-Kaapland, 30% in die Skiereiland, 3% in Natal, 8% in Transvaal en 2% in die Oranje-Vrystaat (Theron en du Toit 1977 : 6, 11).

Die demografiese verspreidingspatroon van Kleurlingsoldate toon duidelik dat die meerderheid van hulle, staandemaglede sowel as kwekelinge, van plattelandse gebiede afkomstig is, terwyl 26% staandemaglede en 14% kwekelinge binne die vyf landdrostdistrikte in die Skiereiland (Bellville, Goodwood, Kaapstad, Simonstad en Wynberg) woon. Slegs 'n klein aantal respondente is van die Oranje-Vrystaat, Transvaal en Natal afkomstig.

Die feit dat die meerderheid respondente van nie-stedelike gebiede afkomstig is, kan moontlik toegeskryf word aan 'n tekort aan werkseleenthede op die platteland asook die deeglik beplande werwingsveldtog wat jaarliks deur die SAKK dwarsdeur die Republiek geloods word.

'n Aantal Kleurling staandemaglede reis dan na verskillende dorpe in elke Provinsie, asook na 'n aantal groot metropolitaanse gebiede, om Kleurlingseuns by skole in te lig oor wat 'n loopbaan en/of die vrywillige opleidings tydperk in die SAW behels. Dit is opvallend dat die meeste navrae ná die werwingsveldtog van seuns afkomstig van die platteland ontvang word en aangesien die aansoeke gewoonlik die getal wat geakkommodeer kan word oorskry, word die applikante baie streng gekeur. Sodoende word verseker dat slegs die mees geskikte applikante vir opleiding aanvaar word.

OUERDOM:

TABEL 3

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Onder 20 jaar	60	33,1	96	85,7
21 tot 30 jaar	93	51,4	16	14,3
31 tot 40 jaar	23	12,7	-	-
41 tot 50 jaar	5	2,8	-	-
51 +	-	-	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Die Theron-Kommissie het in 'n analise van die leeftydsamestelling van die Kleurlingbevolking gevind dat ongeveer 65% in die ouderdomsinterval 0 - 24 val (Theron en du Toit 1977 : 9). Die feit dat die gemiddelde ouderdom van staandemaglede wissel tussen 21 en 30 jaar (51%), terwyl 86% van die kwekelinge jonger as 20 jaar is, kan dus aan hierdie tendens toegeskryf word.

Vanweë die feit dat heelwat kwekelinge ná hulle vrywillige opleidingstydperk by die SAW aansluit, is 'n aansienlike persentasie, nl. 33%, van die staandemaglede jonger as 20 jaar, terwyl slegs 16% ouer as 30 jaar is. Hierdie tendens kan primêr daaraan toegeskryf word dat die Korps eers in 1963 heringestel is. Hoewel dit tydens die ondersoek toevallig so was dat geen van die staandemagresponente ouer as 50 jaar was nie, is daar tog 'n aantal Kleurlingsoldate wat ouer as 50 jaar is.

HUISTAAL:

Getal	%	Getal	%
52	34,2	2	1,8
119	65,8	110	98,2

TABEL 4

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Oorwegend Afrikaans	120	66,3	94	83,9
Oorwegend Engels	10	5,5	1	0,9
Beide Amptelike Tale	51	28,2	17	15,2
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Afrikaans is die oorwegende huistaal van die responente (66% SM en 84% KW) terwyl 28% staandemaglede en 15% kwekelinge ook beide amptelike tale by die

huis besig.

Dit is 'n interessante feit dat daar 'n verskil van 18% is tussen die staandemag- en kwekelingresponente se antwoorde met betrekking tot Afrikaans as huistaal (66% SM en 84% KW). Hierdie tendens, tesame met die feit dat meer staandemaglede (28% teenoor 15% KW) van mening is dat hulle tweetalig is, kan gekoppel word aan die feit dat militêre opleiding op 'n tweetalige grondslag geskied. Deurdat alle lesings in Afrikaans en Engels aangebied word, raak persone wat oorwegend Afrikaanssprekend is mettertyd meer onderleg in Engels

ASPEKTE VAN DIE HUWELIKSLEWE EN GESINSSTATUS:

TABEL 5

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Getroud	62	34,2	2	1,8
Ongetroud	118	65,2	110	98,2
Geskei	-	-	-	-
Wewenaar	1	0,6	-	-
TOTAAL	181		112	
Tydperk Getroud:*				
Minder as 1 jaar	13	21,0	-	-
1 - 5 jaar	30	48,3	2	100,0
6 - 10 jaar	11	17,7	-	-
11 +	8	13,0	-	-
TOTAAL	62		2	
Kinders:*				
Geen	14	22,6	2	100,0
1 - 5	43	69,4	-	-
5 +	5	8,0	-	-
TOTAAL	62		2	

*Die persentasie is bereken uit die totaal van 62 lede wat getroud is.

OMSKRYWING:

Slegs 29% van alle Kleurlinge in die Republiek was in 1970 de facto getroud. In aansluiting hierby het die Theron-Kommissie bevind dat 'n hoë persentasie van alle Kleurlinghuishoudings uit 'n gesin bestaan van gemiddeld 5 persone (Theron en du Toit 1977 : 10).

Die gegewens van Kleurlingsoldate stem ooreen met bogenoemde tendens aangesien die meerderheid ongetroud is (65% SM en 98% KW), terwyl die gemiddelde tydperk wat die meeste respondente reeds getroud is tussen 1 en 5 jaar wissel (48% SM sowel as die 2 kwekelinge wat getroud is).

Verder blyk dit dat die gemiddelde gesinsgroottes van die staandemagrespondente varieër tussen 1 en 5 (69% SM), wat dus ook ooreenstemming toon met die Kommissie se bevindings terwyl slegs 8% 'n groot gesin het. Die twee kwekelinge het nog nie met 'n gesin begin nie.

Die rede waarom 23% (SM) nog geen kinders het nie is te wyte aan die feit dat 21% van hulle minder as 'n jaar getroud is.

KERKVERBAND:

TABEL 6

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Kongregasionalistiese Kerk	29	16,0	8	7,1
N.G. Sending Kerk van S.A.	92	50,8	64	57,1
Ou en Nuwe Apostoliese Kerke	14	7,7	5	4,5
Rooms-Katolieke Kerk	15	8,3	14	12,5
Anglikaanse Kerk	7	3,9	7	6,3
Moslems	5	2,8	-	-
Metodiste Kerk	13	7,2	5	4,5
Lutherse Kerk	4	2,2	9	8,0
Geen	2	1,1	-	-
TOTAAL	181		112	

TABEL 6 (vervolg)

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Neem gereeld aan Kerklike aktiwiteite (soos bidure) deel	163	90,0	106	94,6

OMSKRYWING:

Die Theron-Kommissie het bevind dat die Kleurlingbevolking in die Republiek primêr tot 'n paar Christelike Kerke behoort waarvan die N.G. Sending Kerk in S.A. die meeste, nl. 28%, kerklidmate het. Hierna volg die Anglikaanse Kerk, die Ou en Nuwe Apostoliese Kerke, die Kongregasionalistiese Kerk, die Rooms-Katolieke Kerk en die Metodiste Kerk, terwyl ander kerkgenootskappe en gelowe minder aanhangers het (Theron en du Toit 1977 : 77).

Van die verskillende kerkgenootskappe waartoe standemagiede en kwekelinge behoort, in aansluiting by die voorafgaande, is die N.G. Kerk ook die sterkste verteenwoordig, nl. 51% SM en 57% KW.

Dit is dan ook om hierdie rede dat op 1 Oktober 1976 'n voltydse Kleurlingkapelaan aangestel is.

In die weermag is dit algemene gebruik dat gereelde kerkparades gehou word waaraan lede van alle denominasies deelneem. Dit moet verder beklemtoon word dat alle soldate wat aan ander kerke as die N.G. Kerk behoort, gereeld deur hulle eie leraars besoek en bearbei word. Soldate geniet volkome vryheid van geloof en geen diskriminasie van welke aard ook al word toegelaat nie. Hoewel daar enkeles is wat nie formeel aan enige kerk of -genootskap behoort nie, is dit 'n kenmerk van die Kleurlingsoldate dat hulle aktief aan kerklike aktiwiteite deelneem. Dit blyk duidelik uit Tabel 6 (90% SM en 95% KW) en kan ge-

staaf word deur persoonlike waarneming.

OPVOEDKUNDIGE KWALIFIKASIES:

TABEL 7

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Sub A - St. 5	8	4,4	6	5,4
St. 6 - St. 8	123	68,0	96	85,7
St. 9 - St. 10	50	27,6	10	8,9
St. 10 +	-	-	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Die gemiddelde opvoedkundige peil van die respondente wissel tussen standerd 6 en 8 (68% SM en 86% KW), terwyl 28% van die beroepsoldate se skoolkwalifikasies tussen standerd 9 en matriek varieer.

'n Interessante aspek wat tydens die onderhoude na vore gekom het, is dat tal- le staandemagde hulself skolasties beter bekwaam het sedert hulle by die SAW aangesluit het. Dit is egter nie moontlik om ter illustrasie bepaalde syfers in hierdie verband te gee nie. Nietemin is dit 'n bekende feit dat die SAW sy personeel aanmoedig en bystand verleen wat weermagde in staat stel om hulle beter te kwalifiseer. Deur middel van aand- en ander klasse by te woon word die algemene opvoedkundige peil gelig wat dan weer beloon word deur bevordering in die weermag self. Elke militêre basis beskik oor 'n biblioteek waar die soldate kan studeer.

Die vier staandemagde wat tydens die ondersoek besig was met deeltydse graad- studies aan die Universiteit van Wes-Kaapland, kry voldoende geleentheid en

vergunnings om lesings by te woon en om toetse en/of eksamens af te lê.

INKOMSTE PER MAAND:

TABEL 8*

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
R130,00 of minder	52	28,7	112	100,0
R131,00 - R250,00	102	56,4	-	-
R250,00 of meer	27	14,9	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Die salarisstruktuur vir die SAW is dieselfde as dié van die staatsdiens, hoewel sekere toelaes en ander voordele bykomstig is. Die salarisskale van nie-blankes verskil egter van dié van Blankes en hieroor het die respondente nulle sterk uitgespreek. In 'n latere hoofstuk waar sekere griewe van die Kleurlingsoldate bespreek word, sal hierop teruggekom word.

Oor die algemeen wissel die gemiddelde maandelikse inkomste van die staandemagrespondente tussen R131,00 en R250,00 (56%), terwyl slegs 15% meer as R250,00 verdien. Laasgenoemde feit kan daaraan toegeskryf word dat daar tot op die hede nog nie baie Kleurlingpersoneellede senior posisies beklee nie (vgl. Tabelle 10 en 11).

In teenstelling met ander range verdien die kwekelinge almal dieselfde basiese soldy wat minder as R130,00 per maand is.

---

*Gemiddelde salarisskale in die periode 1976-7.

VRYETYDSBESTEDING:TABEL 9

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
<u>Sportdeelname:</u>				
Rugby	77	42,6	49	43,8
Sokker	68	37,6	44	39,6
Tennis	16	8,8	4	3,6
Atletiek	20	11,0	15	13,0
TOTAAL	181		112	
<u>Algemene Ontspanning:</u>				
Behoort aan 'n klub	181	100,0	112	100,0
Behoort aan 'n kul= tuurvereniging	29	16,0	-	-
Besoek die SAKK biblioteek gereeld	50	27,6	21	18,8
Sou graag konserte wou bywoon	124	68,5	107	95,5
Lees gereeld 'n koe= rant en/of tydskryf	149	82,3	20	17,9
Luister gereeld radio en kyk televisie	153	84,5	94	83,9
Besoek die bioskoop gereeld	102	56,4	90	80,4

OMSKRYWING:

Vryetydsbesteding geniet 'n hoë prioriteit in die SAW aangesien dit vanselfsprekend belangrik is dat soldate 'n gesonde geestelike en liggaamlike lewe moet lei. Voldoende binne- en buitenshuise vryetydbestedingsfasiliteite bestaan by alle militêre basisse en die sportgeriewe kan met die bestes in die land vergelyk word terwyl die onderskeie Provinsiale owerhede die biblioteke van voldoende voorrade boeke voorsien.

Dit is verpligtend vir soldate om aan óf die onder-offisiers- óf offisiers=

klubs, na gelang van die rang wat hulle beklee, te behoort. Hierdie klubs word gereeld deur lede besoek waar in gesellige atmosfeer met kollegas verkeer kan word.

Oor die algemeen het die Kleurlingsoldate besondere waardering vir die sport en ander geriewe wat aan hulle deur die SAW ter beskikking gestel is. Aan die ander kant het die respondente in hulle onderhoude baie duidelik op die gebrek aan behoorlike ontspanningsfasiliteite in die meeste Kleurlingwoongebiede/-gemeenskappe gewys.

Die gewildste sportsoorte wat deur lede van die SAKK beoefen word, is rugby (43% SM en 44% KW) en sokker (38% SM en 40% KW). Die algemene peil van hierdie twee sportsoorte is hoog as in aanmerking geneem word dat die SAKK-spanne goed vaar in die onderskeie SAW en plaaslike Kleurling sportligas. Die onderskeie eenhede en afdelings het verskeie sportspanne en daar word gereeld teen mekaar meegeding, veral op Woensdaemiddae wanneer sport op 'n georganiseerde grondslag in die SAW beoefen word.

'n Aantal sportmanne is uitblinkers op hulle gebied, soos byvoorbeeld die rugbyspelers wat gereelde lede van die Kleurling Protea-span is. In die verlede is selfs van hulle genooi om aan die Springbok rugbyproewe deel te neem. Verder is daar ook verskeie Kleurlingsoldate wat goeie langafstand atlete is wat aan plaaslike kompetisies, sowel as byeenkomste soos die Comrades maraton elders in die land, deelneem. Van hulle staan hul man teen Suid-Afrika se voorste atlete. 'n Aantal van hierdie atlete het aan die einde van 1977 vanaf Kaapstad na Pretoria gedraf om fondse in te samele en sodoende ook die beeld van die Korps na buite verder uitgedra. Die resultate van hierdie onderneming was baie gunstig en dit word allerweë as 'n groot sukses beskou.

'n Sportsoort wat gereeld deur die eggenotes van staandemaglede beoefen word is tennis, terwyl dit nie so gewild onder respondente self is nie.

Hoewel dit uit die persoonlike onderhoude geblyk het dat Kleurlingsoldate oor die algemeen 'n gebrekkige kultuurlewe het deurdat teateropvoerings of kuns=uitstallings feitlik nooit besoek word nie, luister hulle baie radio en kyk gereeld televisie (85% SM en 84% KW). Koerante en tydskrifte word ook gereeld tuis gelees en wel deur veral staandemaglede (82%). Die feit dat slegs 18% kwekelinge gereeld koerante lees kan daaraan toegeskryf word dat hulle 'n bedrywige opleidingsprogram het en soms selfs in die aande besig gehou word. Dit is opvallend dat die biblioteek swak besoek word deur lede (28% SM en 19% KW), hoewel hulle kinders gereeld boeke uitneem.

DIE SAW:

Dienstydperk:

TABEL 10

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
0 - 1 jaar	77	42,5	112	100,0
2 - 5 jaar	65	35,9	-	-
6 - 10 jaar	23	12,7	-	-
11 +	16	8,9	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Die feit dat die gemiddelde dienstydperk van staandemaglede minder as 1 jaar (43%) is, kan toegeskryf word daaraan dat heelwat jong kwekelinge ná hulle opleidingstydperk by die SAW aansluit. Uit die persoonlike onderhoude was dit egter duidelik dat die tydperk wat wissel tussen 2 en 5 jaar (36%) 'n

beter weergawe bied van die dienstydperk van Kleurlingsoldate.

As in gedagte gehou word dat die Korps in 1963 heringestel is, is die totaal van 22% wat 6 - 11 jaar diens het aan die lae kant, maar dit kan moontlik daaraan gewyt word dat die diensvoorwaardes gedurende die sestiger en begin sewentigerjare swak was. Dit het tot gevolg gehad dat baie lede gedurende hierdie tydperk bedank en weer 'n siviele betrekking aanvaar het.

Eers vanaf ongeveer 1975 is 'n nuwe bedeling ten opsigte van anderskleuriges in die SAW in werking gestel wat daarop gemik is om hulle eventueel op gelyke voet met Blanke soldate te stel. Sommiges wat destyds bedank het, het ná die veranderinge ten opsigte van diensvoorwaardes en vooruitsigte, weer by die Korps aangesluit.

RANG:

TABEL 11

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Kandidaat-offisier	12	6,6	-	-
Skutter/Weerman	68	37,7	70	62,5
Onder-korporaal	35	19,3	42	37,5
Korporaal	32	17,7	-	-
Sersant	20	11,0	-	-
Stafsersant	10	5,5	-	-
Sersant-majoor	-	-	-	-
Klas 2	2	1,1	-	-
Luitenant	2	1,1	-	-
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Die loopbaanhiërargie in die SAW bestaan uit twee rangindelingen, naamlik dié

van onder-offisiere wat strek vanaf die rang van skutter/weerman tot dié van sersant-majoor Klas I en dié van offisiere, wat vanaf tweede-luitenant tot generaal strek. Wanneer 'n persoon op 'n offisierskursus is, word hy 'n kandidaat-offisier genoem, maar hierdie word slegs as 'n tussenrang beskou en sodanige persone geniet aanvanklik geen werklike offisiersstatus nie.

Deur die bywoning van talle kursusse kan 'n persoon homself beter bekwaam vir sy loopbaan en rangsgewys vorder, hoewel dit nie altyd van offisiere verwag word om op die onderste ranglys te begin nie. Soldate wat offisiere wil word deurloop die betrokke kursusse en indien hulle dit slaag word hulle tot junior offisiere, dit wil sê, tweede-luitenant, bevorder.

Dit dien vermeld te word dat hoewel S.A. Leër-, Lugmag- en Vlootrespondente in hierdie studie gebruik is, slegs die rangbenamings van die S.A. Leër gebruik word.

Hoewel die skutters as sulks in die meerderheid is (38% SM en 63% KW), 'n tendens wat weer eens toegeskryf kan word aan die feit dat talle kwekelinge, sonder range, ná hulle opleidingstydperk by die staandemag aansluit, bied die rangkategorie wat strek vanaf onder-korporaal tot sersant, dit wil sê, junior onder-offisiersrange (48% SM), 'n beter verteenwoordigende weergawe van die gemiddelde range wat Kleurlingsoldate beklee.

'n Aantal kwekelinge word jaarliks spesiaal gekeur en as instrukteurs opgelei en dit word van hulle verwag om die staandemaginstrukteurs behulpsaam te wees met 'n verskeidenheid van take.

VAKINDELING:TABEL 12

	SM		KW	
	Getal	%	Getal	%
Gevegseenhede	87	48,1	50	44,6
Nie-gevegshoedanigheid (Onderhoud)	94	51,9	62	55,4
TOTAAL	181		112	

OMSKRYWING:

Net soos die rangkategorieë onderverdeel word, word in die vakindelings ook onderskei tussen vegtende- en nie-vegtende soldate. Eersgenoemde is soldate wie se opleiding direk geskoei is op die lees van fisiese landsverdediging terwyl laasgenoemde, ook bekend as onderhoudslede, in logistieke hoedanigheid as klerke, stoormanne en kokke aangewend word.

Die SAW poog om persone sover moontlik in dié rigtings waarin hulle belangstellings lê aan te wend en maak onder andere gebruik van aanlegtoetse om hul le bevoegdhede en belangstellings te bepaal.

Feitlik eweveel onderhoudslede (52% SM en 55% KW) as persone in gevegshoedanigheid (48% SM en 45% KW) het aan hierdie projek deelgeneem.

---ooo0ooo---

H O O F S T U K 4MOTIVERINGSASPEKTE MET BETREKKING TOT LOOPBAANSKEUSE BY LEDE
VAN DIE KAAPSE KORPSINLEIDING:

Motivering is 'n aspek wat deur verskeie dissiplines ondersoek word en elkeen het 'n eie betekenis en evaluering daaraan. So bv. sien die ekonoom dit in terme van produktiwiteit, die bemarkingspesialis as faktore wat te doen het met bemarking en vir die sielkundige het dit te make met die konatiewe proses (Hinrichs 1974 : 37-38).

Vir die doeleindes van hierdie studie is die benadering van die bedryfsielkundige veral van belang. Laasgenoemde konsentreer op die basiese behoeftes en verwagtings van die mens en die mate waartoe hierdie behoeftes bevredig word deur spesifieke organisatoriese omstandighede (Hinrichs 1974 : 38). Min gegewens is beskikbaar met betrekking tot motiveringsaspekte van Kleurlinge in die algemeen, en navorsers word dus genoop om plaaslike situasies met oorsese bevindinge te vergelyk (Barnard 1971 : 4; Biesheuvel in ongenommerde voorwoord tot Backer : 1973; van Eeden 1974 : 64).

In 'n resente studie is gevind dat die vernaamste motiveringsfaktore dié is wat te doen het met, onder andere, die behoefte aan 'n individuele persoonlike vordering (vooruitgang), werksuitdaging en voldoende opleidingsgeleenthede (Hinrichs 1974 : 59). Verdere faktore wat normaalweg ook 'n rol speel sluit salaris, werksekuriteit, bevorderingsgeleenthede en by- en verlofvoordele in. Vanuit 'n volkekundige oogpunt sê Fei en Chang (Foster 1973 : 19) die volgende met betrekking tot 'n persoon se motivering:

"Human behaviour is always motivated by certain purposes, and these purposes grow out of sets of assumptions which are not usually recognized by those who hold them. The basic premissis of a particular culture are unconsciously accepted by the individual through his constant and exclusive participation in

that culture. It is these assumptions ..... the essence of all the cultural-ly conditioned purposes, motives and principles ..... which determine the behaviour of a people, underlie all the institutions of a community, and give them unity".

Alvorens tot 'n ontleding van die motiveringstendense by Kleurlingsoldate oorgegaan word, is dit nuttig om te let op twee teorieë wat betrekking het op die konsep van menslike motivering:

A.H. MASLOW SE TEORIE (1943)

Hoewel Maslow se teorie nie bedoel was om werksmotivering te verklaar nie, kan dit tog met vrug gebruik word as basis vir navorsing oor hierdie aspek.

Maslow het 13 stellinge geformuleer wat die basis vorm van sy model waarin hy beweer dat menslike behoeftes hulself in 'n hiërargie van voorrange rangskik (Maslow 1943 : 370-371). Die belangrikste is sins insiens die volgende-

1. FISIOLOGIESE BEHOEFTE

Hieronder resorteer bevrediging van behoeftes soos honger, dors, geslagsdrange, ens..

Verskillende metodes en middele kan aangewend word in 'n poging om maksimaal daaraan te voldoen. As voorbeeld kan die volgende genoem word: 'n bepaalde salaris word aan 'n werknemer betaal wat in sy en sy gesin se behoeftes moet voorsien. Hiermee word 'n vorm van sekuriteit verkry deurdat 'n persoon mag en statussimbole ('n mooi huis en groot motor) kan bekom (Barnard 1971 : 120; Backer 1973 : 6-7).

2. VEILIGHEIDSBEHOEFTE

Behoeftes in hierdie afdeling sluit onder andere in die beskerming teen

fisiese gevaar en ekonomiese onstabiliteit waardeur omstandighede wat tot fisiologiese gebreke aanleiding kan gee, voorkom word.

Stabiele werksekuriteit speel hierin 'n besondere rol, asook die vooruitsig dat 'n verhoging in salaris die gaping, veroorsaak deur 'n styging in die lewenskoste, sal dek. Verder word hierdeur voorsiening gemaak vir die oudag deur middel van bydraes tot allerlei skemas, soos bv. medies, assurance, pensioen e.a. (Barnard 1971 : 120).

3. SOSIALE BEHOEFTES

Sodra die eerste twee behoeftes bevredig is, tree die bevrediging van sosiale behoeftes na vore. Dit het veral te doen met die mens se behoefte aan liefde, vriendskap, aanvaarding en ondersteuning deur jou medemens. Dit hang saam met die uniekheid van die mens as individu wie se plek nie deur iemand anders gevul kan word nie en wie se waarde nie afhang van sy prestasies nie. Hierdie behoefte word verder ook deels bevredig binne die huisgesin, familie- en vriendekring, asook in die werksituasie (Barnard 1971 : 121).

4. EGO-BEHOEFTES

Hierdie afdeling kan in die volgende twee kategorieë verdeel word:

- (a) behoeftes wat in verband staan met reputasie of prestige wat 'n ander aan jou toeken, behoefte aan statuserkenning, respek en waardering;
- (b) aspekte wat met 'n persoon se eiewaarde en self-respek verband hou soos behoeftes aan prestasie, kennis, selfvertroue ens..

In teenstelling met die laer-orde behoeftes, word hierdie egoïstiese behoeftes selde ten volle bevredig. As gevolg van tradisionele bestuurs-

praktyke en tegnieke is daar weinig geleentheid vir volle bevrediging hiervan. Ten einde sy werk te kan bemeester is dit nodig dat daar geleentheid vir 'n werker geskep word om kennis en vaardigheid te bekom. Daar moet ook geleentheid vir die werker wees om sy groeiende bekwaamhede te kan beoefen en te demonstreer. In hierdie verband moet die bestuur sorg vir gepaste erkenning in die vorm van bevordering en/of hoër salaris en algemene erkenning op grond van verdienstelikheid (Barnard 1971 : 121).

5. BEHOEFTE AAN SELFVERWESENLIKING

Die heel boonste vlak van die model bevat die behoefte aan selfverwesening. Selfs wanneer alle voorafgenoemde behoeftes van 'n persoon bevredig is, kan hy nog onvergenoegd bly. Dit gebeur bv. wanneer sy potensialiteite misken word, wanneer hy nie volgehoue selfontwikkeling kan beleef nie en wanneer sy skeppingsvermoë aan bande gelê word (Barnard 1971 : 122).

Hierdie behoefte impliseer dat daar as't ware 'n uitbreiding van die persoonlikheid plaasvind wanneer 'n persoon hom met waardes of belange vereenselwig wat bokant hom verhewe is ('n ideaal, sy Godsdienst, sy volk, sy kennis, regverdigheid, skoonheid, ens.) (Barnard 1971 : 122).

Barnard (1971 : 123) wys verder daarop dat hierdie magtige motiewe tot voordeel van die (n) organisasie aangewend kan word indien die bestuur daadwerklik optree om die werker te motiveer om homself met die organisasie se doelstellinge te vereenselwig.

Volgens Backer (1973 : 9) is Maslow se teorie van menslike motivering nuttig betreffende studies oor werksmotivering in Suid-Afrika, " ..... since it places emphasis on the presence of needs at various levels

which call for satisfaction in man, and under what conditions these needs could be satisfied ..... The Maslow theory enables one to include for study the entire spectrum of occupational levels and their corresponding needs in one model in order to illustrate the relationship between various need satisfaction levels".

HERZBERG SE TWEE-FAKTOR-MOTIVERINGSTEORIE (1959)

Herzberg het 'n studie gemaak van die oorsprong van bevrediging en ontevredenheid wat deur werkers in en om hulle werksituasies ondervind word. Hy postuleer twee stelling faktore wat werkhoudinge bepaal (Backer 1973 : 10; Pottas 1969 : 7):

- (a) een groep basiese faktore wat na die werker se eie persoonlike waarneming van homself verwys;
- (b) 'n ander groep wat te doen het met die mens se vermoë (strewe) om te presteer, status te bekom, sekuriteit te verkry ens..

Deurdadig na slegs Maslow en Herzberg se teorieë verwys word en dit nie 'n diep-te bespreking omsluit nie, word die kritiek op hierdie teorieë nie bespreek nie omdat dit buite die bestek van hierdie studie val.

Vir die doeleindes van hierdie projek het die skrywer besluit om die motiveringstendense van die SAKK-lede te ondersoek aan die hand van Maslow se teorie aangesien die breë raamwerk daarvan meer geredelik aansluiting vind by die doelstellings van hierdie ondersoek.

BEROEPSKEUSE BY SAKK-LEDE

'n Beroep kan gesien word as die bepaalde werk wat op 'n gereelde basis (wyse) deur 'n persoon verrig word ten einde vergoeding daarvoor te ontvang in die vorm van toelaes, kommissies en 'n vasgestelde salaris (Bogardus 1949 : 164

en 169; Dubin in Pottas 1969 : 17; Ford 1969 : 26). Slocum (1966 : 4) definieer 'n loopbaan as synde, "..... an orderly sequence of development extending over 'n period of years and involving progressively more responsible roles within an occupation".

Vroom (1964 : 49) is van mening dat, "Occupational choices have important consequences for the individuals who make them ..... for ..... the decision concerning occupation ranks with the choice of mate in its implications for later satisfaction and adjustment".

Die mens verskil van persoon tot persoon en hieruit vloei voort dat behoeftes en dryfvere nie dieselfde by individue sal wees nie. Elke mens kan basies vir homself besluite neem en daarom, indien hy die begeerte ontwikkel om te werk, wat ook al die motiewe, kan hy hom voorneem om 'n bepaalde beroep te beoefen.

In aansluiting hierby identifiseer Vroom (1964 : 52) drie verskillende benaderings (redes) met betrekking tot persone se beroepskeuses, naamlik:

- (a) die beroep waaraan voorkeur verleen word;
- (b) die beroep wat verkies word;
- (c) die beroep wat gevolg word.

Die rede waarom 'n individu 'n spesifieke loopbaan of werk bo 'n ander verkies, verskil van persoon tot persoon en dit hang veral saam met die vraag waarin iemand belangstel. Hierdie belangstellingsveld bepaal uiteindelik die beroepskeuse. Ingenieurs stel in 'n beroep wat tegniese bekwaamhede en kennis vereis belang, terwyl joernaliste onder andere 'n literêre belangstelling sal openbaar en kunststudente weer in die skone kunste. In samewerking met individue se belangstellingsveld wys Festinger en Katz (1953 : 34) daarop dat wanneer motiveringstendense bepaal word, die vrae só geformuleer moet word dat dit verband hou met die konsep motivering, 'n metode wat in hierdie studie

gevolg is.

In 'n vorige hoofstuk is daarop gewys dat in hierdie studie gebruik gemaak is van 'n omvattende vraelys en dat die gegewens deur 'n rekenaar in tabelvorm verwerk is. Vanweë die omvang van die statistiek is die tabelle verminder tot 88 en die gegewens waarna in hierdie en die volgende hoofstuk verwys word, is weer 'n samevatting van die vernaamste aspekte daaruit. Die oorspronklike aantal tabelle is verminder omdat heelwat vroeë opsetlik verskeie kere in die vraelys op verskillende wyses herhaal is, ten einde bepaalde tendense te korreleer. Dit dien egter beklemtoon te word dat hoewel heelwat besonderhede uit die oorspronklike tabelle weggelaat is, die finale tabelle al die kernaspekte van die studie bevat, en ook slegs die aantal ja-antwoorde weergee. Vervolgens word op bepaalde motiveringstendense by Kleurlingsoldate gelet:-

1. ALGEMENE ASPEKTE (BASIESE BEHOEFTE)

TABEL 13

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Het u getrou voordat u by die SAW aangesluit het ?	56	90,3
Was u eggenote nie geneë dat u aansluit nie ?	16	25,8
Is u tevrede met u algemene ekonomiese omstandighede ?	122	67,4
Is u tevrede met u weermagsbehuising ?	155	85,6
Verlang u 'n groter huis ?	52	28,7
Verlang u 'n groter erf ?	36	19,9
Is u trots op u huis ?	109	60,2
Sal u u eie huis wou koop indien u dit kon bekostig ?	111	61,3

45.

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Die SAW bied meer op sport= gebied aan u as wat die siviele lewe kan.	131	72,4
U spandeer nie meer as wat u inkomste is nie.	165	91,2
Spaar u elke maand ?	137	75,7
Het u 'n vorige werk gehad ?	124	68,5
Is u nou beter af in die SAW ná die verandering ?	121	66,9

OMSKRYWING:

Soos reeds vroeër daarop gewys kan sekere behoeftes op verskillende maniere bevredig word en wanneer gelet word op sommige van die basiese behoeftes van Kleurlingsoldate, in die lig van die Maslow-teorie, kom 'n aantal tendense na vore.

Die oorgrote meerderheid staandemagdele (90%) is getroud voordat hulle by die SAW aangesluit het en dit is opvallend dat slegs 26% se eggenotes nie geneë was dat hulle mans 'n loopbaan in die SAW moes volg nie. Die SAW "leefwyse" verskil in talle opsigte van die siviele milieu en heelwat aanpassings word geverg van 'n persoon wat nie daaraan gewoond is nie. Veral van die eggenotes word baie opofferings verwag deurdat hulle dikwels vir lang tydperke alleen tuis moet bly wanneer hulle mans grensdiens verrig of kursusse moet bywoon. Uit die onderhoude blyk dit egter duidelik dat die lede bewus was van die voor- en nadele verbonde aan 'n loopbaan as soldaat en dat hulle eggenotes ook ingelig was oor welke opofferings somtyds van hulle verwag sou word.

'n Baie opvallende tendens wat pertinent na vore gekom het, is dat die meerderheid van die lede met wie onderhoude gevoer is, meegedeel het dat hulle hul beroepskeuses gemaak het ná deeglike konsultasie met hulle eggenotes. Sommige

van die Korpslede se eggenotes was egter nie gediend met die idee dat hulle mans by die staandemag wou aansluit nie. Die primêre rede hiervoor, volgens die betrokke lede self, is dat hulle eggenotes bekommerd was dat hulle mans moontlik tydens hul grensdiensperiodes aan die grens sou sneuwel.

’n Hoë prioriteit word in die SAW geskenk aan die sosio-ekonomiese posisie van die Kleurlingsoldate en die voordele verbonde aan hierdie loopbaan is vir hulle aansienlik. Behuising self is ’n aspek wat belangrik geag word deur die respondente en 86% van dié lede wat in weermagshuise woon, is baie tevrede met hulle omstandighede. Die wonings, wat deur die Departement van Gemeenskapsbou voorsien en op die SAKK-gronde te Eersterivier gebou is, staan op kleinerige erwe en kan teen ’n billike tarief (gebaseer op ’n persoon se salaris, met ’n gemiddelde van ongeveer R12 per maand) gehuur word. Hoewel heelwat huise reeds gebou is, is daar tans nog nie genoeg om al die getroudes te huisves nie. Daar word beplan om in die voorsienbare toekoms verligting in hierdie verband te bring. Vanweë die feit dat ’n aantal lede nie die voordeel van ’n weermagshuis kan geniet nie, woon hulle in omliggende dorpe en word vervoer aan hulle beskikbaar gestel om heen en weer te reis.

Ondanks die feit dat behuising, indien beskikbaar, bekom kan word, is daar tog ’n groot groep Korpslede (61%) wat sou verkies om van die Staatsdiens se behuisingsubsidie gebruik te maak om, wanneer hulle dit sou kon bekostig, hul eie wonings te Kuilsrivier, Somerset-Wes, die Strand of Macassar te bou. Voldoende vervoer word ook aan hulle verskaf om na en van die werk te reis.

’n Opvallende tendens wat onder Kleurlingsoldate aangetref word, is ’n gebrek aan ’n gevoel vir die estetiese, en dat min hulle tuine verfraai. Hoewel dit moontlik toegeskryf kan word aan die sanderige grond in daardie omgewing, kom die gebrek aan belangstelling om die omgewing te verfraai tog algemeen voor in Kleurlingwoonbuurtes elders in die Skiereiland.

Die Mededingende salaris word tans deur die SAW betaal en tesame met al die byvoordele kan dit as 'n besonder aantreklike loopbaan vir enige persoon beskou word. Dit is egter so dat die salarisskale van Kleurlingsoldate tans (1977) laer is as dié van Blankes waaroor onder die respondente groot ontevredenheid heers. In die volgende Hoofstuk sal hierop teruggekom word. Oor die algemeen heers daar onder die Kleurlingsoldate 'n verantwoordelike gees aangaande hulle finansiële sake en dit blyk uit die onderhoude, dat die oorgrote meerderheid (91%) nie bokant hulle inkomste leef nie. Daar is natuurlik altyd dié gevalle waar persone baie skuld aangaan en dan sukkel om die paaie-mente te betaal.

Uit die beskikbare gegewens blyk verder dat 69% van die soldate vóór indiens-treding by die SAW in 'n ander betrekking gestaan het en dat 67% van mening is dat die verandering van werk na die SAW 'n goeie besluit was. Dit word ook bevestig deur die feit dat min van hulle (volgens 'n woordvoerder van SAKK slegs 1%) ná voltooiing van 'n dienstermyn bedank om weer terug te keer na die siviele lewe.

Dit is moeilik om te bepaal in hoeverre die beskikbaarheid van goeie sport-fasiliteite bydra om potensiële Kleurlingsoldate tot aansluiting by die SAW te motiveer, maar dat dit 'n belangrike oorweging is, lei geen twyfel nie. As in ag geneem word dat die Kleurlinggemeenskappe, veral op die platteland, oor die algemeen nie oor voldoende sportfasiliteite beskik nie, is dit begryp-lik dat die meerderheid lede (72%) van mening is dat die SAW meer aanbied as waaraan hulle gewoond is. Verder kry sportliefhebbers elke Woensdagmiddag die geleentheid om deel te neem aan georganiseerde sport met gespesialiseerde afrigting.

OPSOMMING:

Sekere basiese behoeftes in terme van die Maslow-teorie is onder die Kleur-

lingsoldate aanwesig: dws. die behoefte om in die huwelik te tree, om 'n huis teen 'n billike tarief te kan huur en om voldoende sportgeriewe beskikbaar te hê. Streng gesproke kan die voorgaande aan die hand van Maslow dus as motiveerders beskou word.

Die respondente was oor die algemeen, voordat hulle by die SAW aangesluit het, op hoogte van die besonderhede van 'n loopbaan as soldaat, en ondanks sommige van die nadele daaraan verbonde, het hulle tog aangesluit.

'n Aspek wat ongetwyfeld 'n vername rol gespeel het in die besluit om by die SAW aan te sluit was die beskikbaarheid van weermagsbehuising. Die belangrikheid hiervan moet as motiveerder in die beroepskeuse by Kleurlingsoldate baie hoog aangeslaan word.

Hoewel die respondente hulle tydens die onderhoud sterk uitgespreek het oor die feit dat hulle salarisse laer is as dié van Blankes, is hulle tog gelok deur die salarisse en al die byvoordele wat met 'n betrekking in die weermag gepaard gaan.

Die feit dat goeie sportfasiliteite in die SAW beskikbaar is, het 'n positiewe invloed op die respondente, maar vir die oorgrote meerderheid was hierdie faktor nie 'n primêre oorweging in hulle besluit om by die weermag aan te sluit nie.

2. SEKURITEIT (VEILIGHEIDSBEHOEFTE)

TABEL 14

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
<u>Werksekuriteit:</u>		
Speel werksekuriteit 'n vername rol in die keuse van 'n persoon se loopbaan ?	162	89,5

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Is u van mening dat die SAW 'n loopbaan aan u bied waar u opvoedkundige kwalifikasies beter benut kan word as wat in 'n siviele werk die geval sou gewees het ?	175	96,7
In bogenoemde opsig meen u dat u beter daaraan toe is as u vriende in die siviele lewe ?	134	74,0
Meen u dat die SAW 'n goeie loopbaan aan u bied ?	174	96,1
Is u werklik gelukkig in die SAW ?	162	89,5
Is u spyt dat u ooit by die SAW aangesluit het ?	15	8,3
Meen u dat die siviele lewe meer aangenaam as u huidige beroep behoort te wees ?	15	8,3
As u weer 'n keuse sou moes maak, sou u weer die SAW as loopbaan kies ?	136	75,1
Sal u weer dieselfde weermagsdeel (S.A. Leër, -Lugmag of -Vloot) verkies ?	132	72,9

Landsveiligheid:

Weet u wat kommunisme is ?	151	83,4
Meen u dat die RSA 'n blink toekoms in die lig van bogenoemde bedreiging het ?	43	23,8
Meen u dat die RSA sal kan volhou teen die aanslae van buite ?	101	55,8
Is u onseker oor dié land se toekoms ?	89	49,2
Meen u, in die lig van die huidige politieke klimaat, dat dit beter is om 'n werk in die SAW te hê ?	167	92,3

OMSKRYWING:

Sekuriteit het verskeie definisies, maar in hierdie studie hou dit enersyds verband met werksekuriteit en andersyds met landsveiligheid.

A. Werksekuriteit

Wanneer persone verskillende loopbane oorweeg, vergewis hulle hulleself normaalweg van die loopbaansvooruitsigte wat aangebied word en besluit dan dienooreenkomstig. Vir enige persoon is dit belangrik om sekuriteit binne sy werksmilieu te hê en om te weet dat hy nie sonder meer afgedank kan word nie. Dit alles versterk 'n werknemer se toegewydheid en moraal. Gereelde salarisverhogings en voldoende bevorderingsmoontlikhede is ander faktore wat deurslaggewend kan wees in persone se beroepskeuses wanneer verskillende moontlikhede oorweeg word. Indien enige van die voorafgaande faktore in 'n bepaalde werksituasie ontbreek, kan dit tot gevolg hê dat die werknemers ongemotiveerd raak en dat die produktiwiteit van die betrokke onderneming of instansie daal.

Die SAW vorm deel van die staatsdiensstruktuur van die Republiek en soldate, net soos ander staatsamptenare, geniet goeie beroepsmoontlikhede en voordele, wat jaarlikse vakansiebonusse, gesubsidieerde huisvesting, pensioen- en mediese skemas insluit.

Hierdie omstandighede en faktore is in diepte met die Korpslede bespreek en dit is duidelik dat die Kleurlingsoldate van mening is dat werk nie slegs vanweë ekonomiese, maar ook om ander oorwegings van belang is. Verder blyk duidelik dat sekuriteit, hetsy in loopbaans- of landsverband 'n baie hoë prioriteit by hulle geniet. Die oorgrote meerderheid (90%) is van mening dat loopbaansekuriteit 'n vername rol speel in 'n persoon se beroepskeuse. Gesien teen hierdie agtergrond het feitlik al die respondente (97%) aangedui dat hulle van mening is dat die SAW 'n loopbaan bied waar hul opvoedkundige kwalifikasies beter benut word as wat die geval sou wees in 'n siviele betrekking. Hoewel hulle oor lae opvoedkundige kwalifikasies beskik ('n gemiddelde van St. 7) word die

geleentheid aan alle soldate gebied om hulleself deur middel van weermagskursusse beter te bekwaam met die oog op latere bevordering. 'n Minimum skolastiese kwalifikasie word egter vir sekere range as vereis- te gestel en slegs matrikulante word bv. oorweeg vir offisierskursusse. Aan die ander kant moet tog daarop gewys word dat die bevorderingsmoont- likhede van Kleurlingsoldate beperk is, ofskoon teoreties elkeen binne sy vermoë vordering kan maak.

Dit is moeilik om laasgenoemde feit te vergelyk met siviele betrekkinge, en tog staan dit bo alle twyfel dat 'n Kleurlingsoldaat met byvoorbeeld 'n standaard 8-kwalifikasie, werklik goeie loopbaanvooruitsigte en werks- omstandighede in die SAW geniet as sy salaris en alle ander voordele in berekening gebring word. 'n Groot aantal Korpslede (74%) is dus van mening dat hulle eintlik beter daaraan toe is as baie van hulle vriende wat ander betrekkinge bekleed. Daar is aan die ander kant egter ook dié- gene wat erken dat hulle heelwat meer by privaat firmas sou kon ver- dien, maar dat die afwesigheid van werksekuriteit en sommige voordele 'n loopbaan in die SAW verkieslik maak.

Byna al die respondente (96%) het aangedui dat hulle van mening is dat die SAW 'n besonder bevredigende loopbaan bied en dat hulle (90%) baie tevrede met hul beroepskeuse is. Daarenteen kom ook gevalle voor waar rekrute glad nie in die SAW kon aanpas nie en weer teruggekeer het na hulle vorige beroepe of na 'n ander werkkruis in die siviele lewe. In die geheel vind 8% van die Korpslede 'n betrekking in die siviele sektor meer aantreklik.

Die oorgrote meerderheid (75%) sou 'n loopbaan in die SAW herkies indien hulle weer voor die keuse gestel sou word. 'n Opvallende verskynsel is dat 73% ook in dieselfde weermagsdeel diens sou wou verrig. Hierdie

aspek is interessant aangesien Blanke dienspligtiges normaalweg "opwindende weermagsdele", bv. as bemanningslede van oorlogskepe, verkies. Oorplasings van Kleurlingsoldate vanaf die S.A. Leër na die S.A. Vloot en vice versa kom voor, maar sulke aansoeke is gering.

B. Landsveiligheid

Suid-Afrika voer teenswoordig 'n intense stryd teen terrorisme op sy landsgrense sowel as in sommige stedelike sentra. Daarbenewens word in die buiteland 'n berekende, ideologiese propagandaveldtog teen die land geloods deur sekere nuusmedia en organisasies wat daarop gemik is om S.A. in 'n negatiewe lig te stel ongeag die feit dat veel groter ekonomiese en politieke onstabiliteit in talle ander Afrika lande heers. Die werklikheid (realiteit) van die bedreiging wat toenemende terroristebedrywighede en oorsese propagandaveldtogte vir die land inhou, word in alle militêre kursusse (uitgesluit dié wat oor finansiële- en personeelaangeleenthede handel) gereeld by soldate tuisgebring. Hoewel die soldate ook onderrig ontvang in die verskillende kommunistiese en sosialistiese denkrigtings, het dit uit die onderhoude geblyk dat daar by die soldate 'n gebrek aan werklike insig oor die inhoud en aard van die ideologie bestaan.

Die ondersoek het verder getoon dat daar 'n korrelasie bestaan tussen die fisiese bedreiging van S.A., werksekuriteit en die keuse van 'n loopbaan in die SAW. Dit is vir elke individu, in welke land hy ook al woonagtig is, van persoonlike belang om die gemoedsrus te hê en te weet dat hy nie summier sy werk sal verloor as gevolg van politieke onstabiliteit of 'n swak ekonomiese klimaat nie. Teen die agtergrond van die fisiese bedreiging teen S.A. het 92% van die respondente dan ook 'n voorkeur vir 'n militêre teenoor 'n siviele loopbaan aangedui. Meer lig

is tydens die onderhoude op hierdie voorkeur gewerp in die sin dat werksekuriteit, in die lig van die huidige politieke klimaat, sodanige voorkeur begunstig. Die respondente was van mening dat hulle werksekuriteit, in geval van 'n grootskaalse militêre inval in S.A., verhoog sal word, omdat die aanvraag na weerbare manne deur die SAW in so 'n situasie sal toeneem. Gepaardgaande hiermee was die respondente ook van mening dat sodanige noodtoestande hul inkomste as beroepsoldate sal begunstig in vergelyking met bv. opgekommandeerde burgerlikes.

In samehang met die voorafgaande is die Kleurlingsoldate tydens die onderhoude ook gepols oor hulle mening in verband met die toekoms van die Republiek in die lig van hierdie bedreiging van binne (stedelike terreur) en buite (terrorisme op die landsgrense asook die negatiewe propagandaveldtogte). Dit blyk dat hulle verdeeld is oor hierdie aangeleentheid deurdat 49% (sien Tabel 14) aangedui het dat hulle onseker oor die land se toekoms is.

'n Aspek wat ook duidelik deur die respondente gemeld is, is dat persone wat siviele betrekings beklee en tydens 'n noodtoestand opgeroep mag word, heel moontlik hul betrekings sal verloor. In hierdie verband dien dit vermeld te word dat dit inderdaad selfs gebeur het dat sommige Blanke dienspligtiges wat vir 2 jaar militêre diens opgeroep is, tot onlangs hulle betrekings by privaatondernemings verloor het.

OPSOMMING

Sekuriteit, hetsy in werks- of landsverband is vir Kleurlingsoldate belangrik en uit die voorgaande is die volgende positiewe tendense geïdentifiseer, wat, in terme van die Maslow-teorie, as motiveerders beskou kan word.

A. Werksekuriteit

Stabiele werksekuriteit, soos reeds aangetoon, dien onder andere as waarborg teen moontlike ondergang tydens ekonomiese onstabiliteit, deurdat omstandighede wat tot gebrek aanleiding kan gee (honger, dors, ens.), voorkom word. Die respondente volg 'n loopbaan in die SAW, wat deel vorm van die staatsdiensstruktuur en geniet dus alle voordele wat aan staatsamptenare gebied word.

Dit blyk duidelik uit die onderhoude dat die Korpslede hulleself deeglik vergewis het van die voor- en nadele verbonde aan 'n beroep as soldaat voordat hulle by die staandemag aangesluit het. Die feit dat hulle ná oorweging van al die relevante gegewens besluit het om soldaat te word, dui bepaald daarop dat werksekuriteit 'n positiewe rol gespeel het in die respondente se beroepskeuse.

B. Landsveiligheid

Sekuriteit in die sin dat 'n veilige toekoms vir elke individu in Suid-Afrika gewaarborg word, geniet ook in 'n mate prioriteit by die lede. Hulle is deeglik bewus en op hoogte van 'n aanslag in militêre- en propagandaverband teen die R.S.A, en verkies dus as gevolg daarvan om 'n loopbaan in die SAW te volg om sodoende by te dra om 'n stabiele toekoms hier vir alle inwoners te verseker. Laasgenoemde feit en verdere ondervraging in hierdie verband het hierdie houding bevestig.

Met ander woorde 'n positiewe tendens of houding oor die vraagstuk van landsveiligheid is aanwesig, maar dit kan nie as 'n spesifieke motiveerder in die beroepskeuse van Kleurlingsoldate beskou word nie.

3. SOSIALE BEHOEFTETABEL 15

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	<u>Geta1</u>	<u>%</u>	<u>Geta1</u>	<u>%</u>
Behoort u aan 'n weermagsklub ?	181	100,0	112	100,0
Besoek u hierdie klub gereeld ?	138	76,2	33	29,5
Besoek u die SAKK-biblioteek gereeld ?	50	27,6	9	8,0
Besoek u u vriende, hetsy kollegas of siviele persone, gereeld ?	132	72,9	78	69,6
Hou u van u werksomstandighede ?	155	85,6	82	73,2

OMSKRYWING

Enige mens soek na liefde, vriendskap en ondersteuning by sy medemens en men se bevredig hierdie behoeftes onder andere deur te streef na sosiale kontak in die werksmilieu, met vriende en met spanmaats op en van die sportveld. Schachter (Pottas 1969 : 20) is van mening dat sosiale behoeftes in noue verband met sekuriteit staan en dat dit veral na vore tree wanneer 'n persoon bedreig voel en eensaam is.

Daar is reeds gewag gemaak van die feit dat alle staandemagsoldate verplig word om lid te wees van óf die onderoffisiers- óf offisiersklub, afhangende watter range hulle beklee. Hierdie klubs word gereeld deur 76% van die soldate, veral oor naweke, besoek waar hulle gesellig met kollegas verkeer, drankies kan geniet, snoeker kan speel en koerante en tydskrifte kan lees. Die kwekelinge, aan die ander kant, het ook 'n klub, dié vir nié-staandemagde, maar hulle besoek dit swak (30%). Laasgenoemde feit, asook die baie swak belangstelling in die biblioteek (8%) kan toegeskryf word aan 'n druk opleidingsprogram wat kwekelinge dikwels ook na-uurs besig hou.

Sosiale kontak met vriende in ander dorpe kom ook gereeld voor en 73% SM en 70% KW het aangedui dat hulle baie daarvan hou om oor en weer te kuier.

Die rede waarom min staandemaglede (28%) belangstelling in die goed toegeruste biblioteek toon kan ook toegeskryf word aan 'n druk opleidingsprogram.

Maar aan die ander kant verkies hulle om hulle vryetyd tuis deur te bring waar baie lede in elk geval koerante ontvang. Van hulle afhanklikes, veral die kinders, besoek egter die biblioteek gereeld om boeke wat deur die biblioteek-dienste-tak van die Kaapse Provinsiale Administrasie voorsien word, uit te neem.

Korpslede heg 'n hoë waarde aan aangename werksomstandighede en die meeste staandemag- (86%) en kwekelingresponente (73%) het dan ook aangedui dat hulle baie van hulle huidige werksomstandighede hou.

OPSOMMING:

Dit is duidelik dat Kleurlingsoldate ook 'n drang na sekere sosiale behoeftes het en dat goeie geleenthede in die SAW bestaan om dit te kan bevredig. Hierdie eienskap voldoen wel aan die sosiale behoeftenorme wat Maslow in sy model gebruik, maar dit kan nie as 'n spesifieke motiveerder by die Korpslede gereken word nie. Die responente was bewus, voordat hulle aangesluit het, van die bestaan van die onderskeie klubs, maar, soos ook blyk uit die onderhoude, het hulle nie soldate geword spesifiek om voordeel te trek uit die sosiale sy van die SAW nie.

Aangename werksomstandighede word baie belangrik geag deur die lede en die feit dat hulle op hoogte was van wát 'n loopbaan in die SAW behels, dui bepaald daarop dat dit 'n positiewe motief in hulle beroepskeuse was.

4. EGO-BEHOEFTES

Hieronder ressorteer twee aspekte, nl. "status en prestige" en "eiewaarde behoeftes".

STATUS EN PRESTIGE

TABEL 16

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	Getal	%	Getal	%
Siviele vriende behoort be- indruk te wees met u huis ?	148	81,8	-	-
U verblyfsgewing is belang- rik ?	138	76,2	-	-
n Militêre rang gee status aan n persoon ?	134	74,0	86	76,8
Sou u graag status in die lewe wou hê ?	155	85,6	82	73,2
Medaljes verleen status onder weermagsvriende en -kolle- gas ?	137	75,7	64	57,1
Om soldaat te wees verleen status aan u onder u fami- lie en vriende ?	154	85,1	101	90,2
Dit lyk indrukwekkend om n uniform te dra.	170	93,9	105	93,8
Hou u daarvan om n uniform te dra ?	175	96,7	106	94,6
Voel u trots om n uniform in die dorp te dra ?	164	90,6	105	93,8
Voel u trots om met n mili- têre voertuig in die dorp te ry ?	165	91,2	100	89,3
Hou u familie van u uniform ?	166	91,7	100	89,3
Is u trots op die Korps ?	167	92,3	106	94,6
Is u trots op die SAKK-orkes ?	168	92,8	101	90,2
Sou u graag n lid van die SAKK-orkes wou wees ?	76	42,0	56	50,0

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	Getal	%	Getal	%
Die dra van 'n skietkunsken= tekentjie verleen status aan 'n persoon.	164	90,6	106	94,6
Weet u wat dissipline behels ?	178	98,3	95	84,8
Meen u dissipline is nodig ?	158	87,3	99	88,4

OMSKRYWING:

Enige persoon het 'n sterk behoefte om deur ander mense erken en gerespekteer te word (Bogardus 1960 : 498).

'n Beroep is 'n belangrike bron van sosiale status en verskillende graderings van status en prestige word aan sekere beroepe toegeken, "A person may desire to work because he expects that doing so will affect his social status. Working may be perceived to be instrumental to social acceptance and respect, whereas not working result in rejection and disapproval", (Vroom 1964 : 42).

Verskeie definisies is reeds aan die konsepte status en prestige gegee en aan die hand van die Maslow-model, hou dit in hierdie studie verband met die bevrediging van egosentriese behoeftes, met ander woorde die strewe na prestasie en statuserkenning deur ander persone.

In die afdeling oor basiese behoeftes is daarop gewys dat Kleurlingsoldate 'n hoë prioriteit aan behuising verleen en dat die oorgrote meerderheid tevrede is met hulle weermagsbhuising, hoewel daar tog lede is wat graag hulle eie huise sou wou koop. In aansluiting hierby meen 82% van die respondente dat hulle siviele vriende beïndruk behoort te wees met hulle behuising na aanleiding van die nominale huur wat hulle maandeliks daarvoor betaal en ook die feit dat die huise nog nuut is. Uit die onderhoude het dit duidelik geblyk dat die lede sterk van mening is dat hulle vriende nie sou omgee nie om ook

so n huis te kon bewoon teen so n lae huur wat daarvoor betaal word.

n Groot aantal lede (76%) is van mening dat dit belangrik is waar n persoon woon, want indien die huis in n swak buurt geleë is, word ook dikwels ten onregte, n swak konnotasie aan daardie inwoners geheg. Die huise by die SAKK is almal meer of min dieselfde tyd opgerig en geen ou of bouvallige wonings word aangetref nie. n Ontwikkeling wat tans meer aandag geniet, is die moontlike aanlê van teerstrate wat die lewensomstandighede veral tydens die onplezierige wintermaande, aansienlik sal verbeter.

n Nadeel verbonde aan behuising by die SAKK is dat dit ver van die naaste dorp geleë is, en dat die gebrek aan openbare vervoer groot probleme skep vir die eggenotes van Korpslede. Ofskoon die Suid-Afrikaanse Weermaginstituut (SAWI) n algemene handelaar by alle militêre basisse dwarsdeur die land het waar soldate teen n spesiale korting kan koop, vergoed dit nie vir die ongerief om sonder behoorlike vervoer van winkelsentrums en ander dorpsgeriewe afgesluit te wees nie.

n Verdere nadeel is die afwesigheid van n hoër- en laerskool by die SAKK, so dat alle skoolgaande kinders daagliks na en van die naaste skool vervoer moet word.

Ten spyte van al die nadele, meen die oorgrote meerderheid van die Korpslede wat weermagshuise bewoon, dat die finansiële voordeel daaraan verbonde vir die nadele kompenseer.

n Weermagsrang speel in enige militêre opset n verneme rol en hoe hoër n persoon se rang des te meer word hy geëer en gerespekteer. Oor die vraag of n militêre rang bepaalde status aan n persoon verleen, het 74% SM en 77% KW bevestigend geantwoord. Senior onder-offisiere en offisiere word beslis hoog geag.

Kleurlingsoldate heg n hoë prioriteit aan status en 86% SM en 73% KW sou

graag deur ander persone raakgesien en gerespekteer wou word. Hierdie tendens word verder gestaaf deur die feit dat 76% SM en 57% KW meen dat hoe meer medaljes 'n persoon verwerf, hoe meer sal hy deur sy kollegas geëer word.

Dit is verder opvallend dat 97% SM en 95% KW 'n hoë waarde aan hulle uniforms heg. Ná ondervraging het dit ook duidelik geblyk dat die dra van 'n uniform een van die belangrikste oorwegings was wat rekrute laat besluit het om by die weermag aan te sluit. Hoe belangrik die dra van 'n uniform is, kan ook afgelei word van die feit dat 91% SM en 94% KW daarvan hou om in uniform in die dorpe gesien te word of om met 'n militêre voertuig gesien te word. Verder meen 92% SM en 89% KW dat hulle familie ook van 'n uniform hou en derhalwe trots op hulle is.

Hoewel Korpslede besonder positief georiënteerd is met betrekking tot die dra van 'n uniform, het daar ook 'n duidelike tendens na vore gekom wat 'n negatiewe skaduwee oor die respondente se entoesiasme werp. Die vernaamste hiervan is dat sommige persone van alle etniese groepe Kleurlingsoldate onaanvaarbaar vind, geen respek vir hulle het of toon nie en alles in hulle vermoë doen om hulle in die oë van ander mense in diskrediet te bring.

Soos uit Tabel 24 blyk, meen dan ook 62% van die respondente dat hulle as soldate misken word. Verdere ondervraging hieroor dui daarop dat, volgens die respondente se mening, hierdie antagonistiese faksies o.a. in die verregse groepe van die Blankes en ver-linkse groepe van die Kleurling Arbeidersparty aangetref word. Die politieke ideologieë van die verskillende partye of groepe val buite die bestek van hierdie studie, maar dit is 'n feit dat lede van die Arbeidersparty van Suid-Afrika met wie onderhoude gevoer is, deurgaans heftig gekant is teen militêre opleiding van Kleurlinge in die algemeen en teen die instelling van 'n Kleurlingkadetstelsel by skole in die besonder. Die respondente is besonder trots (92% SM en 95% KW) op hulle Korps en die

geskiedenis daarvan word deeglik aan alle nuwelinge oorgedra. Soos reeds in n vorige Hoofstuk beskryf, het die Korps n trotse verlede en daar is sedert die herinstelling daarvan in 1963 talle tradisionele militêre gebruike, o.a. dié wat gepaard gaan met die vryheid van die stad Kaapstad wat ontvang is, voortgesit. Die vryheid van die stad Kaapstad word as n besondere groot eer deur enige plaaslike Weermagseenheid beskou wat o.a. impliseer dat die Korps met gevelde bajonette in kolonne deur die stad se strate tydens spesiale geleenthede mag marsjeer. Die Korpslede is altyd baie entoesiasties wanneer dit kom by deelname aan parades waartydens die beeld van die Korps na buite uitgedra kan word.

Die SAKK-orke is besonder gewild plaaslik sowel as in ander dele van die land en hulle tree gereeld by funksies op. Aangesien slegs persone met musiek-aanleg wat n instrument kan bespeel verkies word, is die keuring van orkeslede baie streng. Heelwat van die respondente kan kitaar speel en sou byvoorbeeld graag (42% SM en 50% KW) n lid van die orke wou wees, maar hulle meen tog dat hulle nie genoeg aanleg en/of talent het om in n goeie orkeslid te ontwikkel nie. Vanweë die beperkte getal vakatures in die orke, kan slegs die beste applikante uit die talle aansoeke gekeur word.

Een van die belangrikste aspekte van soldaat wees is die skietkuns en indien persone goed kan skiet om as skerpskutter of eersteklas skuts te kwalifiseer, word klein kentekentjies aan hulle toegeken. Kleurlingsoldate heg n besondere hoë waarde hieraan en 91% SM en 95% KW verklaar dat hierdie kentekentjies status aan hulle verleen. Die prestige wat hiermee gepaard gaan word heelwaarskynlik daaraan toegeskryf dat die gemiddelde prestasie van Kleurlingsoldate op die skietbaan swak is en dat diegene wat goed vaar hoër status geniet. n Interessante tendens waarop die SAKK-bevelvoerder gewys het, was dat hoewel skietprestasies oor die algemeen swak is, (slegs 45% het n bepaalde kwalifiserende skietoefening in 1977 geslaag) hulle skietvermoë tydens praktiese

oefeninge in nagebootsde operasionele omstandighede in die veld, besonder goed is en dat tydens die 1977 skietevaluering 77% van die soldate gekwalifiseer het.

Met militêre dissipline word enersyds persoonlike netheid bedoel, terwyl dit andersyds met die stiptelike uitvoering van opdragte wat deur senior persone gegee word, verband hou. Aangesien die dissiplinêre norme van die burgerlike lewe heelwat verskil van dié in 'n militêre omgewing, word dit van rekrute verwag om gou by laasgenoemde aan te pas. Die feit dat 98% SM en 85% KW deeglik bewus was wát dissipline alles behels en wat van hulle onder bepaalde omstandighede verwag word, is 'n aanduiding van hulle aanpasbaarheid.

EIE-WAARDEBEHOEFTES

TABEL 17

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Militêre opleiding is goed en maak 'n MAN van 'n persoon ?	175	96,7	106	94,6
Glo u aan indiensopleiding ?	165	91,2	86	76,8
Voel u trots om vir 'n kursus genomineer te word ?	159	87,8	82	73,2
Kry u satisfaksie wanneer u in 'n kursus slaag ?	164	90,5	108	96,4
Hou u daarvan om kursusse te doen ?	161	89,0	86	76,8
Kursusse het u algemene kennis verbeter ?	170	93,9	110	98,2
Voel u trots wanneer u bevordering kry ?	169	93,4	-	-
Is daar genoeg geleenthede vir bevordering ?	138	76,2	-	-

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	Getal	%	Getal	%
Sou u graag die hoogste trap in u loopbaan wou bereik ?	167	92,3	-	-

OMSKRYWING:

Daar is reeds daarop gewys dat eie-waardebehoefte volgens Maslow verband hou met 'n persoon se strewe na prestasie en ook om verdere kennis op te doen.

Aan die hand van bogenoemde model is bevind dat Kleurlingsoldate bepaald 'n behoefte aan prestasie het en, soos ook blyk uit die onderhoude, graag in hierdie verband deur ander individue geag en erken wil word.

Dit is 'n voldonge feit dat militêre opleiding, veral gedurende die eerste paar weke, die meeste jong mans omvorm tot fikse jong soldate en die respondente was feitlik almal van mening (97% SM en 95% KW) dat hulle ook baat daarby gevind het.

Indiensopleiding van personeel is in alle sektore van die samelewing van groot belang en in die SAW geniet dit baie hoë prioriteit. Deurdat lede self heelwat ondervinding opgedoen het van indiensopleiding en dus goed op die hoogte is van wat dit behels, het 91% SM en 77% KW aangedui dat hulle van mening is dat kursusse belangrik is om soldate te vorm vir hulle taak in die toekoms.

Dat die staandemagiede (SM) meer positief teenoor indiensopleiding staan as die kwekelinge moet hoofsaaklik daaraan toegeskryf word dat lede van die SM meer ondervinding hiervan het en dus die waarde daarvan beter insien.

Ondervinding het geleer en dit is ongetwyfeld so dat Kleurlingsoldate (89% SM en 77% KW) baie entoesiasties is om militêre kursusse te doen. Staandemagiede is veral deeglik bewus daarvan dat indien hulle 'n kursus slaag hulle

bevorderingsmoontlikhede verhoog. Maar afgesien van die bevorderingsmoontlikhede wat daarin opgesluit lê, heg Korpslede 'n hoë waarde aan militêre kursusse en voel hulle trots (88% SM en 73% KW) wanneer hulle genomineer word om 'n kursus te volg. By 'n vorige geleentheid is daarop gewys dat die SAW deel vorm van die staatsdiensmasjinerie van die land en dat voldoende bevorderingsgeleenthede vir ambisieuse weermagspersoneel bestaan, terwyl die staansdemagde self ook bewus is van die vooruitsigte wat vir hulle bestaan (76%). Aangesien dit duidelik is uit die onderhoude dat persone wat bevordering ontvang deur hulle kollegas en vriende hoog geag word, is die respondente (93%) baie trots wanneer hulle hul kursusse slaag en bevorder word. In aansluiting by die voorafgaande kan nog vermeld word dat Kleurlingsoldate baie entoesiasies (92%) oor hulle loopbane is en graag sover moontlik wil vorder. Daar bestaan egter sekere beperkinge in hierdie verband en, soos reeds vroeër aangetoon, speel skolastiese kwalifikasies 'n vernames rol met betrekking tot bevordering tot sekere ranggroepe.

Die militêre kursusse wat aangebied word dek 'n breë veld en uiteenlopende aspekte wat wissel van politieke aangeleenthede tot personeeladministrasie word aangebied. Dit alles dra daartoe by dat Korpslede se algemene kennis uitbrei en dat hulle bepaald voordeel daaruit trek.

OPSOMMING:

Sekere egobehoeft-faktore ingevolge Maslow se teorie kom onder Kleurlingsoldate voor deurdat hulle 'n sterk behoefte aan statuserkenning, prestasie en kennis het.

A. Status

Kleurlingsoldate streef na status en hulle behoeftes in hierdie verband

word bevredig deur die rang wat hulle bekleed, die uniform wat hulle dra, die behuising waaroor hulle beskik, die medaljes wat hulle verwerf het, en die feit dat die Korps, waarvan hulle 'n lid is, 'n kleurvolle geskiedenis het, terwyl aspekte soos die SAKK-orkes en die konsep dissipline tot 'n mindere mate voldoen aan die norme soos deur Maslow geformuleer. 'n Primêre tendens wat na vore tree is dat die respondente beïnvloed is deur die positiewe aspekte van weermagsbahuising en die dra van 'n uniform. Hierdie twee faktore kan beslis gereken word as belangrike motiveerders wat 'n rol speel om Kleurlingsoldate te laat besluit om by die SAW aan te sluit.

Die ander faktore, bv. die rang wat bekleed word, die geskiedenis van die Korps, die SAKK-orkes, skietprestasies, ens., wat verband hou met die konsep status, het almal oorwegend positiewe eienskappe binne hulle eie konteks, maar dit is onwaarskynlik dat hulle die respondente beïnvloed het om 'n loopbaan in die SAW te volg.

B. Eie-waardebehoefte

Dit blyk duidelik uit die beskikbare gegewens dat Kleurlingsoldate 'n groot behoefte het om in hulle loopbane te presteer en dat dit deur middel van indiensopleiding bevredig kan word. Die lede is baie positief hieromtrent en hul ambisies om sover moontlik in hulle loopbane te kan vorder word weerspieël in hulle entoesiasme met betrekking tot die bywoning van militêre kursusse. Dit is verder hulle mening dat die kursusse wesenlik daartoe bygedra het om hulle algemene kennis uit te brei sedert hulle soldaat geword het. 'n Groot aantal respondente het die mening uitgespreek dat hulle daarvan oortuig is dat hulle nie naastenby so baie sou geweet het nie van 'n wye verskeidenheid onderwerpe indien

hulle n betrekking in die siviele lewe sou gehad het waar indiensopleiding nie n hoë prioriteit geniet nie.

Hoewel die bogenoemde faktore, dit wil sê indiensopleiding en uitbreiding van algemene kennis, as motiveerders binne werksverband in terme van die Maslow-model gereken kan word, het hulle nie daartoe bygedra om rekrute positief te motiveer om soldaat te word nie.

5. DIE BEHOEFTE AAN SELFVERWESENLIKING

TABEL 18

OPSOMMING:

	<u>SM</u>		<u>KW</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Is u Godsdienstig ?	178	98,3	92	82,1
Is u ambisieus (in die algemeen gesproke) ?	154	85,1	99	88,4
Sou u graag spesifiek n bevelvoerder wou wees ?	144	79,6	86	76,8
Meen u dat u in die regte afdeling aangewend word, d.w.s. word u potensiaal ten volle benut ?	138	76,2	82	73,2

OMSKRYWING:

Maslow is van mening dat indien al die reeds gemelde behoeftes (basiese-, veiligheids-, sosiale- en ego-behoeftes) van n persoon bevredig word, die behoefte aan selfverwesenliking na vore tree. In n vorige Hoofstuk is daarop gewys dat die oorgrote meerderheid respondente aan een of ander Kerk behoort en in aansluiting hierby meen feitlik almal dat hulle definitief Godsdienstig is (98% SM en 82% KW).

Dit blyk ook duidelik uit die beskikbare gegewens dat Kleurlingsoldate in die algemeen baie ambisieus is (85% SM en 88% KW) en dat hulle, in aansluiting hierby, graag militêre bevelvoerders sou wou wees (80% SM en 77% KW).

Daar is ook reeds daarop gewys dat Kleurlingsoldate van mening is dat 'n loopbaan in die SAW meer moontlikhede bied as 'n siviele werk, veral met inagneming van die opvoedkundige kwalifikasies waaroor hulle beskik. In aansluiting hierby meen 76% SM en 73% KW dat hulle potensiaal in die afdelings waar hulle werk goed benut word. Hiervan kan afgelei word dat 'n redelike mate van selfverwesenliking binne die Korpslede se werksmilieu bereik word.

OPSOMMING:

Die selfverwesenlikingsbehoefte van Kleurlingsoldate dui daarop dat hulle ambisieus en godsdienstig is en hierdie positiewe tendens kan ook in terme van Maslow se formule as positiewe motiveerders beskou word.

Aangesien die lede ambisieus is en graag binne hulle loopbaansverband wil presteer, kan, soos gestaaf deur die onderhoude, aanvaar word dat hierdie aspek ook bygedra het tot die respondente se keuse van hul beroep, maar dat dit bepaald minder belangrik is as bv. faktore soos behuising en die dra van 'n uniform.

---000000---

H O O F S T U K 5

BEPALING VAN HOUDINGS, SOSIALE AFSTAND EN STEREOTIPES BY SAKK-LEDE

INLEIDING

In hierdie Hoofstuk word die konsepte houdings, sosiale afstand en stereotipes van die Kleurlingsoldate aan die hand van bestaande sosiologiese gefundeerde kriteria ontleed.

Dit is belangrik om daarop te let dat bogenoemde begrippe nie in diepte sosiologiese ondersoek behels nie, maar dat dit vanuit 'n stedelik-etnografiese oogpunt gedoen is. Dit is bekend dat daar met betrekking tot sekere aspekte bepaalde raakvlakke tussen sosiale antropologie en sosiologie bestaan en Goldthorpe (1976 : 8) verwys as volg na hierdie oorvleueling, "Sociology and social anthropology, therefore, is best seen as a generalizing and synthesizing discipline, including within its scope the more specialized social sciences and concerned to see the relations between all aspects of social life".

Wat die konsep houdings betref word na die opinie verwys wat 'n persoon van ander mense, voorwerpe of situasies het, terwyl sosiale afstand bepaal tot watter mate individue tot ander persone of etniese groepe aangetrokke voel al dan nie. Die ander begrip, stereotipes, omsluit bepaalde eienskappe waarmee ander individue of etniese groepe, somtyds ten onregte, geassosieer word. Al hierdie konsepte word verderaan in meer besonderhede omskryf, terwyl bepaalde gegewens van die Korpslede daarna aan die hand daarvan ondersoek word.

Daar is vroeër melding gemaak van die feit dat in hierdie studie gebruik gemaak is van 'n uitgebreide vraelys en dat die gegewens deur middel van 'n rekenaar verwerk is. Die statistiese gegewens waarna in hierdie Hoofstuk verwys word, is dus ook 'n samevatting van die vernaamste aspekte wat in 88 Tabelle weergegee word. Aangesien algemene tendense 'n vername rol speel in die bepaling van bogenoemde drie begrippe, word die volgende as uitgangspunt aanvaar:

- (a) waar die statistiese besonderhede op hoë persentasies dui (d.w.s. 79% en hoër) word dit as positiewe eienskappe aanvaar;
- (b) dié wat tussen 50 - 69% wissel, word as gemiddeld beskou;
- (c) minder as 50% word as negatiewe tendense beskou.

’n Loodsstudie onder die kwekelingrespondeente het aangetoon dat hulle oor beperkte insigte met betrekking tot algemene politieke aangeleenthede beskik deurdat hulle hulself dikwels weerspreek en onlogiese, nikssegende afleidings van bepaalde aspekte gemaak het. Vanweë hierdie feit is besluit om die kwekelinge se gegewens uit hierdie Hoofstuk weg te laat.

Vervolgens word kortliks op die begrippe houdings, sosiale afstand en stereotipes aan die hand van ’n aantal sosiologiese skrywers gelet.

HOUDINGS

Verskeie skrywers het die begrip houdings gedefinieer, maar vir die doeleindes van hierdie studie word met die onderstaande sienings volstaan:

Oor die algemeen is skrywers dit eens dat houdings omskryf kan word as die bepaalde wyse (manier) waarop ’n persoon teenoor ’n ander individu, voorwerp, situasie of selfs feitlike gegewens kan reageer. Cuber (1947 : 189) wys bv. daarop dat, "Stated crudely, attitudes amount to likes and dislikes, attraction and repulsion, interest and apathies", van bepaalde individue. Hovland, Janis en Kelly (aangehaal in Lever 1968 : 11) sluit by Cuber aan deur na houdings te verwys as die spesifieke reaksies van persone in hul pogings om toenadering tot ander individue te soek of om kontak te vermy. Dit blyk dus dat houdings gewoonlik positief of negatief is (Kellerman 1956 : 10), hoewel ’n persoon ook ’n neutrale houding kan inneem. Bogardus (1949 : 23) definieer hierdie begrip as, "An acquired and established tendency to act with reference to some person or environmental object or matter. Attitudes arise out

of experiences, either direct or derivative". Dieselfde siening hieromtrent word ook deur McDonagh en Lasswell (1953 : 12), Broom en Selznick (1958 : 278) daarop nagehou.

Berelson en Steiner (1964 : 557) omskryf die begrip houding op dieselfde wyse as die voorafgaande skrywers, maar hulle verwys verder ook daarna as, "A person's preference for one or other side of a controversial matter in the public domain - a political issue, a religious idea, a moral position, an aesthetic taste and certain practice".

Le Roux (1959 : 33-34) wys verder daarop dat Young drie kenmerke aan houdings toesê, nl.:

- (a) die vereenselwiging daarvan met 'n bepaalde gedagte of idee;
- (b) dit gee rigting en vorm aan uiterlike handeling;
- (c) dit staan in verband met 'n persoon se gevoel en emosies.

In 'n latere werk van Bogardus (1960 : 540-541) word weer eens na die skrywer Thomas verwys waar hy, in aansluiting by Le Roux, verklaar dat daar basies vier komponente (wishes) bestaan waarmee 'n persoon se bepaalde houdings verband hou, nl.:

- (a) nuwe ervarings;
- (b) sekuriteit;
- (c) sosiale omstandighede;
- (d) erkenning deur ander individue.

Hierdie komponente staan nie los van mekaar nie maar beïnvloed mekaar onderling. Wanneer 'n persoon dus sterk negatief teenoor 'n aspek soos sosiale omstandighede ingestel is, sal dit noodwendig 'n uitwerking op die erkenningsfaktor deur ander persone hê en kan hy moontlik vermy word.

In 'n ander werk wys Bogardus (1949 : 168) ook daarop dat elke werk sy eie probleemareas het en indien 'n persoon bv. vir 'n vasgestelde lang tydperk stereo-

tipe werk moet verrig, verval hy maklik in 'n groef. Indien hy egter baie van sy werk hou, sien hy normaalweg daarna uit om elke oggend weer te begin. So= danige entoesiasme moet egter nie oordryf word nie aangesien 'n persoon ook in hierdie opsig in 'n negatiewe groef kan verval deurdat hy sy gesin kan verwaar= loos. In hierdie verband wys Dewey (in Curtis en Petras 1970 : 246) juis daar= op dat, "Occupations determine the fundamental modes of activity and hence control the formation and use of habits".

Suksesvolle persone ontwikkel geleidelik 'n trots teenoor hulle werk en indien hulle in bovermelde negatiewe groef verval, kan hulle slegs daarvoor gesprekke voer. Hierdie optrede kom daagliks in alle fasette van die samelewing voor waar mense wat in dieselfde beroep staan graag oor hul werk met ander persone praat: onderwyser met onderwyser, prokureur met prokureur, ens.. In hierdie verband is Bogardus (1949 : 168) van mening dat 'n persoon se lewe en leefwyse gaandeweg sodanig ontwikkel dat dit uitkristaliseer in 'n vorm van werksego= trisme.

Die begrip houding is m.a.w. 'n omvangryke konsep en alle mense kry daagliks, in welke vorm ook al, daarmee te doen. Dit is in die lig hiervan dat die Korps= lede se houdings ten opsigte van spesifieke politieke aspekte getoets is. Vanselfsprekend is dit vir die SAW van belang om te weet wat Kleurlingsoldate se politieke aspirasies en/of gevoelens is.

SOSIALE AFSTAND

Volgens die definisies wat skrywers oor die konsep sosiale afstand geformu= leer het, blyk dit dat hierdie begrip in noue verband tot houdings staan en dat dit ook te doen het met 'n persoon se siening van ander individue of et= niese groepe met wie alledaagse kontak bestaan. In aansluiting hierby wys Lever (in Edelstein 1973 : 19) daarop dat hy van mening is dat, "It is pos=

sible for the respondent to be relatively well informed about members of a particular ethnic group without being favourable disposed towards members of a particular ethnic group without possessing any information concerning them".

Bogardus (1960 : 468) omskryf die begrip sosiale afstand as, "The degree of sympathetic understanding that exists between persons, a person and his social group and between social groups". Lever (1968 : 13) het op sy beurt, in aansluiting by Bogardus, sosiale afstand vir die doeleindes van sy studie as volg geformuleer; "Social distance is the degree of closeness or intimacy of association into which an individual, individuals, group or groups are willing to enter or to which they are willing to admit the members of their own group or the members of another group or groups".

Uit die voorafgaande twee skrywers se sienings is dit dus duidelik dat sosiale afstand te doen het met 'n emosionele betrokkenheid wat tussen individue bestaan. In hierdie verband wys Bogardus (1949 : 535) daarop dat hierdie emosionele verhouding die vorm kan aanneem van nabyheid (nearness) en dat dit maklik ook tot 'n verwydering (farness) aanleiding kan gee. Hy omskryf dit as volg; "Where there is little sympathetic understanding, social farness exists. Where sympathetic understanding is great, nearness obtains". Hierdie nabyheid kan in verwydering of afsydigheid ontwikkel wanneer 'n persoon byvoorbeeld vasstel dat hy 'n groot vriend van hom nie meer kan vertrou nie aangesien dié hom lelik in die steek gelaat het, óf wanneer hy 'n onaangename ondervinding beleef (Bogardus 1949 : 536 en Simmel aangehaal in Bogardus 1960 : 469).

Verder is Bogardus (1960 : 468) die mening toegedaan dat sodange afsydigheid uit twee komponente bestaan, nl.:

- (a) foutiewe waarneming en gebrekkige kommunikasie;
- (b) die terugspoel effek van 'n kennismaking waarin kontrasterende belangstellings na vore gekom het wat later tot konflik tussen die twee bepaalde individue aanleiding gee.

Soos later in meer besonderhede aangedui sal word, word die begrip sosiale afstand aan die hand van 'n sosiologiese gefundeerde skaal getoets. Edelstein (1973 : 19) wys in hierdie verband daarop dat die sosioloog, Park, heelwaarskynlik vir Bogardus met die ontwikkeling daarvan beïnvloed het.

Sosiale afstand is dus kortliks die mate waartoe persone tot ander individue of etniese groepe aangetrokke voel en byvoorbeeld sosiaal met hulle sou wou verkeer of nie. In die lig van die voorafgaande is Kleurlingsoldate getoets met betrekking tot hulle reaksie oor die begrip sosiale afstand aangesien gewens hieromtrent vir die SAW van belang mag wees.

STEREOTIPES

Ook die stereotipe-begrip hou verband met die konsepte houdings en sosiale afstand, maar dit word tog in 'n ietwat ander verband gedefinieer.

Dit word deur die onderskeie skrywers omskryf as die bepaalde idees of voorstellings wat mense van 'n verskeidenheid aspekte het. Hierdie idees of voorstellings kan voortspruit uit direkte kennismaking met die betrokke aspek of uit mondelingse mededelings deur ander individue (Biesanz 1969 : 249). McDonagh en Lasswell (1953 : 45) definieer dit meer bepaald as, "An image or idea consisting of a simplified conception of an integrated pattern of some characteristics attributed to all members of a given category". In hierdie verband is dit belangrik om daarop te let dat stereotipes onderskei moet word van spesifieke karaktereienskappe of groepskenmerke van individue of etniese groepe aangesien laasgenoemde die ware eienskappe omsluit, terwyl eersgenoemde oor die algemeen 'n totale gebrek aan objektiwiteit toon en somtyds meer negatiewe as positiewe eienskappe aan die betrokke persoon of groep toedig, meestal ten onregte (Le Roux 1959 : 49; Banton aangehaal in Edelstein 1973 : 20). Hierdie stereotipe eienskappe berus normaalweg op emosionele beginsels

en Bogardus (aangehaal in Edelstein 1973 : 20) wys verder daarop dat dit maklik in sentiment kan oorgaan wat veroorsaak dat sodanige eienskappe spesifiek vereenselwig word met die bepaalde individu of groep.

Die stereotipes wat aan bepaalde individue of groepe toegesê word, word deur Bock (1974 : 16-17), Cuber (1947 : 195), Bredemeier en Stephenson (1962 : 169-170) geïllustreer deurdat hulle dit vereenvoudig tot die karikatuur wat van persone en situasies in terme van spot- en ander prente in koerante en tydskrifte uitgebeeld word.

'n Goeie voorbeeld hiervan is "Uncle Sam" van die VSA wat altyd met 'n kleurvolle pluiskuil en gestreepte hemp voorgestel word, terwyl 'n stereotipe wat dikwels volkekundiges tipeer, 'n man is met 'n wit helmhoed wat in 'n "mensevretter" se pot sit! In 'n meer relevante verband word Chinese normaalweg voorgestel as persone wat gedurig besig is om selfverdediging toe te pas, terwyl Skotte as suinige en Joodse en Indiër handelaars as skelm persone uitgebeeld word.

Stereotipes is dus toegeskrewe of kunsmatige kenmerke van persone of etniese groepe wat nie spesifiek verband hou met hulle werklike kentrekke nie

HOUDINGS, SOSIALE AFSTAND EN STEREOTIPES BY SAKK-LEDE

In die lig van die voorafgaande is 'n stereotipe toets, aan die hand van Edelstein (1973) soos later omskryf, gebruik om te bepaal watter eienskappe Kleurlingsoldate in die algemeen aan ander etniese groepe in Suid-Afrika toesê, terwyl hulle opinies ook met betrekking tot hul kollegas, Blank en gekleurde, in die SAW getoets is.

1. ALGEMENE POLITIEKE HOUDINGS

Ná die afkondiging in 1977 dat 'n drie-parlementêre politieke stelsel op

daardie stadium vir Suid-Afrika in die vooruitsig gestel was, het die Regering sedertdien, na heftige teenkating van talle persone en instansies teen hierdie voorgenome bedeling, die Schlebusch-Kommissie aangestel om verder ondersoek in te stel na die wysiging van die Republiek se grondwet.

Hierdie Kommissie het sy aanbevelings, wat voorsiening maak vir 'n nuwe politieke bestel waarin Blankes, Kleurlinge en Asiërs 'n gesamentlike rol te speel het, gedurende die 1980-sitting in die Volksraad ter tafel gelê, waarna dit as die vyfde Wysigingswetsontwerp van die Grondwet van die Republiek, wat op 1 Januarie 1981 in werking tree, aanvaar is.

Met hierdie wetsontwerp, wat o.a. voorsiening maak vir die instelling van die amp van Vise-Statspresident, die afskaffing van die Senaat, die instelling van 'n Presidentsraad met vier komitees* en 'n raad wat bestaan uit Swart Suid-Afrikaanse burgers, asook vir die vergroting van die Kabinet van 18 tot 20 Ministers, en die Volksraad van 165 tot 177 lede, poog die Regering om die graad van aanvaarbaarheid van toekomstige grondwetlike stelsels, wat opgestel sal word om konflik tussen die onderskeie bevolkingsgroepe in die land uit die weg te ruim en vrede en stabiliteit in Suid-Afrika te verseker, te verhoog.

Dit is belangrik om daarop te let dat die onderstaande gegewens wat oor Kleurlingsoldate se houdings ten opsigte van politieke aangeleenthede handel, gebaseer word op die politieke situasie gedurende die jare 1976-77 toe die veldwerk vir hierdie ondersoek gedoen is.

Dit wil voorkom asof die politieke denkpatroon van Korpslede sedert daardie tyd nie eintlik verander het nie. Ek het tot daardie gevolgrekking geraak na aanleiding van 'n resente mondelinge loodsstudie wat

---

*Intussen is die instelling van 'n vyfde komitee aangekondig.

aangetoon het dat Korpslede nog steeds 'n afsydige houding teenoor politieke aangeleenthede in die algemeen en teenoor Kleurlingpolitiek in die besonder inneem. Ook is 'n groot mate van skeptisisme teenoor die Regering se voorgenome grondwetlike veranderinge speurbaar.

Aangesien hierdie navorsing gedoen is vóór die bevindinge van die Schlebusch-Kommissie bekend gemaak is, word die onderstaande gegewens behou. Gevolglik moet die gegewens beoordeel word teen die agtergrond van die politieke bedeling en algemene omstandighede in Suid-Afrika tot en met 1977.

Na aanleiding van die voorafgaande, word in hierdie afdeling vervolgens op verskillende algemene politieke aangeleenthede gelet wat o.a. die volgende insluit: die fisiese bedreiging en propagandaveldtog teen Suid-Afrika; Korpslede se lidmaatskap van Kleurling politieke partye; die funksionering van die Verteenwoordigende Kleurlingraad; statusbewustheid onder Korpslede; knelpunte in die politieke opset in die land wat Kleurlingsoldate grief; menings a.g. die Regering se beleid van parallelle ontwikkeling en apartheid.

Die algemene doel hiervan is om die Kleurlingsoldate se insigte met betrekking tot bogenoemde aspekte te bepaal.

BEDREIGING TEEN DIE RSA

TABEL 19

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Meen u dat die huidige Regering hom goed van sy taak kwyt ?	132	72,9

	<u>SM</u>	
	Getal	%
Weet u wat 'n militêre Regering is ?	29	16,0
Sou u eerder so 'n tipe Regeringstelsel in die RSA wou gehad het ?	100	55,2
Meen u dat 'n militêre Regering kommunisme beter as 'n burgerlike Regering die hoof sal kan bied ?	123	67,9
Indien 'n grootskaalse militêre inval in die RSA sou plaasvind, sou u bereid wees om te help om dié land te verdedig ?	179	98,9
Meen u dat u familie en vriende ook behulpsaam sou wees met die verdediging van die RSA tydens 'n militêre inval ?	174	96,1
Is u bereid om na die grens te gaan ?	171	94,5
Was u al op die grens vir diens ?	29	16,0
Sal u trots wees om grens toe te gaan ?	167	92,3
Sal u familie trots op u wees as u grens toe moet gaan ?	153	84,5
Sal u langer as drie maande op die grens bly indien omstandighede dit vereis ?	160	88,4
Is u bereid om aan die grens te sneuwel vir u land ?	153	84,5
Meen u dat Kleurlingmans ook verpligte militêre diens moet doen ?	161	88,9

OMSKRYWING

Na aanleiding van Thomas se stelling (Bogardus 1960 : 540-541) dat persone se houdings in die algemeen verband hou met faktore soos werksomstandighede, sekuriteit, sosiale omstandighede, behoefte aan erkenning deur hul medemens en nuwe ervarings wat met betrekking tot 'n verskeidenheid aspekte opgedoen word, moet dit beklemtoon word dat Kleurlingsoldate 'n positiewe houding inneem. In Hoofstuk 4 is reeds daarop gewys dat sekere van die genoemde faktore spesifieke motiveerders is met betrekking tot die Korpslede se loopbaanskeuses.

Daar is reeds melding gemaak daarvan dat Suid-Afrika tans in 'n militêre stryd

teen terroriste op die grens tussen Angola en Suidwes-Afrika gewikkel is en dat 'n omvangryke propagandaveldtog in sommige buitelandse nuusmedia teen Suid-Afrika gevoer word. Die Kleurlingsoldate is baie bewus van hierdie toedrag van sake omdat hulle o.a. deur middel van lesings, voordragte en tydens militêre kursusse hieroor ingelig word.

Die staandemag lede het tydens die onderhoud laat blyk dat hulle oor die algemeen 'n breë begrip van politieke aangeleenthede het, maar, dit is ook ewe duidelik, dat by die meeste van hulle werklike politieke insig ontbreek. Die feit dat 55% 'n militêre Regeringstelsel vir die RSA verkies, terwyl slegs 16% beweer dat hulle weet wat so 'n Regeringsvorm alles behels, illustreer enigszins die gebrek aan werklike politieke insig. In aansluiting hierby is dit ook opvallend dat 73% van mening is dat die huidige Regering hom goed van sy taak kwyt, terwyl 68% aangedui het dat 'n militêre Regering 'n beter teenvoeter teen die algemene kommunistiese bedreiging in Suider-Afrika sou wees. Hoewel die statistiese gegewens aantoon dat die Korpslede naastenby dieselfde teenoor twee uiteenlopende standpunte voel, het dit tog uit die onderhoud geblyk dat Kleurlingsoldate 'n oorwegend positiewe houding inneem in hulle beoordeling van die Regering se hantering van die aanslae teen die land.

Een van die vernaamste aspekte van hierdie studie sentreer rondom die vraag hoe bereidwillig Kleurlinge is om fisies by landsverdediging betrokke te raak. Dit is egter nie alleen die Korpslede se siening oor hierdie aangeleentheid wat belangrik is nie, maar ook dié van siviele persone. In hierdie verband is bv. die Sekretaris van Evangelisasie van die N.G. Sendingkerk in Suider-Afrika, ds. J. Mettler, van mening dat vir sover dit die veiligheid van die land betref, Kleurlinge bereid is om sy aan sy met Blanke dienspligtiges te veg. Hy grond sy stelling op sy verbintenis met en kennis van 235 Kleurlingegemeenskappe dwarsdeur die Republiek (Die Transvaler : 25 April 1977). In aansluiting hierby kan ook verwys word na 'n ondersoek wat deur die Raad vir

Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) onder die inwoners van Eersterus, 'n Kleurlingwoonbuurt naby Pretoria, gedoen is (S-N-116/1978 : 3). Hiervolgens het 83% van die respondente aangedui dat hulle bereid sou wees om vrywillige militêre diens tydens 'n inval van Kubaanse en Russiese magte in die Transvaal te doen. Aan die ander kant was slegs 30% van die respondente bereid om tydens grootskaalse onluste aan die Rand in 'n vrywillige hoedanigheid by die SAW aan te sluit (RGN 1978 : 5). In teenstelling tot hierdie tendens, is dit opvallend dat tydens die September-onluste in 1976 in Kaapstad, Kleurlingsol-date feitlik deurgaans bereid was om, indien nodig, teen enige persoon hetsy Blank, Kleurling of Swart op te tree. Tydens my onderhoude met die Korpslede oor die destydse gebeure is hierdie houding telkemale onomwonde bevestig.

Hoewel die RGN-gegewens daarop dui dat daar onder die inwoners van Eersterus 'n sterk neiging tot polarisasie aan die kant van die Blankes tydens 'n militêre inval sou wees, het Edelstein (1973 : 194) bevind dat slegs 12% van sy respondente, afkomstig van 'n Kleurlingwoonbuurt naby Johannesburg, bereid sou wees om die Blankes tydens so 'n situasie te help, terwyl 43% aangedui het dat hulle definitief neutraal sou staan. Dit is duidelik dat daar onder Kleurlinge dus groot meningsverskille oor hierdie sake bestaan.

Terwyl die houding en siening van die siviele Kleurlingbevolking teenoor landsverdediging en aansluiting by die SAW dus verdeeld is (soos blyk uit Edelstein en die RGN se gegewens), is dit tog insiggewend dat talle Kleurlinge nie alleen positief teenoor militêre diens staan nie, maar ook jaarliks in groot getalle belangstel om as soldate opgelei te word en dit nieteenstaande die feit dat Kleurlingmans tans ingevolge Artikel 2(1)(b) van die Verdedigingswet, 1957 (Wet Nr. 44 van 1957, soos gewysig) nie aan verpligte militêre diens onderworpe is nie.

Tot en met 1978 was nog geen spesifieke ondersoek onder Kleurlinggemeenskappe

in Kaapstad en omgewing gedoen nie om hulle houdings met betrekking tot landsverdediging te bepaal.* Dit is opvallend dat hierdie studie se bevindings bepaalde ooreenstemmings met dié van die RGN toon, maar dit moet in gedagte gehou word dat Kleurlingsoldate binne 'n bepaalde werksmilieu staan waar die konsepsie "landsverdediging" 'n sentrale rol speel. Daar kan dus verwag word dat hulle baie positief hieromtrent, soos uit die onderstaande besonderhede blyk, ingestel sal wees.

Grensdienste vorm tans 'n integrale deel van die S.A. Leër se verpligtinge en feitlik alle soldate moet op die een of ander tydstip, soms meer as een keer per jaar, grensdienste verrig. Grensdiensterperiodes kan wissel tussen 'n paar weke tot ongeveer 6 maande. Ten tyde van die opname het in totaal 16% van die Kleurlingsoldate grensdienste gedoen. Hierdie betreklik geringe persentasie moet egter daaraan toegeskryf word dat die SAW eers vanaf 1977 gebruik gemaak het van Kleurlingsoldate in Suidwes-Afrika toe 'n groep infanteriste vir drie maande diens daarheen gestuur is. Na aanleiding van die sukses wat hulle daar met die bekamping van terrorisme behaal het, word sedertdien gereeld troepe-eenhede grens toe gestuur. Uit die ondersoek het verder geblyk dat 95% van alle Kleurlingsoldate tans bereid is om grensdienste te verrig. Indien nodig sou 88% bereid wees om vir langer periodes aan te bly. 'n Hoë statuswaarde word deur Korpslede aan grensdienste geheg en 92% het aangedui dat hulle trots sou wees indien hulle die geleentheid gegun word om grensdienste te verrig, terwyl 85% van die Korpslede van mening was dat hulle familiebetrekkinge ook trots sou wees indien hulle na die Suidwes-Afrika grens gestuur sou word.

Ofskoon 85% van die respondente aangedui het dat hulle bereid sou wees om op die grens te sneuwel, het baie van die Korpslede prontuit erken dat hulle skrikkerig is om grensdienste te verrig. Hulle grootste vrese lê daarin om

---

*Sedertdien het die RGN inderdaad 'n tersaaklike verslag uitgebring, nl. Bevinding nr. S-N-123 van 1978.

deur 'n landmyn vermink of om gevange geneem te word.

In samehang met die feit dat die respondente bewus is van die bedreiging teen Suid-Afrika en ook positief teenoor landsverdediging ingestel is, is 89% die mening toegedaan dat alle Kleurlingmans ook verpligte militêre opleiding behoort te ondergaan.

OPSOMMING

Bruin soldate is oorwegend van mening dat die huidige Regering hom teenoor die terroriste- en propagandaveldtogte teen die RSA, goed van sy taak kwyd. Daarby is hulle positief teenoor landsverdediging ingestel, selfs al sou dit die hoogste offer verg.

Die positiewe reaksies soos hierbo uiteengesit moet natuurlik gesien word in die lig van hulle werksmilieu. In die geheel kan die afleiding dus gemaak word dat Korpslede (en heel moontlik ook hulle familielede en selfs vriende) bereid is om saam met die Blankes 'n gemeenskaplike bedreiging van buite af te weer.

POLITIEKE PARTYE

TABEL 20

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Aan watter Politieke Kleurlingparty behoort u ?		
Federale*	25	13,8
Arbeiders	43	23,8
Geen	113	62,4

*Die naam van die Federale Party het op 1 Februarie 1978 na die Suid-Afrikaanse Vryheidsparty verander.

verwerp (Theron en du Toit 1977 : 93).

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Watter van die volgende politieke Blanke partye sal u ondersteun indien u die geleentheid kry ?		
NP	44	24,3
PFP	15	8,3
Geen	122	67,4

OMSKRYWING

Die eerste politieke Kleurlingparty is gedurende 1964 gestig en sedertdien is verskillende kleiner politieke splintergroepe deur die twee grootste partye, nl. die Arbeidersparty en die Federale Kleurling-Volksparty, uitgeskakel.

Beide partye is gekant teen die beleid van afsonderlike ontwikkeling en ten gunste van Kleurlingverteenvoordiging in die Parlement. Die Arbeidersparty verwerp in beginsel alle apartheidsmaatreëls en -instellings en beywer hom vir die beeïndiging van alle vorme van rassediskriminasie. Dié party meen dat Kleurlinge saam met ander bevolkingsgroepe op 'n gemeenskaplike kieserslys geplaas behoort te word. Die Federale Party, is meer "Kleurlinggerig" en het in die verlede steeds bereidwilligheid getoon om binne die raamwerk van die Regering se amptelike beleid ter bevordering van Kleurlingbelange saam te werk (Theron en du Toit 1977 : 92).

Die Theron-Kommissie het na aanleiding van die Kleurlingkiesers se politieke deelname daarop gewys dat die Arbeidersparty die steun van die oorgrote meerderheid van die geregistreerde Kleurlingkiesers geniet. Dit is egter 'n feit dat min Kleurlinge aan politiek meedoen, 'n tendens wat die Kommissie onder andere toeskryf aan onkunde en gebrek aan belangstelling onder die laer sosio-ekonomiese strata, terwyl persone met hoër opvoedkundige en sosio-ekonomiese status, wat politiek meer ingelig is, in die algemeen 'n sterk negatiewe ingesteldheid toon en die huidige Regeringsbeleid ten opsigte van die Kleurling

verwerp (Theron en du Toit 1977 : 93).

Aan die hand van bogenoemde, is dit insiggewend dat Bruinsoldate se menings ooreenstem met die algemene bevindings van die Theron-Kommissie. Enkele besonderhede in dié verband is die volgende:

Die opname toon ongetwyfeld aan dat die meerderheid van die Korpslede 'n gebrek aan belangstelling in politieke aangeleenthede het - 62% het gemeld dat hulle aan geen politieke party behoort nie en 67% dat hulle ook geen Blanke politieke party sou ondersteun indien hulle die geleentheid daartoe sou hê nie. Bes moontlik staan die gebrek aan politieke insig en onkunde aan die kant van die Kleurlinge in direkte verhouding tot hulle beperkte belangstelling in politieke aangeleenthede in die algemeen.

Nogtans is dit interessant om daarop te let dat die meerderheid (24%) van diégene wat wel tot 'n politieke party behoort by die Suid-Afrikaanse Arbeidersparty aangesluit het. 'n Ander interessante feit is dat diégene wat by 'n Blanke politieke party sou aansluit indien dit moontlik sou wees, die Nasionale Party sou kies (24%).

Ter verklaring van hierdie twee verskynsels kan eerstens genoem word dat die meerderheid van die persone wat ondervra is die Arbeidersparty as die meer dinamiese party beskou (dit strook ook met die Theron-Kommissie se bevindings) en tweedens dat die Nasionale Party hom na hulle mening goed van sy taak kwyf.

OPSOMMING

Uit die voorafgaande gegewens met betrekking tot Kleurlingsoldate se werklike betrokkenheid by Kleurlingpolitiek, blyk dit duidelik dat die respondente grootliks afsydig teenoor lidmaatskap van erkende politieke Kleurlingpartye staan.

Hoewel die meerderheid van daardie aantal Korpslede wat wél bepaalde Kleurling

politieke partye ondersteun aan die Suid-Afrikaanse Arbeidersparty behoort, tipeer hierdie affiliasie geensins 'n algemene negatiewe tendens met betrekking tot Kleurlingsoldate se houding teenoor politieke aangeleenthede in die algemeen, en teenoor die Regering nie. Trouens dit was uit die onderhoude duidelik dat daar 'n groot mate van onkunde oor algemene politieke aangeleenthede bestaan.

DIE VERTEENWOORDIGENDE KLEURLINGRAAD (VKR)

TABEL 21

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Weet u wat die doelstellings met die VKR is ?	135	74,6
Ondersteun u die VKR en wat daar gedoen word ?	22	12,2

OMSKRYWING

Ter inleiding moet daarop gelet word dat daar vir die Kleurlinge in Suid-Afrika in die verlede verskillende ander politieke bedelings was voordat die VKR ingestel is. Daar was bv. die Adviserende Kleurlingraad wat vanaf 1943 tot 1950 bestaan het en die Uniale Raad van Kleurlingsake wat in 1959 in die lewe geroep is. Laasgenoemde is op sy beurt weer in 1969 deur die Verteenwoordigende Kleurlingraad vervang (Swartz 1972 : 212-215).

Die VKR het bestaan uit 20 benoemde en 40 verkose lede, maar vanaf die begin van 1980 sou al die lede van die Raad verkies word. Aangesien die VKR onder andere ten doel gehad het om die Kleurlingbevolkingsgroep tot 'n selfbesturende gemeenskap uit te bou, het dit oor wetgewende en uitvoerende magte ten op-

sigte van alle ter saaklike Kleurlingaangeleenthede beskik.

Verder moet daarop gewys word dat ingevolge die 1977 grondwetlike bedeling, waarna vroeër verwys is, die VKR sou verdwyn* en deur 'n Kleurlingparlement vervang sou word.

Vanweë die feit dat die voorvermelde drie-parlementêre bedeling afgekondig is nadat hierdie studie se vraelyste reeds ingevul was, is die respondente se menings oor die beoogde politieke stelsel ingewin. Dit het hieruit duidelik geblyk dat die Korpslede baie pessimisties en ook skepties daarteenoor gestaan het, aangesien hulle van mening was dat sekere verskanste aspekte in die stelsel die Blankes ten koste van die Kleurlinge en die Asiërs in Suid-Afrika sou bevoordeel.

In laasgenoemde verband het die respondente heelwaarskynlik verwys na die feit dat daar voorsiening gemaak was vir 50 Blanke LV's teenoor die 38 LV's van die Kleurlinge en Asiërs, terwyl die Staatspresident wat onder andere 'n uitvoerende hoedanigheid sou beklee, deur die meerderheid lede van die gesamentlike parlemente (d.w.s. effektief deur die Blankes) verkies sou word.

Dit word egter betwyfel of die lede oor genoegsame kennis en agtergrond van hierdie grondwetlike bedeling beskik het om 'n gegronde opinie te kon uitspreek.

Oor die bestaan en funksie van die VKR was 75% van die Korpslede redelik goedingelig. Hulle was terdeë bewus daarvan dat die VKR destyds ingestel is om te dien as 'n verteenwoordigende selfbeskikkingsorgaan vir die Kleurlingbevolking as geheel. Nogtans is dit opvallend dat slegs 12% aangedui het dat hulle die VKR en sy werksaamhede steun. Dit dui op 'n sterk afsydige houding aan die kant van Korpslede teenoor hierdie liggaam en moontlik ook op 'n houding

---

*Hoewel die VKR inderdaad intussen op 31 Maart 1980 ontbind is, d.w.s. nadat die veldwerk vir hierdie projek reeds afgehandel was, word die ingesamelde gegewens behou.

van onverskilligheid teenoor Kleurlingpolitiek in die algemeen.

OPSOMMING

Uit die onderhoude blyk dit dat die negatiewe ingesteldheid van Kleurlingsol-
date teenoor die VKR toegeskryf kan word aan die ondergeskikte status wat die
VKR binne die staatkundige raamwerk van die Republiek geniet het.

Hierdie houding van die Korpslede hou myns insiens ook verband met hulle af-
sydige houding teenoor betrokkenheid by politieke aangeleenthede in die alge-
meen en met die feit dat die meerderheid Kleurlingsoldate ondersteuners is van
die Suid-Afrikaanse Arbeidersparty (Tabel 20) wat teenoor die VKR 'n sterk kri-
tiese standpunt inneem.

DIE REGERINGSBELEID

TABEL 22

	<u>SM</u>	
	Getal	%
Weet u wat apartheid behels ?	181	100,0
Meen u dit is 'n goeie reëling ?	25	13,8
Weet u wat parallelle ontwikkeling is ?	127	70,2
Meen u dit is 'n goeie reëling ?	37	20,4
Weet u wat die Ontugwet en die Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike behels ?	171	94,5
Meen u dit is 'n goeie reëling ?	135	74,6
Het u dit al ooit oorweeg om as gevolg van die Regeringsbeleid te emigreer ?	26	14,4
Het van u familie of vriende al ooit as gevolg van die Regeringsbeleid geëmi- greer ?	56	30,9

OMSKRYWING

Die meerderheid Kleurlinge in Suid-Afrika ondersteun die beleid van die Suid-Afrikaanse Arbeidersparty wat o.a. neerkom op die verwerping van etnosentrisme en rassisme. Die feit dat, volgens my opname, slegs 14% van die Korpslede ten gunste was van die toepassing van die Regering se beleid van apartheid en 20% ten gunste van parallelle ontwikkeling bevestig hierdie tendens. Hierby moet verder in gedagte gehou word dat dit nie spesifiek net die ondersteuners van bogenoemde Kleurlingparty is wat 'n negatiewe houding teenoor die politieke bestel in die land inneem nie, maar wel feitlik alle Korpslede. Laasgenoemde tendens word geïllustreer deur die feit dat die respondente werklik gegrief voel oor bepaalde beleidsaspekte van die Regering, soos verderaan aangetoon sal word. Alvorens egter oorgegaan word tot 'n volledige bespreking van die Korpslede se houding ten opsigte van hierdie aangeleentheid, moet daarop gelet word dat hoewel hulle soldate is, hulle negatiewe ingesteldheid teenoor bepaalde diskriminerende maatreëls ongetwyfeld dieselfde sou gewees het indien hulle in 'n burgerlike betrekking sou gestaan het. Hulle verwerp bepaalde apartheidsmatreëls dus nie vanweë die feit dat hulle soldate is nie maar omrede hulle deel vorm van die Kleurlingbevolkingsgroep in Suid-Afrika wat gro-tendeels daarteen gekant is.

Dit is opvallend dat 14% van die Korpslede aangedui het dat hulle dit van tyd tot tyd as gevolg van die Regeringsbeleid oorweeg het om te emigreer, terwyl 31% van hulle vriende en familie alreeds tot hierdie stap oorgegaan het.

Na aanleiding van die voorafgaande moet dit egter beklemtoon word dat nieteenstaande die feit dat die Korpslede negatief teenoor sekere beleidsaspekte ingestel is, dit uit persoonlike ondervinding met Kleurlingsoldate onomwonde gestel kan word dat dit bepaald nie op 'n algemene negatiewe houding teenoor die Regering dui nie. Trouens, daar is vroeër reeds gewag gemaak van die feit

dat respondente enersyds positief teenoor landsverdediging ingestel is en andersyds selfs die mening huldig dat die Regering hom in die lig van die bedreiging van binne en buite, goed van sy taak kwyd (Tabel 19).

Met verwysing na die Korpslede se voorvermelde houding teenoor bepaalde beleidsaspekte van die Regering moet dit genoem word dat daar by die SAKK se opleidingseenheid te Eersterivier geen apartheidsmaatreëls bestaan nie. Blanke en Bruin soldate kan vryelik in die werksmilieu en op sosiale gebied verkeer en sekere geriewe by die basis word gemeenskaplik gedeel. Buite hulle werksmilieu egter, d.w.s. in 'n siviele omgewing, was die situasie tot en met 1977 anders deurdat sekere openbare geriewe vir anderskleuriges ontoeganklik was en selfs aparte sitplekgeriewe by sportbyeenkomste bestaan het. Hierdie anomalie het tot frustasies aanleiding gegee en dit was duidelik dat hulle hieromtrent gegrief gevoel het.

Die houdings van Kleurlinge met betrekking tot hulle posisie in die samelewing en teenoor ander bevolkingsgroepe, moet volgens die Theron-Kommissie gesien word teen die agtergrond van verskeie wetlike maatreëls, wat onder andere die Ontugwet, 1957 (Wet nr. 23 van 1957) en die Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike, 1949 (Wet nr. 55 van 1949) insluit (Theron en du Toit 1977 : 94). In aansluiting hierby is dit opvallend dat 75% van die Kleurlingsoldate ten gunste van die toepassing van die gemelde twee wette is. Uit die onderhoude het dit geblyk dat dit toegeskryf kan word daaraan dat hulle hulle groepsidentiteit, net soos die breë Kleurlingbevolking in die Republiek, wil behou. Die feit dat die Korpslede groepsgerig is dui egter nie op 'n totaal negatiewe ingesteldheid jeens die ander bevolkingsgroepe in die land nie. Hierdie aspek word verderaan in meer besonderhede bespreek.

OPSOMMING

Kleurlinge in Suid-Afrika woon sedert die vyftigerjare in afsonderlike Kleurlingwoonbuurte, maak van afsonderlike openbare geriewe gebruik, beoefen hoofsaaklik hulle sosiaal-kulturele lewe op 'n afsonderlike gemeenskapsvlak, asook hulle deelname aan die politieke lewe. Dit is bekend dat verskillende maatreëls groot weersin, bitterheid en frustrasie by Kleurlinge uitlok (Theron en du Toit 1977 : 94).

Hoewel dit so is dat die respondente teen alle vorme van diskriminasie gekant is, kan dit uit persoonlike ondervinding van Kleurlingsoldate gestel word dat hulle nie as gevolg hiervan totaal negatief teenoor die Regering ingestel is nie. Hierdie feit word o.a. deur bereidwilligheid om bv. grensdiens te verrig, bevestig.

Talle Kleurlingsoldate het aangedui dat hulle dit as gevolg van bepaalde beleidsaspekte in die land al oorweeg het om te emigreer, maar dit is aan die anderkant opvallend dat die oorgrote meerderheid Korpslede, beslis nie die Republiek sal verlaat om in ander Lande 'n beter heenkome te gaan probeer vind nie. Hierdie feit dui myns insiens duidelik daarop dat Kleurlingsoldate patrioties is. Suid-Afrika (en die SAW) sal ongetwyfeld op hulle kan staatmaak indien 'n grootskaalse militêre inval deur 'n vyand sou dreig.

STATUSBEWUSTHEID EN IDENTITEITTABEL 23

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Die volgende persone geniet status in die lewe:		
Kerkleiers	55	30,4

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Politici	64	35,4
Soldate	62	34,3
Mense met 'n donker vel het status.	70	38,7
Mense met 'n ligte vel het status.	111	61,3
Sal u "try for white" indien u die geleentheid kry ?	30	16,6
Watter benaming verkies u ?		
Suid-Afrikaner	160	88,4
Kleurling	21	11,6
Sou u die meeste met Kleurlinge geassosieer wil wees ?	171	94,5
Vereenselwig u u met die Swart bewustheidsbeweging ?	12	6,6

OMSKRYWING

In die vorige Hoofstuk is daarop gewys dat Kleurlingsoldate 'n statutendens met betrekking tot 'n aantal aspekte in verband met loopbaansmotivering openbaar.

Volgens die oordeel van Korpslede is 35% van mening dat politici besondere status in die samelewing geniet, maar 34% reken dat soldate ook status en aansien geniet. Eersgenoemde feit kan, volgens die onderhoude, daaraan toegeskryf word dat die Korpslede van mening is dat alle politici (Blank, Bruin, Asiër of Swart) status in die onderskeie samelewings geniet en as invloedryke persone beskou word. Trouens 'n aantal van die Korpslede het aangedui dat hulle graag politici sou wou wees. Die rede waarom feitlik net soveel respondente van mening is dat soldate, naas politici, ook status in die samelewing geniet, moet myns insiens gesien word teen die agtergrond dat Kleurlingsoldate baie positief teenoor hulle loopbane ingestel is en hulleself ook belangrik ag.

Die respondente het vroeër daarop gewys dat hulle familie en vriende ook oor-

wegend positief teenoor die SAW ingestel is en te oordeel aan die positiewe reaksie wat uit die onderhoude gekristaliseer het, blyk dit myns insiens dat talle siviele Kleurlinge 'n hoë agting vir die SAKK-lede het. In hierdie verband is daar bepaald 'n statutendens aanwesig.

'n Verdere opvallende tendens is dat hoewel feitlik al die lede aan een of ander Kerk behoort en hulleself as baie Godsdienstig beskou, meen die respondente dat Kerkleiers (30%) minder status in die samelewing geniet as politici en soldate. Hierdie aspek is met die Korpslede bespreek en dit blyk tog dat predikante in die geheel genome ewe veel status geniet as die ander twee groepe.

Die respondente is verder van mening dat velkleur statusbepalend is en 61% het dan ook aangedui dat Kleurlinge met 'n ligte vel hoë aansien in die Kleurlingegemeenskap geniet. In hierdie verband dien dit vermeld te word dat hierdie gevolgtrekking bloot op observasie berus en dat geen spesifieke norm gebruik is om dit te bepaal nie. Met verwysing hierna is dit opvallend dat die oor-grote meerderheid Kleurlingsoldate nie 'n ligte velkleur het nie. Hoewel heel-wat Korpslede die mening uitgespreek het dat hulle graag 'n ligte vel sou wou gehad het, het slegs 17% aangedui dat indien hulle wel lig van kleur was, hulle somtyds die geleentheid sou benut het om hulself as Blankes voor te doen. Volgens my waarneming ly Korpslede geensins aan 'n minderwaardigheidsgevoel omdat hulle Kleurlinge is nie.

Trouens, die feit dat 95% van die respondente aangedui het dat hulle die meeste met ander Kleurlinge geassosieer wil wees, bevestig hierdie feit. Hierdie tendens staan in noue verband met die afdeling oor "houdings", waar die Korpslede baie positief teenoor hulle identiteit as Kleurlinge staan (Tabelle 25 en 26).

Die afleiding kan dus ook gemaak word dat die belangrikste manifestasie van laasgenoemde oriëntasie 'n gevoel van samehorigheid met ander Kleurlinge is,

dat hulle meer aangetrokke tot hulle eie groep as ander etniese groepe voel (in 'n verdere afdeling word spesifiek op Kleurlingsoldate se houdings tot ander bevolkingsgroepe gelet), dat hulle geneig is tot kollektiewe optrede en dat hulle nie geneë is om met ander volksgroepe te ondertrou nie.

Bogenoemde houding is egter nie besonder sterk nie en Kleurlinge is oor die algemeen tog bereid om met ander etniese groepe in sosiale interaksie te verkeer. Aan die ander kant kom aansienlike verskille binne Kleurlinggeleedere ten opsigte van die intensiteit van hulle Kleurlingidentiteitsgevoel voor en volgens die Theron-Kommissie was daar juis 'n beduidende persentasie van die Kleurlinge wat hulle met die Swart bewustheidsbeweging wou vereenselwig of 'n nouer verbintenis met die Swart bevolkingsdeel gesoek het (Theron en du Toit 1977 : 96; Viljoen 1971 : 67).

Hoewel daar Kleurlinge in die Republiek is wat hulle met die Swart bewustheidsbeweging vereenselwig, het slegs 7% van die Korpslede positief hieromtrent gereageer. Hierdie tendens kan volgens die onderhoude toegeskryf word aan die feit dat Kleurlingsoldate hulle tot 'n mate distansieer van Swartmense. Dit sal ook later uit die individuele houdingstoets blyk.

Daar is reeds melding gemaak van die feit dat 95% van die Kleurlingsoldate ten gunste is van die behoud en toepassing van die Ontugwet en die Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike, wat moontlik toegeskryf kan word aan die Kleurlingbevolking, (of minstens 'n deel daarvan) se strewe na die behoud van 'n eie identiteit. Desnieteenstaande hierdie groepsgerigtheid dien dit beklemtoon te word dat die respondente geensins antagonisties teenoor Blankes, en in die lig van hulle werksmilieu in die besonder, Blanke soldate, ingestel is nie.

Kleurlingsoldate is ongetwyfeld bereid om Suid-Afrika teen enige gemeenskaplike vyand wat die land militêr sou bedreig, te beskerm (Tabel 19). Die feit dat 88% aangedui het dat hulle net as Suid-Afrikaners (soos in die geval van

Blankes), en nie as Kleurlingwonders van Suid-Afrika bekend wil staan nie, bevestig myns insiens die reeds gemelde patriotiese houding van die Korpslede. Die voorafgaande aangeleentheid, d.w.s. patriotisme teenoor volwaardige burgerskap en aanvaarding, het by verskeie geleenthede 'n besonder lewendige bespreking by die Korpslede uitgelok en dit is duidelik dat hulle gegrief en gefrustreerd voel oor die hele kwessie van miskenning. Die afleiding kan dus gemaak word dat die onderliggende tendens hieromtrent daarop dui dat die Kleurlingbevolking in Suid-Afrika hulleself as volwaardige burgers van hulle geboorteland beskou en as sulks deur die ander etniese groepe in die land, veral die Blankes, erken wil word. Trouens, sommige Kleurlingleiers neem gereeld in die openbaar sterk standpunt in oor hierdie aangeleentheid.

OPSOMMING

Dit blyk duidelik uit die beskikbare gegewens dat status, erkenning en aansien 'n hoë prioriteit onder Kleurlingsoldate geniet. In hierdie verband heg hulle dan ook feitlik ewe veel status aan politici, soldate en predikante.

Hoewel sommige Korpslede graag 'n ligte velkleur sou wou gehad het omdat hulle die mening huldig dat dit onder die Kleurlinggemeenskap statusgewend is, is dit opvallend dat min van die respondente hulle inderdaad as Blankes sou wou voordoen.

Hierdie groepsbewustheid van die Korpslede moet myns insiens gesien word teen die agtergrond van sekere wetlike maatreëls waarvolgens hierdie groeperinge bepaal en gehandhaaf word. Dit moet egter beklemtoon word dat hierdie groepsgerigtheid geensins daarop dui dat die respondente totaal apaties teenoor sosiale interaksie met ander etniese groepe staan nie. Die afleiding kan dus gemaak word dat die Korpslede aan geen minderwaardigheidskompleks ly omdat hulle tot die Kleurlingbevolkingsgroep behoort nie. Intendeel, dit blyk dui-

delik uit die beskikbare gegewens en onderhoude dat hulle trots is daarop. Die belangrike tendens wat duidelik na vore tree, sentreer rondom die vraagstuk van burgerskap vir Kleurlinge in Suid-Afrika. Die respondente voel dit sterk aan dat hulle volwaardige Suid-Afrikaners is en streef gevolglik daarna om, net soos die breë Kleurlingbevolking in die land, binne die sosio-politieke, -ekonomiese en -kulturele raamwerk in die Republiek as volwaardige Suid-Afrikaners deur hulle medelandgenote aanvaar en erken te word.

GRIEWE

TABEL 24

	<u>SM</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Werksreservering	100	55,2
Swakker salaris as Blanke rang-eweknie	171	94,5
Aparte vermaaklikheids- en ontspanningsgeriewe	165	91,2
Geen stem in Blanke Parlement	167	92,3
Word as soldaat misken	113	62,4

OMSKRYWING

Die Theron-Kommissie het bevind dat die meerderheid Kleurlinge in Suid-Afrika ontevrede is met die politieke bedeling vir Kleurlinge binne die staatkundige raamwerk van die land omdat geen voorsiening vir regstreekse verteenwoordiging in die plaaslike, provinsiale en parlementêre gesagsliggame gemaak was nie (Theron en du Toit 1977 : 19).*

*Daar is vroeër verwys na die Schibusch-Kommissie se bevindings en aanbevelings met betrekking tot die wysiging van die Republiek se grondwet, asook die feit dat hierdie studie se ondersoek en bevindings gesien moet word in die lig van die politieke bedeling in die land soos dit tot en met 1977 was.

Dit is bekend dat die Kleurlingbevolking in Suid-Afrika oor 'n wye spektrum gegrief voel met betrekking tot bepaalde aspekte van die Regeringsbeleid. Hoewel gepoog is om 'n verteenwoordigende, selfbeskikkingsorgaan daar te stel (die voormalige VKR) om die Kleurlingbevolkingsgroep tot 'n selfbesturende gemeenskap uit te bou, was dit om verskillende redes tot mislukking gedoem.

In samehang met die voorafgaande is dit opvallend dat 92% van die respondente aangedui het dat hulle gegrief voel oor die feit dat hulle geen stem in die Blanke Parlement het nie. Volgens hulle mening is Kleurlinge ondergeskiktes van 'n politieke struktuur waarin hulle geen seggeskap het nie. Slegs 12% van die Korpslede (Tabel 21) het aangedui dat hulle die VKR en sy werksaamhede ondersteun. Dit is dus duidelik dat, hoewel die VKR ingestel is met die doel om te dien as verteenwoordigende selfbeskikkingsorgaan vir die Kleurlingbevolkingsgroep, die Korpslede hierdie liggaam verwerp.

Die feit dat die bepalinge en toepassing van die Wet op Groepsgebiede, 1966 (Wet Nr. 36 van 1966, soos gewysig) en die Wet op Aanwysing van Aparte Geriewe, 1953 (Wet Nr. 49 van 1953, soos gewysig) tot en met 1977 steeds voorsiening gemaak het vir o.a. aparte vermaaklikheids- en ontspanningsgeriewe vir die Kleurlingbevolkingsgroep, was 'n aangeleentheid waaroor 91% van die Korpslede baie gegrief gevoel het. Daar is reeds by 'n vorige geleentheid na hierdie aspek verwys, omdat die Kleurlingsoldate, vanweë die feit dat geen apartheid by die SAKK se opleidingseenheid bestaan nie, dikwels in die verleentheid gestel word wanneer hulle buite die SAKK se opleidingseenheid in die openbaar sosiaal met familie en vriende wil verkeer. Uit die onderliggende tendense wat tydens die onderhoude na vore getree het, is dit duidelik dat indien die verbod op toegang tot sekere openbare persele of geboue vir Kleurlinge vroeër opgehef kon gewees het, dit ongetwyfeld veel sou bygedra het tot die verbetering van onderlinge verhoudinge in die Republiek.

Nieteenstaande die feit dat werksreservering nie in die SAW bestaan nie, het

55% van die respondente aangedui dat hulle in beginsel gekant is teen die toepassing daarvan in die siviele milieu. In hierdie verband moet daarop gewys word dat Kleurlingsoldate eers vanaf die sewentiger jare beter diensvoorwaardes en -vooruitsigte in die SAW gekry het, soos reeds in Hoofstuk 2 aangedui. Die enigste aangeleentheid wat tot en met 1977 nog nie reggestel was nie, was die feit dat Kleurlingsoldate se salarisse gelykgestaan het aan slegs 80% van die salarisse van Blankesoldate met dieselfde rang. Hieroor het 95% van die respondente besonder gegrief gevoel. As in gedagte gehou word dat die Korpslede dieselfde opleiding as Blankes ontvang, onderworpe is aan dieselfde algemene diensvoorwaardes, onder dieselfde omstandighede diens verrig (insluitend grensdiens) en daar oor die algemeen binne weermagsverband geen verskil tussen Blanke- en Kleurlingsoldate bestaan nie, is hierdie grief myns insiens heeltemal geregverdig.

Binne hulle werksverband word Kleurlingsoldate deur hulle Blanke eweknieë as soldate aanvaar en erken, hoewel gevalle voorkom waar van die ouer Blankesoldate hulle nie met die idee van Bruinsoldate wil (of kan) vereenselwig nie. Hoewel hulle nie openlik antagonisties is nie, skroom hulle nie om hulle negatiewe opinies teenoor sommige van hulle vriende en kollegas te lug nie.

Hierop het die respondente tydens die onderhoude meegedeel dat hierdie uitlatinge van Blanke kollegas hulle nie werklik ontstel nie omdat die jonger Blankesoldate, Kleurlingsoldate reeds meer geredelik aanvaar. 'n Aangeleentheid waaroor 62% van Korpslede egter wel gegrief voel, is die feit dat sekere individue en faksies binne Kleurling- en Blanke geleedere in die siviele lewe, openlik verklaar dat hulle gekant is daarteen dat die SAW Kleurlinge as soldate oplei.

Verskeie van die Korpslede het dan ook tydens die onderhoude daarop gewys dat hulle in die verlede heelwat beledigings van sowel Blankes, Kleurlinge en

Swartes ontvang het as hulle met hul uniforms op straat verskyn het of inkopies doen. Hierdie negatiewe reaksie van sommige lede van die publiek plaas 'n demper op die toegewyde diens wat die SAKK reeds vir Suid-Afrika in die operasionele gebied gelewer het. Nieteenstaande hierdie probleem wat op sommige terreine ondervind word, is die Korpslede trots op die rol wat hulle in die toekoms nog moet speel, nl. om die Republiek vir alle bevolkingsgroepe te beveilig.

OPSOMMING

Die Theron-Kommissie wys daarop dat dit onmoontlik is om die sosiaal-ekonomiese posisie of probleme van enige bevolkingsgroep op die stoflike en fisieke vlak te skei van bepaalde statutêre maatreëls. Dit maak nie saak op watter lewensterrein besprekings ook al gevoer word nie, knelpunte word meestal herlei tot sekere wetlike of statutêre regulasies (Theron en du Toit 1977 : 13). In die lig van die politieke bedeling in die land was daar (tot en met 1977) heelwat maatreëls wat deur die Kleurlinge as blatante diskriminasie teen hulle as bevolkingsgroep beskou is.

In aansluiting hierby bestaan daar dus talle aspekte waaroor die Korpslede 'n bepaalde grieffaktor openbaar. Die vernaamste sentreer rondom die feit dat Kleurlinge in Suid-Afrika geen seggenskap op die besluitnemingsvlak gehad het nie, hoewel daar gepoog is om in 'n mate daarvoor te vergoed met die instelling van die VKR. Laasgenoemde insiëling was egter totaal onaanvaarbaar vir die respondente, omdat hulle van mening was dat dit 'n ondergeskikte status binne die staatkundige raamwerk van die land geniet het.

Hoewel aandag daaraan geskenk word om Kleurlingsolde op dieselfde salaris-skale as dié van Blankes te plaas, verdien hulle nog ongeveer 20% minder as die Blankes. Vanweë die feit dat Korpslede tans (1977) onderworpe is aan

dieselfde diensvoorwaardes as Blankesoldate, dieselfde doelwitopleidingsleerplanne vir bevorderingsdoeleindes moet volg en slaag, grensdiens moet verrig, en oor die algemeen, binne die weermagsmilieu op alle terreine geen onderskeid tussen Blanke- en Kleurlingsoldate gemaak word nie, is 'n regstelling van die salarisstruktuur 'n prioriteit waaraan die SAW dringend aandag sal moet skenk.

Die meerderheid Korpslede is bewus daarvan dat hulle as soldate vir sekere persone binne Blanke- en Kleurlinggeledere in die siviele lewe onaanvaarbaar is, en dat daar ook in die SAW Blankes is wat meen dat die SAKK "oorbodig" is. Die Korpslede staan egter positief teenoor hulle loopbane en meen dat hulle 'n vername rol te speel het in landsverdediging. Dit word ook bevestig deur die feit dat jaarliks slegs ongeveer 1% van die Korpslede die SAW verlaat om siviele betrekkinge te aanvaar.

Aangesien Suid-Afrika sedert 1977 in 'n nuwe politieke bedeling beweeg, asook die feit dat die SAW 'n geruime tyd reeds aandag skenk aan die uitskakeling van sekere beperkende maatreëls wat Kleurlingsoldate direk raak, word myns insiens 'n gunstige klimaat vir die uitfasering van bestaande griewe geskep.

2. INDIVIDUELE HOUDINGS- (SOSIALE AFSTANDS-) TOETS

Met sosiale afstand word die emosionele betrokkenheid wat tussen individue bestaan, bedoel. Hierdie konsep word verderaan in meer besonderhede bespreek.

TABEL 25

	Graag werk vir		Sosiaal meng met		Meeste vertrou		Hulp vra ten tyde van dringende persoonlike nood	
	Getal	%	Getal	%	Getal	%	Getal	%
Kleurlinge	155	85,6	175	96,7	179	98,9	166	91,7
Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners	112	61,9	137	75,7	132	72,9	153	84,5
Engelssprekende Suid-Afrikaners	125	69,1	128	70,7	136	75,1	149	82,3
Swartes	8	4,4	7	3,9	5	2,8	3	1,7
Asiërs	12	6,6	15	8,3	22	12,2	21	11,6

OMSKRYWING

Kleurlinge se houdings, met betrekking tot hulle posisie in die samelewing en teenoor ander bevolkingsgroepe, hou verband met bepaalde statutêre maatreëls, waarvan die vernaamstes die Wet op Groepsgebiede, die Wet op Aanwysing van Aparte Geriewe, die Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike en die Ontugwet is. Volgens die Theron-Kommissie (Theron en du Toit 1977 : 95) hou Kleurlinge se houdings verder ook verband met hulle sosiaal-ekonomiese omstandighede en opvoedingspeil.

Alvorens oorgegaan word tot 'n ontleding van die kleurlingsoldate se identifikasiepatroon en houdings ten opsigte van intergroepsverhoudinge, moet daarop gewys word dat die sosiale afstandtoets in hierdie studie gebaseer word op Edelstein (1973) se uiteensetting van hierdie konsep. Dit kom in beginsel daarop neer dat bepaalde hipotetiese situasies aan persone gestel word wat dan op grond van persoonlike ervaring moet aandui wat hulle onder elk daarvan sou gedoen het:

EERSTE SITUASIE

Die Korpslede is versoek om 'n aanduiding te gee vir watter etniese groep hulle die graagste sou wou werk indien hulle voor so 'n keuse gestel sou word. Hiervolgens blyk dit dat die respondente oorwegend groepsgerig is en dat 86% verkies om slegs vir ander Kleurlinge te werk. Hoewel daar dus vir die Korpslede 'n sterk positiewe waarde in hulle identiteit as Kleurlinge geleë is en hulle as gevolg daarvan tot 'n mindere mate bereid is om vir bv. Blankes te werk, dui dit egter geensins op 'n algemene negatiewe houdingspatroon nie. Trouens, die respondente is in die toets ook versoek om hulle eie groep buite rekening te laat en dan aan te dui vir welke ander etniese groepe hulle sou verkies om voor te werk. Hierop het 69% positief teenoor die Engelssprekende Blanke Suid-Afrikaners en 62% teenoor die Afrikaanssprekendes gereageer. Met betrekking tot Blanke Suid-Afrikaners bestaan daar dus geen noemenswaardige verskil nie.

Hoewel so min as 7% van die respondente aangetoon het dat hulle vir Asiërs sou wou werk, en slegs 4% vir Swartes, dui hierdie lae persentasie geensins op 'n negatiewe ingesteldheid teenoor hierdie twee bevolkingsgroepe nie. Dit hou verband met die algemene gevoel onder die Kleurlinggroep dat hulle hul op grond van kultuur-historiese bande meer met die Blankes in Suid-Afrika identifiseer as met enige ander etniese groep.

TWEDE SITUASIE

In die vorige Hoofstuk is daarop gewys dat Kleurlingsoldate behoeftes aan bepaalde sosiale bedrywighede (bv. besoek aflê by klubs en/of familie en vriende) het, en na aanleiding hiervan moes hulle aandui met welke etniese groepe hulle die graagste sosiaal sou wou verkeer.

Die Korpslede se identifikasie met die Kleurlinge as groep manifesteer weer

eens duidelik in die feit dat 97% aangedui het dat hulle verkies om slegs met Kleurlinge sosiaal te verkeer.

Ook in hierdie afdeling moes die respondente die Kleurlingbevolkingsgroep buite rekening laat en aandui met welke ander etniese groep(e) hulle graag sosiaal sou wou verkeer. Dit blyk weer eens dat die Korpslede besonder positief teenoor Blankes ingestel is: 76% het aangedui dat hulle bereid is om sosiaal met Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners te meng en 71% met Engelssprekendes. In hierdie geval word daar dus ook geen noemenswaardige onderskeid tussen die twee groepe aangetref nie.

Hoewel die Korpslede sosiale interaksie aangenaam vind, het hulle tog aangedui dat hulle verkies om in hulle vryetyd slegs met ander Kleurlinge te meng. Heelwat van die Korpslede het dan ook meegedeel dat hulle geen spesifieke behoefte het om na-uurs sosiaal met die Blanke SAKK-personeellede te verkeer nie. 'n Aantal Korpslede het ook aangedui dat hulle wel Blanke vriende en kennisse het en by mekaar besoek aflê, maar dat hulle geen behoefte het om gereeld met Blankes te verkeer nie.

Ten spyte van die feit dat respondente aangedui het dat hulle slegs minimale kontak met Swartes en Asiërs verkies, is dit hoegenaamd nie 'n aanduiding van 'n diepliggende negatiewe ingesteldheid teenoor hierdie twee bevolkingsgroepe nie. Uit verskeie groepbesprekings het dit geblyk dat hulle die mening huldig dat Kleurlinge nie 'n eiesoortige kultuurerfenis het nie en ook nie op grond van taal en geloof verskil van die Blankes in die Republiek nie. In die lig hiervan staan hulle dus nie soseer antagonisties teenoor Asiërs en veral Swartes nie, maar verkies hulle op grond hiervan om eerder met Blankes te meng.

DERDE SITUASIE

Die respondente moes in hierdie situasie 'n aanduiding gee van wie hulle oor die algemeen die meeste vertrou. Die Korpslede se geneigdheid tot onderlinge samehorigheid word duidelik geïllustreer deur die feit dat 99% van mening is dat Kleurlinge meer betroubaar is as lede van ander etniese groepe.

Nieteenstaande hierdie groepsidealisering, blyk dit tog dat daar 'n sterk positiewe gesindheid met betrekking tot interpersoonlike verhoudinge met die Blankebevolkingsgroep bestaan. In hierdie verband het 73% van die Korpslede die mening gehuldig dat Blanke Afrikaanssprekendes vertrou kan word, terwyl 75% van mening was dat Engelssprekendes vertrou kan word. Uit die onderhoude was dit duidelik dat hierdie positiewe gesindheid hoofsaaklik aan die militêre werksmilieu toegeskryf kan word, onder meer vanweë die besondere premie wat op kameraderie en wedersydse vertroue geplaas word.

Hoewel slegs 12% van die Korpslede aangedui het dat hulle Asiërs vertrou en net 3% dat hulle Swartes vertrou, dui hierdie tendens weer eens nie noodwendig op 'n negatiewe houding teenoor hierdie twee bevolkingsgroepe nie.

VIERDE SITUASIE

In hierdie situasie is die respondente versoek om aan te dui na wie hulle hul sal wend indien hulle in geldelike of ander nood sou verkeer. Dit blyk duidelik dat die Korpslede oorwegend groepsgerig is deurdat 92% hulleself tot ander Kleurlinge sal wend. Hierdie tendens hou spesifiek verband met die vorige situasie waar die meerderheid aangedui het dat hulle van mening is dat Kleurlinge die meeste vertrou kan word.

Wat Blankes betref, is dit duidelik dat 'n sterk positiewe tendens aanwesig is deurdat 85% van die respondente hulle tot Afrikaans- en 82% tot Engelssprekendes sou wend indien hulle in persoonlike nood sou verkeer. In dieselfde situ-

asie sou slegs 12% hulle tot Asiërs wend en 2% tot Swartes.

OPSOMMING

Vir die meerderheid SAKK-lede bestaan daar 'n sterk positiewe waarde vir die behoud van hulle identiteit. Hierdie houding word onder meer gemanifesteer in die gevoel van samehörigheid wat onderling tussen die Korpslede en ander Kleurlinge bestaan.

Kleurlingsoldate is ook positief teenoor Blankes ingestel. Hierdie houding kan daaraan toegeskryf word dat Kleurlinge in Suid-Afrika hulle op grond van kultuur-historiese bande eerder met Blankes identifiseer, sowel as aan die aard van die Korpslede se spesifieke werksmilieu. Kontak vind daaglik op al= le terreine binne militêre verband plaas en die positiewe oordele van Korps= lede kan in 'n ruim mate hierna teruggevoer word.

Nieteenstaande die feit dat Korpslede hulle bereid verklaar het om binne hul werksmilieu sosiaal met hulle Blanke kollegas te verkeer, het talle respondente mondelings bevestig dat hulle geen bepaalde behoefte het om na-uurs uit= sluitlik met Blankes te verkeer nie.

Die statistiese gegewens mag die indruk skep dat Kleurlingsoldate negatief teenoor Swartmense en Asiërs ingestel is. Dit is egter geensins die geval nie. Hulle staan ook nie noodwendig antagonisties teenoor hierdie twee bevol= kingsgroepe nie. Dit is eerder dat hulle natuurlike aansluiting by Blankes soek. Trouens, hulle het mondelings bevestig dat hulle bereid is om met Swar= tes en Asiërs sosiaal te verkeer, maar hulle verkies lede van hulle eie groep en Blankes indien hulle voor 'n keuse gestel word.

3. STEREOTIPE TOETS

Die stereotipe begrip omsluit die toegedigte kenmerke van persone of et=

niese groepe, wat nie met hulle werklike kentrekke verband hou nie. Voorbeelde in hierdie verband is die bekende stereotipes van suinige Skotte en skelm Jode.

Individuele stereotipe toetse soos deur Edelstein (1973) gebruik, is gevolglik toegepas om vas te stel wat die vernaamste eienskappe is wat Kleurlingsoldate aan ander etniese groepe in Suid-Afrika en aan hulle kollegas in die SAW (Blankes en Kleurlinge) toesê.

Stereotipe toetsing geskied deur die respondente te versoek om, gebaseer op persoonlike ondervinding, bepaalde kenmerke aan Kleurlinge, Blankes, Swartes en Asiërs toe te ken. In die oorspronklike stereotipe tabelle is van 'n verskeidenheid van eienskappe gebruik gemaak, maar vanweë die omvang van die gegewens is dit gekonsolideer tot die vier vernaamste positiewe en negatiewe eienskappe, soos in Tabela 26 en 27 saamgevat:

TABEL 26

ALGEMENE INDIVIDUELE STEREOTIPE TOETS:

	Kleurling		Engelssprekende SA		Afrikaanssprekende SA		Swarte		Asiër	
	Getal	%	Getal	%	Getal	%	Getal	%	Getal	%
Intelligent	171	94,5	123	68,0	111	61,3	26	14,4	30	16,6
Vriendelik	167	92,3	126	69,6	120	66,3	22	12,2	34	18,8
Vredeliewend	160	88,4	116	64,1	108	59,7	13	7,2	20	11,0
Hardwerkend	176	97,2	135	74,6	122	67,4	49	27,1	19	10,5
Materialisties	5	2,8	35	19,3	26	14,4	123	68,0	159	87,8
Kleurbewus	11	6,1	112	61,9	142	78,5	48	26,5	43	23,8
Skelm	2	1,1	34	18,8	32	17,7	100	55,2	166	91,7
Jaloers	4	2,2	26	14,4	27	14,9	90	49,7	103	56,9

OMSKRYWING

KLEURLINGE

Oor die algemeen bevestig die oorheersend positiewe gegewens in hierdie stereotipe toets die feit dat Kleurlingsolde groepsgerig en identiteitsbewus is. Hoewel die respondente positief teenoor hulleself ingestel is, het heelwat Korpslede tydens die onderhoude laat blyk dat daar talle Kleurlinge is (die sg. skollie-elemente) met wie hulle geensins geassosieer wil wees nie.

BLANKES

In die afdeling oor houdings is daarop gewys dat SAKK-lede bereid is om op verskillende vlakke met Blankes saam te werk en in sosiale interaksie te verkeer. Dit blyk uit die onderhoude dat hierdie tendens 'n invloed op die respondente se houdinge met betrekking tot die individuele stereotipe toets gehad het.

Die Kleurlingsolde se positiewe ingesteldheid teenoor Blankes word deur hierdie toets bevestig en geen onderskeid word tussen Afrikaanse- en Engelssprekende Blanke Suid-Afrikaners gemaak nie. Hoewel geen noemenswaardige negatiewe eienskappe aan hierdie bevolkingsgroep toegeken word nie, is dit tog opvallend dat die Korpslede sterk van mening is dat Blankes kleurbewus is. Volgens informante setel hierdie houding daarin dat sommige Afrikaners veral dominerend teenoor anderskleuriges optree. Die Korpslede het mondelings bevestig dat hierdie houding gebaseer word op persoonlike ervarings wat hulleself en vriende van hulle met lede van hierdie groep gehad het.

SWARTMENSE

Feitlik net negatiewe eienskappe word aan hierdie bevolkingsgroep toegeken,

maar dit beteken nie dat hulle antagonisties teenoor Swartes staan nie. Dit is opvallend dat baie Korpslede die mening huldig dat Swartes hardwerkend is. Volgens die oordeel van die respondente skroom Swartes nie om handewerk te verrig en selfs ongerieflike ure te werk nie. In hierdie opsig het Kleurling=soldate 'n hoë agting vir Swartmense.

ASIËRS

Op grond van ervaringe wat hulle met Indiërhandelaars gehad het, huldig Korpslede die mening dat Asiërs materialisties en skelm is.

Hierdie negatiewe tendens tipeer egter ook nie 'n algemene negatiewe ingesteldheid teenoor hierdie bevolkingsgroep nie. Dit moet eerder beoordeel word in die lig daarvan dat Kleurlinge grotendeels aansluiting soek by Blankes op grond van bepaalde kultuur-historiese redes.

OPSOMMING

Die stereotipe toets bevestig die Korpslede se strewe na die behoud van hulle Kleurlingidentiteit. Dit is opvallend dat die respondente hoofsaaklik positiewe eienskappe aan hulleself toeken terwyl die negatiewe eienskappe geen noemenswaardige rol speel nie.

Die hoë opinie wat Kleurlingsoldate van Blanke Afrikaans- en Engelssprekende Suid-Afrikaners het, asook die feit dat geen beduidende onderskeid tussen hierdie twee groepe gemaak word nie, onderskryf die feit dat hierdie positiewe houding toegeskryf kan word aan bepaalde kultuur-historiese verbintenisse.

Hoewel die respondente in statistiese terme oorwegend negatiewe eienskappe aan Swartmense en Asiërs toesê, het die onderhoude bevestig dat hulle nie werklik negatief teenoor hierdie twee bevolkingsgroepe ingestel is nie.

TABEL 27INDIVIDUELE STEREOTIPE TOETS MET BETREKKING TOT DIE SAW

	BLANKESOLDATE		KLEURLINGSOLDATE	
	Getal	%	Getal	%
Goeie soldaat	167	92,3	171	94,5
Gedissiplineerd	155	85,6	165	91,2
Gemotiveerd	165	91,2	170	93,9
Onverskrokke	153	84,5	160	88,4
Swak soldaat	13	7,2	5	2,8
Onfiks	11	6,1	6	3,3
Onnet	9	5,0	8	4,4
Lui	15	8,3	7	3,9

OMSKRYWINGBLANKESOLDATE

Die respondente reageer hoofsaaklik positief teenoor hulle Blanke kollegas en die aantal negatiewe eienskappe speel geen noemenswaardige rol nie. Hierdie houding van die Korpslede bevestig die tendens wat geïdentifiseer is nl. dat daar op alle terreine goeie interaksie met Blankes bestaan.

KLEURLINGSOLDATE

Die feit dat die Korpslede oorwegend positiewe eienskappe aan hulleself toeken terwyl die negatiewe eienskappe onbeduidend is, onderskryf die prioriteit wat hulle vir die behoud van hulle identiteit stel.

OPSOMMING

Die respondente reageer oorwegend positief teenoor hulleself en hulle Blanke

kollegas terwyl die negatiewe eienskappe in beide gevalle onbeduidend is. Hierdie houding kan myns insiens daaraan toegeskryf word dat Korpslede baie positief teenoor hulle loopbane ingestel is en gevolglik nie die SAW in 'n negatiewe lig gestel wil sien nie. Hierdie houding is deur verskillende onderhoude bevestig.

---ooo0ooo---

H O O F S T U K 6

SAMEVATTING EN SLOTBESKOUING

In die lig van die voorafgaande bespreking aangaande die algemene lewenshouding van lede van die Suid-Afrikaanse Kaapse Korps, tree daar sekere tendense en houdingspatrone na vore wat die soldate van hierdie Korps kenmerk. Die belangrikste is myns insiens die volgende:

1. Tot die hede is die meeste Kleurlingsoldate van die platteland afkomstig. Dit kan onder andere toegeskryf word aan deeglik beplande werwingsveldtogte wat van tyd tot tyd geloods word en wat oënskynlik in die platteland meer inslag vind as in stedelike gebiede. Stedelike Kleurlinge staan teenoor die Kaapse Korps en teenoor landsverdediging in die algemeen meer afsydig wat hoofsaaklik toegeskryf kan word aan hulle verwerping van bestaande politieke strukture. Dit wil egter voorkom asof hierdie afsydige houding teenoor die Korps geleidelik verander. Die feit dat die Kaapse Korps gunstige publisiteit geniet en vir baie jong Kleurlingmans goeie loopbaanvooruitsigte bied, behoort in die toekoms positiewe resultate te lewer.

Vir die huidige is die gemiddelde Kleurlingsoldaat van die platteland afkomstig, tussen 21 - 30 jaar oud, Afrikaanssprekend, ongetroud en lid van die N.G. Sendingkerk. Sy skoolopleiding wissel tussen St. 6 - 8, en hy verdien (in 1977) tussen R131 - R250 per maand. Hy dien reeds tussen 2 - 5 jaar in die SAW, dra die rang van 'n korporaal en kan in enige gevegs- of onderhoudseenheid ingedeel word.

2. Oor die vraag wat die belangrikste faktore is wat Kleurlinge motiveer om by die SAW aan te sluit, is daar veral twee oorwegings wat hoë prioriteit geniet nl.:

(a) die vooruitsig om 'n weermagshuis te bekom en

- (b) redelik goeie salarisse en ander byvoordele wat aan weermagrekrute betaal word.

Naas hierdie oorwegings kan werksekuriteit, aangename werksomstandighede, goeie bevorderingsmoontlikhede in die weermag en 'n netjiese uniform as belangrike motiveerders beskou word. Ambisieuse jong mans kry voldoende geleentheid om hulle verder te bekwaam en as die resultate daarvan bevordering meebring, kan dit as 'n belangrike motiveerder beskou word.

3. Oor die lojaliteit van Kleurlingsoldate teenoor die Republiek bestaan daar volgens my bevindinge geen twyfel nie. Hulle houding teenoor landsveiligheid is positief hoewel dit nie as 'n sterk motiveerder om beroepsoldaat te word, beskou moet word nie. Maar hulle lojaliteit teenoor die RSA moet ook nie geïnterpreteer word as goedkeuring of aanvaarding van hulle huidige politieke posisie nie. Waar hulle aan die een kant die Regering steun in sy strewe om die land vir alle bevolkingsgroepe te beveilig, kom hulle aan die ander kant in heftige verset teen alle diskriminerende maatreëls wat nog bestaan. Die feit dat Kleurlinge geen werklike medeseggenskap het oor sake wat die land as geheel en hulle as groep in die besonder raak nie, is 'n bron van blywende ontevredenheid en frustrasie.

'n Ander bron van ontevredenheid lê opgesluit in die houding wat sommige Blankes en ook lede van ander bevolkingsgroepe teenoor Kleurlingsoldate koester. 'n Doelbewuste poging van owerheidsinstansies wat daarop gemik is om 'n positiewe beeld van die Korps se werksaamhede en prestasies nog beter bekend te maak, behoort baie daartoe by te dra om die belangrike rol wat hierdie eenheid in die weermagstruktuur vervul, in die regte perspektief te plaas. Die Korpslede is trots op hulle eenheid, op hulle status en op die werk wat hulle verrig en hulle verwerp alle negatiewe propaganda wat daarop gemik is om hulle beeld af te kraak.

Soos in Hoofstuk 5 in die sosiale afstand- en stereotipe toetse aangetoon, is die soldate van hierdie eenheid baie groepsgerig en sonder om negatief te staan teenoor Swartmense of Asiërs, identifiseer hulle hulself met die Blankes van Suid-Afrika. Gevolglik wil hulle soos enige ander Blanke in hierdie land erken en gerespekteer word.

Dat die Kaapse Korps binne die Suid-Afrikaanse Weermag 'n bestaansreg en 'n belangrike rol te vervul het, ly geen twyfel nie. Dit is my oorwoë mening, ook as Blanke oud-offisier in hierdie eenheid, dat die Korps nog verder uitgebou moet word. So 'n stap sal veel daartoe bydra om beter menseverhoudinge te kweek, nie net tussen soldate van verskillende bevolkingsgroepe nie, maar ook tussen mense buite weermagverband. Goeie menseverhoudinge sal deur die lede van die Korps beantwoord word met toewyding, lojaliteit en diens teenoor hul le geboorteland en al sy mense.

---0000000---

BIBLIOGRAFIEA. BRONNE GERAADPLEEG1. NASLAANWERKE

- BACKER W. : Motivating Black Workers. McGraw-Hill Company. Johannesburg. 1973.
- BARNARD A.L. : n Vergelykende ondersoek van motiveringsfaktore in enkele beroepskategorieë. D.Comm-Tesis. U.O.V.S. 1971.
- BEALS R.L., HOIJER H., BEALS A.R. : An introduction to Anthropology. MacMillan Publishing Co., Inc. New York. 1977.
- BERELSON B., STEINER G.A : Human behaviour : An inventory of Scientific Findings. Harcourt, Brace and World, Inc. New York. 1964.
- BIESANZ J. EN M. : Introduction to Sociology. Prentice-Hall, Inc. New Jersey. 1969.
- BISSET W.M. : Sien. Tydskrifte
- BOCK P.K. : Modern Cultural Anthropology : An introduction. Alfred A. Knopf. New York. 1974.
- BOGARDUS E.S. : Sociology. The MacMillan Company. New York. 1949.
- BOGARDUS E.S. : The Development of Social Thought. Longmans, Green and Co. New York. 1960.
- BREDEMEIER H.C., STEPHENSON R.M. : The Analysis of Social Systems. Holt, Rinehart and Winston, Inc. New York. 1962.
- BRIM J.A., SPAIN D.H. : Research design in Anthropology : Paradigms and Pragmatics in the testing of Hypotheses. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1974.
- BRINDLEY M. : Western Coloured Township. Ravan Press. Johannesburg. 1976.
- BROOM L., SELZNICK P. : Sociology : A text with adapted readings. Row, Peterson and Company. Illinois. 1958.

- BUCHAN J. : The History of the South African Forces in France. Thomas Nelson and Sons, Ltd. London. 1920.
- BURGER A.P. : A short History of the South African Navy. Roneoed report. Naval Headquarters, Simonstown. 1967.
- CUBER J.F. : Sociology : A Synopsis of Principles. D. Appleton-Century Company, Inc. New York. 1947.
- CURTISS E.J., PETRAS J.W. : The Sociology of Knowledge. Gerald Duckworth and Co. Ltd. London. 1970.
- DE KOCK C.P., GROENEWALD D.C. : Die bereidwilligheid van Kleurlinge in Eersterus om in sekere konfliktsituasies diens in die S.A. Weermag te verrig. R.G.N. Bevinding Nr. S-N-116. Pretoria. 1978.
- DE VILLIERS J. : Sien Tydskrifte
- DIFFORD I. : The Story of the 1st Battalion Cape Corps 1915-1919. Hortors. London. 1920.
- EDELSTEIN M.L. : A Sociological study of the Coloured Community of Johannesburg with special reference to attitude analysis. P.hd Thesis. U.P. 1973.
- FESTINGER L., KATZ D. : Research methods in the behavioral sciences. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1953.
- FORD R.N. : Motivation through the work itself. American Management Association, Inc. 1969.
- FOSTER G.M. : Traditional Societies and Technological Change. Harper and Row Publishers. New York. 1973.
- FRIED M.H. : Readings in Anthropology. Thomas Y. Crowell Company. New York. 1968.
- GOOSEN J.C. : Ons Vloot : Die eerste vyftig jaar. W.J. Flesch en Vennote. Kaapstad. 1973.
- GOLDTHORPE J.E. : An introduction to Sociology. Cambridge University Press. Cambridge. 1976.
- HINRICHS J.R. : The motivation Crisis : Winding down and turning off. Amacom. New York. 1974.

- HYMES D. : The use of computers in Anthropology. Mouton and Company. London. 1965.
- KELLERMAN A.G. : Houdingspatrone - n Tipologiese studie van die houdinge by Kleurlinge t.o.v. Blankes. MA-Tesis. U.S. 1956.
- KOMMISSIE VAN ONDERSOEK NA AANGELEENTHEDE RAKENDE DIE KLEURLINGBEVOLKINGSGROEP (ERICA THERON-VERSLAG) 1973.
- LE ROUX C. DU P. : Vooroordele en Stereotipes in die Rassehoudings van Kleurlinge. MA-Tesis. U.S. 1959.
- LEVER H. : Ethnic attitudes of Johannesburg Youth. Witwatersrand University Press. Johannesburg. 1968.
- LYSTAD R.A. : The African World : A Survey of Social Research. Pall Mall Press. London. 1965.
- MASLOW A.H. : Sien Tydskrifte
- MC DONAGH E.C., LASSWELL T.E. : Sociology : An introduction. Lucal Brothers. Columbia. 1953.
- PARTEN M. : Surveys, Polls and Samples : Practical Procedures. Harper and Brothers. New York. 1950.
- PLOEGER J. EN JACOBS F.J. : Sien Tydskrifte
- POTTAS C.D. : Werksmotivering. J.L. van Schaik Bpk. Pretoria. 1969.
- SUID-AFRIKAANSE RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING (RGN) : Sien de Kock en Groenewald.
- RABIE P.J. : Verwantskap, Besluitneming en Netwerke van die Inwoners in Eliteville. MA-Tesis. U.S. 1977.
- RIGGS F.W. : Administration in Developing Countries - The Theory of Prismatic Society. Houghton Mifflin Company. Boston. 1964.
- SLOCUM W.L. : Occupational Careers. Aldine Publishing Company. Chicago. 1966.
- STUIT D.B. : Personnel Research and Test Development in the Bureau of Naval Personnel. Princeton. New Jersey. 1947.

- SWARTZ P. : The possibility of purposeful participation by the Coloured people through the medium of the Coloured persons representative Council. Abe Bailey Institute of Interracial Studies, Second Workshop, 1972. University of Cape Town.
- THERON E., DU TOIT J.B. : Kortbegrip van die Theron-verslag. Tafelberg-uitgewers. Kaapstad. 1977.
- TYLDEN G. : The Armed Forces of South Africa. Frank Connock Publication No. 2. Johannesburg. 1954.
- VAN DER WALT A.J.H., WIID J.A. GEYER A.L. : Geskiedenis van Suid-Afrika. Nasou Bpk. Kaapstad. 1966.
- VAN EEDEN D.J. : Evaluering van die Herzberg-Model : n Studie oor motivering en n ondersoek onder Kleurlingarbeiders in n Suid-Afrikaanse onderneming. M.Comm-Tesis. U.S. 1974.
- VENTER A.J. : Coloured : A Profile of two million South Africans. Human and Rousseau. Cape Town. 1974.
- VILJOEN G. VAN N. : Politieke toekoms van die Kleurling. A.S.B. Referaat. Pretoria. 1971.
- VROOM V.H. : Work and motivation. John Wiley and Sons, Inc. New York. 1964.
- YATES F. : Sampling methods for Censuses and Surveys. Charles Griffen and Company Ltd. New York. 1949.

2. TYDSKRIFTE

- INDABA : : September 1976
- MILITARIA:
- PLOEGER J. EN JACOBS F.J. : Kleurlinge in Militêre Verband. Vol. 4, Nr. 2. 1974.
- BISSET W.M. : Unexplored aspects of South Africa's first World War History. Vol. 6, Nr. 3. 1976.
- MILITARY HISTORY JOURNAL:
- DE VILLIERS J. : The Pandour Corps at the Cape during the rule of the Dutch East India Company. Vol. 3, No. 3, 1975.

PARATUS:

PLOEGER J. EN JACOBS F.J. : Die Kleurlingsoldaat. September en Oktober 1976.

PSYCHOLOGICAL REVIEW:

MASLOW A.H. : A Theory of Human Motivation. No. 50. 1943.

PUBLIKASIE UITGEGEE DEUR DIE "FLAG CEREMONY COMMITTEE". KAAPSTAD. 1949.

3. KOERANTE

ARGUS, THE : 1 Mei 1967
 BEELD, DIE : 29 Januarie 1977
 BURGER, DIE : 12 Mei 1974
 : 30 November 1976
 : 20 Januarie 1978
 : 6 April 1978
 CAPE TIMES : 30 November 1977
 FRIEND, THE : 17 Januarie 1976
 S.A. VLOOTNUUS : Vol. 1, Nr. 1. 1966
 : Vol. 1, Nr. 1. 1967
 : Vol. 1, Nr. 6. 1967
 : Vol. 2, Nr. 6. 1968
 : Vol. 2, Nr. 7. 1968
 TRANSVALER, DIE : 16 Januarie 1976
 : 25 April 1977

4. STATUTE VAN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

1. Wet op die Verbod van Gemengde Huwelike, 1949. (Wet Nr. 55 van 1949, soos gewysig).
2. Bevolkingsregistrasiewet, 1950. (Wet Nr. 30 van 1950, soos gewysig).
3. Wet op Aanwysing van Aparte Geriewe, 1953. (Wet Nr. 49 van 1953, soos gewysig).

4. Ontugwet, 1957. (Wet Nr. 23 van 1957, soos gewysig).
5. Verdedigingswet, 1957. (Wet Nr. 44 van 1957, soos gewysig).
6. Wet op Groepsgebiede, 1966. (Wet Nr, 36 van 1966, soos gewysig).

B. ANDER BRONNE

- BASTIDE R. : Applied Anthropology. Croom Helin. London. 1973.
- BECKER P. : Tribe to Townships. Panther Books. St. Albans. 1974.
- BEEZHOLD M.A. : A study of job orientation and motivation in different groups of White and Coloured Employees. P.hd-Tesis. U.S. 1975.
- BOGARDUS E.S. : Contemporary Sociology. University of Southern California Press. Los Angeles. 1932.
- BOTT E. : Family and Social Network. Tavistock Publications. London. 1971.
- BRANDEL-SYRIER M. : Reeftown Elite. Routledge and Kegan Paul. London. 1971.
- CILLIERS S.P. : Appeal to Reason. Universiteit Uitgewers. Stellenbosch. 1971.
- CILLIERS S.P., JOUBERT D.D. : Sosiologie. Kosmos-uitgewery Edms. Bpk. Stellenbosch. 1966.
- DEMING W.E. : Some Theory of Sampling. John Wiley and Sons, Inc. New York. 1950.
- DE VILLIERS J.I. : Adriaan van Jaarsveld - Veldkommandant en leier van 'n Rebelleie (1770-1800). MA-Tesis. U.S. 1942.
- DOWNS J.F. : Cultures in Crisis. Collier MacMillan Publishers. London. 1975.
- EDELSTEIN M.L. : What do young Africans think? South African Institute of Race Relations. Johannesburg. 1972.
- EVANS-PRITCHARD E.E. : Social Anthropology. Routledge and Kegan Paul Ltd. London. 1972.
- FRIED, M.H. : The Evolution of Political society. Random House, New York. 1967.

- GOLDSCHMIDT W. : Exploring the ways of Mankind. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1960.
- DE KOCK C.P., GROENEWALD D.C. : Die Bereidwilligheid van Kleurlinge in Wes-Kaapland om in sekere konfliktsituasies diens in die S.A. Weermag te verrig. RGN. Bevinding Nr. S-N-123. Pretoria. 1978.
- HAMMOND-TOOK W.D. : The Bantu speaking peoples of Southern Africa. Routledge and Kegan Paul. London. 1974.
- HAWLEY A.H. : Urban Society : An Ecological Approach. The Ronald Press Company. New York. 1971.
- HOEBEL E.A., JENNINGS J.D., SMITH E.R. : Readings in Anthropology. Mc Graw-Hill Book Company, Inc. New York. 1955.
- HOLMES L.D. : Anthropology : An introduction. The Ronald Press Company. New York. 1965.
- KUPER H. : The Swazi : A South African Kingdom. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1963.
- LÉVI-STRAUSS C. : Structural Anthropology. Basic Books, Inc. New York. 1963.
- LÉVI-STRAUSS C. : The Scope of Anthropology. Jonathan Cape. London. 1967.
- LINTON R. : The Science of Man in the World Crisis. Columbia University Press. New York. 1945.
- LOWENSTEIN L.K. : Urban Studies : An introductory Reader. The Free Press. New York. 1971.
- LOWIE R.H. : The History of Ethnological Theory. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1937.
- MALINOWSKI B. : A Scientific Theory of Culture. A Gaxby Book. New York. 1966.
- MANDELBAUM D.G., LASKER G.W., ALBERT E.M. : The Teaching of Anthropology. University of California Press. Los Angeles. 1963.
- PEACOCK J.L., KIRSCH A.T. : The Human Direction. Appleton-Century-Crofts. New York. 1970.
- PICKVANCE C.G. : Urban Sociology : Critical Essays. Tavistock Publications. London. 1976.

- REISSMAN L. : The Urban Process. The Free Press. New York. 1970.
- RICHARDS C.E. : Man in Perspective : An introduction to Cultural Anthropology. Random House. New York. 1972.
- SAFA I.H., DU TOIT B.M. : Migration and Development : Implications for Ethnic Identity and Political Conflict. Mouton Publishers. London. 1975.
- SCHAPERA I. : The Tswana. I.A.I. London. 1976.
- SERVICE E.R. : Profiles in Ethnology. Harper and Row. New York. 1963.
- SIEGAL B.J., BEALS A.R. : Biennial Review of Anthropology 1967. Stanford University Press. Stanford. 1967.
- SOUTHALL A. : Urban Anthropology. Oxford University Press. London. 1973.
- TYLER S.A. : Cognitive Anthropology. Holt, Rinehart and Winston, Inc. New York. 1969.
- VAN DER MERWE H.W., GROENEWALD C.J. : Occupational and Social Change among Coloured people in South Africa. Juta and Company Ltd. Cape Town. 1976.
- VAN DER ROSS R.E. : Myths and Attitudes. Tafelberg Publishers. Cape Town. 1979.
- VOGET F.W. : A History of Ethnology. Holt, Rinehart and Winston. New York. 1975.
- YOUNG M., WILLMOTT O. : Family and Kinship in East London. Penguin Books. Middlesex. 1976.
- ZARKOVICH S.S. : Sampling Methods and Censuses. Food and Agricultural Organisation of the UN. Rome. 1965.